

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

bnei-zion.com

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד"

עַל הַפְּתוּב (תְּהִלִּים נ', טו'), "וַיִּלְרָשַׁע אֱמֹר אֱלֹהִים מֶה לָּךְ לְסַפֵּר חֻקֶי, וּתִשָּׂא בְרִיתִי עָלַי פִּיךָ", אֹמֵר הִרָה"ק מֵהֵרִי"א מִקְמָרְנָא זִיע"א, בְּסִפְרוֹ "זֶהָר חֵי": כָּל עוֹד הָאָדָם רָשָׁע, אֵין הַקְּב"ה חֲפֵץ שִׁיעֲסוֹק בְּתוֹרָה. וְלִכֵּן אֹמֵר הַקְּב"ה לָרָשָׁע: "מֶה לָּךְ לְסַפֵּר חֻקֶי, וּתִשָּׂא בְרִיתִי (=תּוֹרָתִי) עָלַי פִּיךָ?" – כָּל עוֹד אַתָּה רָשָׁע, אֵין לִי חֲפֵץ בְּתוֹרָה שְׁלָךְ! (אֵלָא רַק לְאַחַר שִׁישׁוּב בְּתִשׁוּבָה, שְׂאֵז יוֹכֵל לְעִסוֹק בְּתוֹרָה, מִכִּיּוֹן שְׂאֵז בּוֹדָאי ה' חֲפֵץ בָּהּ).

יֵתֵר עַל כֵּן, יָדוּעַ וּמְפֹרָסִם מְדַבְּרֵי הָאֲרִיזוֹ"ל, כִּי כָּל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁעוֹשֶׂה הָאָדָם בְּעוֹדוֹ רָשָׁע, חֵס וְשְׁלוֹם, אֵינֵן עוֹלוֹת לְצַד הַקְּדוּשָׁה. אֵלָא, אֲדַרְבֵּה, הוּא נוֹתֵן עוֹד כַּח לְסִטְרָא אַחְרָא (=לְכוּחוֹת הַטּוֹמְאָה). וְצָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁעֲנִין זֶה נִמְשָׁךְ, עַד שֶׁהָאָדָם חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, שְׂאֵז הוּא מַחְזִיר אֶת כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁעָשָׂה בְּעוֹדוֹ רָשָׁע, לְצַד הַקְּדוּשָׁה.

וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב ה"בְּאֵר הַיֵּטֵב" בְּשִׁלְחַן עֲרוּךְ, בְּשֵׁם הָאֲרִיזוֹ"ל (או"ח ס' תַּקְעָא, אוֹת א'): "וְדַע, שֶׁכָּל הַמַּעֲשִׂים שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה, וְתוֹרָה שְׁלוֹמֵד בְּעוֹדוֹ רָשָׁע – בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, מוֹסִיף כַּח בְּקָלִיפּוֹת (=כּוּחוֹת הַטּוֹמְאָה), עַד שֶׁחוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה (ו) מוֹצִיא מֵהַקְּלִיפָה".

נִמְצָא, שֶׁכָּל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁהָאָדָם עוֹסֵק בָּהֶן בְּעוֹדוֹ רָשָׁע, נַחֲטָפִים עַל-יְדֵי הַסִּטְרָא אַחְרָא, שֶׁמְקַבְּלִים חַיּוֹת וּפְחַ מֵהֶם. וְהֵנָּה, יָדוּעַ שֶׁשָּׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ הָרָשָׁע הוּא ה-ס"מ, שֶׁרָשׁ כּוּחוֹת הַטּוֹמְאָה, כְּמִבּוֹאֵר בְּמִדְרָשׁ תְּנַחֲוּמָא (וַיִּשְׁלַח ח'): "וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ – זֶה סִמְלָל, שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ. וְכֵן גַּם בְּזֶהָר הַקְּדוֹשׁ כָּתוּב: "וְהָיָה מִלְּאֵךְ – שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ הָיָה, וְאִיהוּ (=וְהוּא) סִמְלָל".

וְלִפִּי זֶה מִפְּרֻשׁ ה"זֶהָר חֵי": "וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד", שְׁזוּהִי דְרָכּוֹ שֶׁל ה-ס"מ – "יָדַע צִיד" – שִׁיּוּדַע לְצוּד אֶת הַתּוֹרָה שֶׁל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁעוֹסֵק בָּהּ בְּעוֹדוֹ רָשָׁע.

וְהֵבִיא רַמְזוֹ נִפְלָא עַל-כֵּן: "וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד" – בְּגִמְטְרִיָּה 1495, כְּמִסְפָּר כָּל אוֹתוֹת הַתּוֹרָה – א', ב', ג'... ת'. שְׁכֵן, זוּהִי כָּל תְּשׁוּקָתוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ/ה-ס"מ – לְצוּד אֶת כָּל כ"ב אוֹתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, שֶׁעֲדִין לֹא שָׁב בְּתִשׁוּבָה עַל עוֹנוֹתָיו.

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁהֵלָא שֵׁם וְעֵבֶר לְמִדּוֹ תּוֹרָה בְּבֵית מְדַרְשָׁם לְכָל עוֹבֵר וְשָׁב, כְּדִי לְהַחֲדִיר בָּהֶם אֶת אוֹר הַתּוֹרָה וְהָאֲמוּנָה בְּבוֹרָא יִתְבָּרַךְ. אוֹלָם, לֹא כָּל מִי שֶׁנִּכְנָס לְלִמּוּד בְּבֵית מְדַרְשָׁם הָיָה רָאוּי לְכַף, כִּי הִרְבֵּה מֵהֶם הָיוּ עֲדִין חוֹטְאִים, וּבְסוּפּוֹ שֶׁל דָּבָר לֹא חֲזָרוּ בְּתִשׁוּבָה שְׁלִימָה.

כְּמִבּוֹאֵר בְּזֶהָר חֲדָשׁ (גַח, כט'): "אֱמֹר רַבִּי יוֹחֲנָן בֶּן נוּרִי: נִטַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת שֵׁם בֶּן גַּח, וְהִפְרִישׁוּ לְכַהֵן עֲלִיוֹן, וְלִשְׂרֵתוֹ. וְהִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ עִמּוֹ, וְקָרָא שְׁמוֹ מִלְכִי צְדָק מְלִךְ שְׁלָם. וְהָיָה יָפֵת אַחִיו לומֵד תּוֹרָה מִמֶּנּוּ בְּמִדְרָשׁוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם, וְלָמַד תּוֹרָה בְּמִדְרָשׁוֹ שֶׁל שֵׁם. וְנִתְעַסַּק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַבְרָהָם, וְנִשְׁתַּכְּחוּ כָּל הָאַחֲרִים".

וְצָרִיךְ לְהַבִּין, הֵן אֵמֶת שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ, מִגְדֵּל קְדוּשָׁתוֹ, הָיָה בְּמַעֲלָה גְדוֹלָה יוֹתֵר מִכָּל הַלּוֹמְדִים בְּבֵית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל שֵׁם. אוֹלָם, מִדּוּעַ כְּאִשֶׁר נִתְעַסַּק הַקְּב"ה בְּאַבְרָהָם נִשְׁתַּכְּחוּ כָּל הָאַחֲרִים?

אֵלָא, מִכָּאֵן מוֹכַח, שֶׁכָּל הַשָּׂאֵר אֲכֵן לְמִדּוֹ תּוֹרָה, אֵךְ מִכִּיּוֹן שֶׁעֲדִין הַמְּשִׁיכּוֹ בְּדַרְכֵם הָרַעָה, נַחֲטָפָה תּוֹרָתְם עַל-יְדֵי הַסִּטְרָא אַחְרָא, וְעַל-כֵּן נִתְעַסַּק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ (רַק) הוּא בְּאַבְרָהָם, וּמִמִּילָא נִשְׁתַּכְּחוּ כָּל הָאַחֲרִים.

מֵעֵתָה יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהַיּוֹת וְעֲשׂוֹ הָיָה "אִישׁ יָדַע צִיד" – דְּהֵינּוּ, שִׁיּוּדַע לְצוּד אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם, הַעוֹסְקִים בְּתוֹרָה בְּעוֹדֵם דְּבוֹקִים בַּחֲטָא. הֵנָּה, כְּאִשֶׁר רָאָה יִצְחָק אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בְּיַד עֲשׂוֹ, חָשַׁב שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ לְעִבּוֹד אֶת ה'.

כְּפִי שֶׁכָּתוּב "וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֲשׂוֹ כִּי צִיד בְּפִיו". דְּהֵינּוּ, בְּפִיו שֶׁל עֲשׂוֹ הָיָה הַצִּיד שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁצָּד מֵאַחֲרֵים, וְיִצְחָק חָשַׁב שֶׁאֵלוֹ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁל עֲשׂוֹ, וְלִכֵּן אָהַב אוֹתוֹ. (אוֹלָם, כְּאִמּוֹר, הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מַעֲדָה

"כי ציד בפיו" – התורה והמצוות הם לא של עשו, אלא ממה שצד מאחרים).

אולם, יעקב אבינו למד אותנו עצה נפלאה איך להתגבר על שרו של עשו, כדי שלא יוכל לצוד את התורה שלנו. הא כיצד?

נקדים לבאר תחילה את מאמר חז"ל (ברכות סד, א'): "אמר רבי לוי בר חיאי: היוצא מבית הכנסת, ונכנס לבית המדרש, ועוסק בתורה, זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר (תהילים פד): 'ילכו מחיל אל חיל, יראה אל אלהים בציון'."

וצריכים אנו להבין ענין זה. שפן, מדוע רק לאחר שיוצאים מבית הכנסת, ונכנסים לבית המדרש, מקבלים את פני השכינה?

ויש לומר, על-פי מה שכתב ה"דרך פקודך", שיש עצה נפלאה לכל מי שיודע שעדין לא תקן את חטאיו, ומתירא בנפשו פן יצודו החיצוניים (=חילותיו של היצר) את תורתו ומצותיו – צריך, לפני שהוא עוסק בתורה ובמצוות, להרהר בתשובה על כל מה שחטא כנגד הבורא יתברך שמו, ועל-ידי כך הוא נהפך מיד למדרגת צדיק. וזאת, כפי שמבואר בגמרא (קידושין מט, ב'): "המקדש את האשה על מנת (=בתנאי) שאני צדיק, אפלו רשע גמור – מקדשת, שמא הרהר תשובה בדעתו".

הנה לנו דברים ברורים, שלמרות שהיה האדם רשע גמור, ועבר אפילו על כל העבירות שבתורה – עם כל זאת, ברגע שהוא מהרהר בתשובה – בחרטה על העבר, וקבלה על העתיד, שלא ישוב לחטוא – הרי הוא במדרגת צדיק, ועל-ידי כך אין ליצר הרע את הכח לצוד את מצותיו ותורתו. ומכאן מוכח, שפאשר איש ישראל מהרהר בתשובה לפני שהוא מקים בפועל תורה ומצוות, הרי הוא בדרגת צדיק, וזוכה שכל התורה שלמד ולומד, וכן, מעשיו הטובים – כלם עולים לריח ניחוח לפני אדון הכל.

וזהו ענין התשובה, שמלבד הפירוש הפשוט, שחובתו של בעל התשובה לשוב מדרך הרעה, הנה צריך הוא גם "להשיב" את כל התורה והמצוות שנפלו בתוך הקליפות, כדי להחזירם לשורשם בקודש.

"מכרה כיום את בכרתך לי" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

בספרים הקדושים מבואר, שכדי לזכות בברכה מיוחדת זו, צריך להדר בכבוד השבת בנוסף לשמירתה. וכיצד מהדרים בכבוד השבת?

סיפור נאה על-כך שמענו מפי הרב נתן קפלן מצפת. בצעירותו למד הרב קפלן בישיבת מיר, והתגורר בביתה של משפחה מקומית. בבקר יום ששי נהג בעל הבית לצאת לקניות בשוק, ואשתו הייתה מזרזת אותו לחזור מהר. פעם אחת הקדים הרב קפלן לשוב מלימודיו בישיבה, ומצא את בעלת הבית עומדת ליד החלון, וממתינה נסערת לבעלה. "למה את מודאגת?", שאל בחור הישיבה, "הרי יש עוד שעות רבות עד כניסת השבת...".

"אסביר לך את הענין" – השיבה האשה. "יש לנו בן יחיד, שנולד לאחר שנות נישואין רבות. בהיותו בן כמה חודשים, שמנו לב שהילד אינו מתפתח כראוי. הפנו אותנו לרופא מומחה בעיר וילנא, שפדק את הילד, וקבע שהוא סובל ממום בלב. 'זהו מצב חשוד מרפא' – קבע הרופא – 'וספק אם הוא יחיה...!'. "

באותו הלילה לא הפסקתי לבכות. אחד האורחים בפונדק הבחין במצוקתנו, והציע לנו לעבור דרך העירה ראדין, כדי לקבל את ברכתו של הגאון הצדיק, בעל ה'חפץ חיים'.

בהגיענו לראדין, נאמר לנו שה'חפץ חיים' זקן וחלש מאד, ואינו מקבל אורחים. לפתע, זיהינו במקום את נכדו של ה'חפץ חיים', שהיה גר אצלנו בתקופת לימודיו בישיבה. התחננתי לפניו, עד שנכמרו רחמיו, והוא ארגן עבורנו רשות כניסה מיוחדת לסבו הקדוש.

ה'חפץ חיים' אמר לי: 'אל תבכי, בתי. הבטיחי לי, שבכל יום ששי, שלחן השבת יהיה ערוך לפני הצהרים, והנרות יהיו מוכנים. סימו הפל מוקדם, והכניסו את השבת בכל הכבוד הראוי'. הבטחתי לרב, וקבלנו ברכה לרפואה שלמה.

קימתי את הבטחתי ל'חפץ חיים'. כעבור חודשים אחדים שבנו לוילנא. הרופא בדק את הילד, וצעק: 'זה לא אותו ילד שהבאתם לכאן בפעם הקודמת! לבו של הילד תקין לחלוטין! והרי לבו של הילד היה פגום בצורה חסרת תקנה! זה לא יתכן!'. "כעת תבין", סימה האשה את סיפורה, "מדוע הייתי כה לחוצה, שבעלי ישוב מוקדם...?".

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדָת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדָת

יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 17:17 ר"ת 17:40

עֲרַשׁ"ק כח' חשוון תשע"ח (17.11.17)

הַפְּטָרָה: "מְחַר חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיִּתְרַצְּצוּ הַבְּנָיִם בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתִּלְךְ לְדָרֵשׁ אֶת ה'" (כה', כב')

עַל הַכְּתוּב, "וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גֵיִים בְּבִטְנָהּ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיךָ יִפְרְדוּ... וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר", פֶּרֶשׁ רש"י: 'שְׁנֵי גֵיִים בְּבִטְנָהּ' – 'גֵיִים' כְּתִיב, כְּמוֹ גֵיִים. אֵלּוּ **אַנטוֹנִיּוֹס וְרַבִּי**, שֶׁלֹּא פָּסְקוּ מֵעַל שְׁלַחָנָם לֹא צָנוּן וְלֹא חוֹרֵת, לֹא בִימֹת הַחֲמָה וְלֹא בִימֹת הַגְּשָׁמִים".

וְצָרִיךְ לְהַבִּין מָה שֶׁפֶּרֶשׁ רש"י, שֶׁ'שְׁנֵי גֵיִים' אֵלּוּ **אַנטוֹנִיּוֹס וְרַבִּי**. וְכִי מָה עֲנִין **אַנטוֹנִיּוֹס**, שֶׁהִיא קִיסָר רוֹמִי, וְרַבִּי (=רַבִּי יְהוּדָה הַנְּשִׂיא) לְלִידַת יַעֲקֹב וְעִשָׂו?

נִקְדָּים לְהַבִּיא מָה שֶׁפֶּרֶשׁ רש"י, עַל הַכְּתוּב: "וַיִּתְרַצְּצוּ הַבְּנָיִם בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר (רַבְּקָה) אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתִּלְךְ לְדָרֵשׁ אֶת ה'" "וַיִּתְרַצְּצוּ... לְשׁוֹן רִיצָה. כְּשֶׁהִיְתָה (רַבְּקָה) עוֹבְרַת עַל פְּתַח־תּוֹרָה שֶׁל שָׁם וְעָבַר (=לִיד שְׁעָרֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שִׁיסְדוּ שָׁם בֶּן נַח, וְנִינוּ עָבַר) – יַעֲקֹב (הִיָּה) רָץ וּמְפָרֵס לְצֵאת. (וְכִשְׁהִיְתָה) עוֹבְרַת עַל פְּתַח עֲבוֹדַת **אֱלִילִים** – עִשָׂו מְפָרֵס לְצֵאת...". הַנָּה, מְבֹאֵר מִכָּאן, שֶׁרַבְּקָה יָדְעָה שִׁישׁ בְּקִרְבָּהּ תֹּאמִים – בֶּן צָדִיק וְבֶן רָשָׁע, וְלָכֵן שָׁאַלָה "לָמָּה זֶה אֲנֹכִי"? כְּלוּמָר, לָמָּה סָבַב הַקִּב"ה כֶּךָ שְׁאַנִּי אֵילֵךְ בֶּן רָשָׁע כְּמוֹ עִשָׂו? שָׁכַן, הַמְרַחֵק בִּינֵיהֶם הוּא כְּרַחוּק מְזוּרַח מִמֶּעָרֵב. שָׁכַן, בְּעוֹד שִׁיעֲקֹב מִסְמֵל אֶת שְׂרֵשׁ הַקְּדוּשָׁה, וּמִמֶּנּוּ יֵצְאוּ כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, הָרִי שְׁעִשָׂו הוּא שְׂרֵשׁ הַטּוֹמְאָה, וּמִמֶּנּוּ יֵצְאוּ כָּל הַגּוֹיִים. וְלָכֵן "וַתִּלְךְ (רַבְּקָה) לְדָרוֹשׁ אֶת ה'" – בְּקִשָּׁה רַבָּה מֵה' יִתְפָּרֵךְ, הַמְּסוּבָב כָּל הַסִּיּוּת, שִׁיאִיר לָהּ לְהַבִּין אֶת הַדָּבָר.

כְּדִי לְהַבִּין עֲנִין זֶה בִּיתֵר שְׂאֵת, נִקְדָּים לְהַבִּיא מָה שֶׁכָּתְבוּ בַּסֵּפֶר "מְנוֹרַת הַמְּאוֹר" (סִימָן פּג'): "תְּנוּ רַבָּנָן: פְּעַם אַחַת גְּזָרָה מַלְכוּת עֲכוּ"ם (=רוֹמִי) גְּזִירָה עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא לְמוֹל אֶת בְּנֵיהֶם. וּבְאוֹתוֹ זְמַן נוֹלַד רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אָבִיו (שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה): הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צָנוּן לְמוֹל, וְרָשָׁעִים הִלְלוּ גְזָרוּ עָלֵינוּ שֶׁלֹּא לְמוֹל. כִּיֵּצֵד אָנוּ מִבְּטָלִים (אֶת) גְּזִירַתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִקְיָם (אֶת) גְּזִירַתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע? מִיָּד עָמַד רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְמָל אֶת בְּנוֹ. כְּשֶׁהוֹדִיעוּ הַדָּבָר בְּפָנָי הִגְמָנוּ, שֶׁהִיא בְּעִיר, שֶׁלַח וְקָרָא אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מָה עֲבַרְתָּ עַל גְּזִירַתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, וּמָלַת אֶת בְּנֵךְ? אָמַר לוֹ: כֶּךָ צָנוּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הִגְמָנוּ: הַרְבֵּה כְּבוֹד יֵשׁ לִי עָלֶיךָ, שֶׁאַתָּה רֹאשׁ לְאוֹמְתֵךְ, אֵלָּא, (שֶׁ)גְּזִירַתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הִיא, וְאֵינִי יָכוֹל לְהַנִּיחָךְ. אָמַר לוֹ (אָבִיו שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה): וְמָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ? אָמַר לוֹ: אֲנִי רוֹצֵה שֶׁנִּשְׁלַח אֶת הַיֶּלֶד וְאֶת אִמּוֹ אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, וְמָה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת – יַעֲשֶׂה. אָמַר לוֹ: עֲשֵׂה כָּל מָה שֶׁאַתָּה חָפֵץ. מִיָּד שֶׁלַח (אוֹתוֹ הִגְמָנוּ) אֶת רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה וְאֶת אִמּוֹ, וְהִלְכוּ כָּל הַיּוֹם בְּדֶרֶךְ. לְעָרֵב, הִגִּיעוּ לְמִלּוֹן (שֶׁל) בֵּית אָבִיו שֶׁל **אַנטוֹנִיּוֹס**, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן נוֹלַד **אַנטוֹנִיּוֹס**. נִכְנְסָה אִמּוֹ שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה אֵצֶל אִמּוֹ שֶׁל אַנטוֹנִיּוֹס. אָמְרָה לָהּ (אִמּוֹ שֶׁל **אַנטוֹנִיּוֹס**): מָה טִיבְךָ (=מָה מַעֲשֶׂיךָ כָּאֵן)? אָמְרָה לָהּ: כֶּךָ וְכֶךָ גְזָרוּ עָלֵינוּ, שֶׁלֹּא לְמוֹל, וְעַכְשָׁיו מְלַתִּי אֶת בְּנִי, וְלָכֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתָנוּ אֶל הַמֶּלֶךְ כְּאֶחָד. כִּיּוֹן שֶׁשְׁמַעָה מִמֶּנָּה בֶּן, אָמְרָה לָהּ (אִמּוֹ שֶׁל **אַנטוֹנִיּוֹס**): אִם רְצוֹנְךָ, קַחִי אֶת הַיֶּלֶד שְׁלִי (**אַנטוֹנִיּוֹס**), שְׁאִינוּ מְהוּל, וְתִנִּי לִי אֶת הַיֶּלֶד שְׁלֶךָ, וְלָכִי וּמְלִטִי אֶת נַפְשְׁךָ וְאֶת נַפְשׁ בְּנֵךְ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ. מִיָּד עֲשִׂתָּה כֵּן (=אִמּוֹ שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, וְהַחֲלִיפָה אֶת בְּנָהּ בְּאַנטוֹנִיּוֹס), וְהִלְכָה לְמֶלֶךְ. נִכְנְסָה אוֹתוֹ הִגְמָנוּ לְמֶלֶךְ, וְאָמַר לוֹ: אֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ, זֶה עָבַרָה עַל גְּזִירַתְךָ וּמָלָה אֶת בְּנָהּ. וְעַכְשָׁיו הִבְאֵתִי אוֹתָהּ אֵצֶלְךָ וּמָה שֶׁתִּרְצֶה לַעֲשׂוֹת עֲשֵׂה. אָמַר לָהֶם הַמֶּלֶךְ (לְעַבְדָּיו): רְאוּ (=בְּדָקוּ) (אֶת) בְּנָהּ אִם הוּא מְהוּל. (וּבְדָקוּ וּ)נִמְצָא שְׁאִינוּ מְהוּל (שֶׁהִרִי הִיא זֶה **אַנטוֹנִיּוֹס**). בְּאוֹתָהּ שְׁעָה פְּעַם הַמֶּלֶךְ עַל אוֹתוֹ הִגְמָנוּ. אָמַר לִיה: אֲנִי גְזִרְתִּי עַל מְהוּל, וְאַתָּה הִבְאֵתִי לִי שְׁאִינוּ מְהוּל. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָיוּ גְדוֹלִים יוֹשְׁבֵין לְפָנָי קִיסָר, וְאָמְרוּ לוֹ: אֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ, אָנוּ מַעֲדִים בּוֹדָאִי, שֶׁבְּנָהּ שֶׁל זֶה מְהוּל הִיא, אֵלָּא אֱלֹהֵיהֶם שֶׁל אֵלּוּ קָרוֹב הוּא לָהֶם, וּכְפִיּוֹן שֶׁהֶם קוֹרְאִים אֵלָיו, מִיָּד הוּא עוֹנֶה לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'כִּי מִי גוֹי גְדוֹל... כֹּה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאֵנוּ אֵלָיו' (דְּבָרִים ד', ז'). מִיָּד צָוָה הַמֶּלֶךְ, וְנִהַרְגָה אוֹתוֹ הִגְמָנוּ, וּבִטַּל אֶת הַגְּזִירָה, וְשֶׁלַח אֶת רַבְּנֵי הַקְּדוּשָׁה וְאֶת אִמּוֹ לְשָׁלוֹם. כִּיּוֹן שֶׁחֲזָרוּ לְבֵיתוֹ שֶׁל **אַנטוֹנִיּוֹס**, אָמְרָה אִמּוֹ (שֶׁל **אַנטוֹנִיּוֹס**): הוּאִיל וְעֲשֵׂה לָךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

הוא נס על-ידי, ולבנה על-ידי בני(=אנטונינוס), יהיו (שני בנינו) שושבינים(=תומכים זה לזה) לעולם. ובשכר אותו חלב שינק אנטונינוס מאמו של רבנו הקדוש, זכה ולמד תורה, ושימש את רבנו הקדוש, ונעשה מלך לאומתו, וירש העולם הזה והעולם הבא."

והנה, בענין זה מביא המקובל האלקי, בעל ה"מגלה עמוקות" (ואתחנן, אופן פג'), שהקב"ה סבב את הצלת רבנו הקדוש על-ידי אנטונינוס, כיון שרבנו הקדוש היה ניצוץ יעקב אבינו, ואילו אנטונינוס היה הניצוץ הטוב של עשו אחיו. וכפי לשונו הקדושה: "ולפי שאנטונינוס הוא גלגול של עשו, ורבי הוא גלגול של יעקב, שתקן ברכת 'אתה קדוש', לכן נקרא גם פן רבי (יהודה הנשיא) בתואר) 'רבנו הקדוש', שהוא גלגול של יעקב אבינו. והתפלל משה 'בעת ההוא... שיתן הקב"ה חן, לרבי (יהודה הנשיא) בעיני אנטונינוס. (ועל-כן אמר) 'אעפ"ה נא, נוטריקון(=ראשי תיבות) אנטונינוס עשו בימי רבנו הקדוש ניצוץ אחד, כי...תאומים טיפה אחת היא, ונחלקה לשנים. נמצא, שיעקב ועשו, שהיו תאומים, היו ניצוץ אחד, ונחלקו אחר-כך לשנים. וכבר אמרו חז"ל (ברכות נו, עב), שהשיב הקב"ה לרבקה 'שני גי'ם בבטנה', על אנטונינוס ורבי, שאז נתקן(=נתקנו) יעקב ועשו. ולכן (כתוב) גי'ם, ב-ב' יו"דין, שנחלקה טיפה אחת לתרין ניצוצין. ולכן פתח (משה) מתחילה 'ואתחנן' (לשון חן) - (כיון), שבקש על חן, שיהיה לרבי בעת ההיא, ש(אז) יהיה שעת השמד 'עת צרה היא ליעקב' (ירמיה ל', ז) - ליעקב ממש, שהוא רבי (יהודה הנשיא), שהיה ניצוצו של יעקב, ולכן נקרא רבי יהודה 'נשיא', נוטריקון(=ראשי תיבות) ניצוצו של יעקב אבינו..."

מבואר מכאן, שכיון שרבי יהודה הנשיא הוא ניצוץ של יעקב אבינו, מטעם זה נקרא רבנו הקדוש 'נשיא' - ראשי תיבות ניצוצו של יעקב אבינו. ועוד מבואר, שגם מטעם זה נקרא רבי יהודה הנשיא בתואר 'רבנו הקדוש'. שכן, יעקב אבינו תקן את הברכה השלישית של תפילת שמונה עשרה(=תפילת העמידה), ברכת "האל הקדוש". (אברהם תקן את הברכה הראשונה: "מגן אברהם". יצחק תקן את הברכה השנייה: "מחיה המתים". (לאחר שהחזיר לו הקב"ה את נשמתו, שפרחה ממנו בשעת העקידה, כמבואר בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל')). ויעקב אבינו, כאמור, תקן את ברכת "האל הקדוש". וזהו שפרש רש"י: "'שני גי'ם בבטנה'...אלו אנטונינוס ורבי". שכאן רמז הקב"ה לרבקה, כי אנטונינוס יהיה הניצוץ הטוב של עשו הרשע, ואילו רבנו הקדוש יהיה ניצוץ של יעקב אבינו. (ע"פ "שבילי פינחס" להרה"ק פינחס פרידמן) "ונשכס לבן בבקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אתהם"

דבר מענין מובא בספר "נפלאות מתורתך", שפאשר גוי נאלץ לדבר בשבחם ובטובתם של ישראל, או כאשר חיב הוא לברכס, נעשה לו מר בפה... ענין זה רואים גם בכתוב (בראשית כ' כח): "ויאמרו ראו ראינו כי היה ה' עמך". שכן, רצף האותיות של "ויאמרו ראו" הוא מרור, שפאשר רואים הגויים שהקב"ה עמנו, מר ומרור להם בפה. וכן במה שאמר שר המשקים לפרעה על יוסף הצדיק (בראשית מא, יב): "וושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים ונספר לו ויפתר לנו את חלמתינו". הנה, סופי התיבות של "הטבחים ונספר לו ויפתר" הוא מרור. ועוד, על בלעם נאמר (במדבר כ"ט): "ויקר ה' אל בלעם וישם דבר בפיו ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר". הנה, סופי התיבות של "וישם דבר בפיו ויאמר" הוא מרור. וכן, פאשר הגויים אומרים "ויאמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (דברים ד', ו), רצף האותיות "ויאמרו רק" הוא מרור. להראות לנו, שלמרות שאומרים הגויים בשבח ישראל, נעשה להם מר ומרור בפה. וכן בפרשתנו, פרשת "ויצא" פאשר לבן מברך את האמהות הקדושות כתיב "ויברך אתהם", הנה "אתהם" בגימטריה מרור(=446) לומר לה, גם כשברך את בנותיו בכל זאת הרגיש טעם מרירות בפיו... "איתה שעה נטל עשו חלקו בעולם הזה, ויעקב נטל חלקו בעולם הבא..."

פעם, כשחזר הרה"ק רבי זאב מזבארז זיע"א בליל שבת מבית הכנסת לביתו, פגע בערל נוכרי, שהיה שתוי לשוכרה ושרוע ברחוב, כשהוא פולט קללות וגידופים: "לכם היהודים" - כך צעק הערל - "מחפה הגיהנום. ואילו לנו, הגויים, מובטח גן עדן...". והיה הצדיק רבי זאב מזבארז מצר, כואב ושואל: "איך עם שפל, בזוי ומשוקץ, מלוכלד בעוונות ובפשעים, מכף רגל ועד ראש אין בו מתום, ועוד סמוך ובטוח שייך גן עדן"?

למחרת היום פנה הצדיק לחסידי, ואמר להם: "דעו לכם, כי סיבת בטחונו המופרז של אותו ערל נוכרי היא גזירת שמים. וכך רצונו של הבורא יתברך, שאנו תמיד נפחד ונחשוש על חלקנו בעולם הבא, ואילו בני עשו יהיו סמוכים ובטוחים שגן עדן מובטח להם. וסיבת הדבר היא שלאחר שנחלקו יעקב ועשו בנחלת שני עולמות, ויעקב לקח את העולם הבא, ואילו עשו לקח את חיי העולם הזה, התעוררה קושיה חמורה בבית-דין של מעלה: כיצד יוכל עשו להנות בעולם הזה, פאשר הוא יודע שאין לו חלק לחיי העולם הבא. ואילו יעקב, שיודע שמובטח לו העולם הבא, הנצחי, לא יחוש כלל את חיי העולם הזה, שכן, שכרו הצפון לו לעולם הבא יבטל את כל מחסוריו בעולם הזה.

לכן, כתוצאה מכך - המשיד הצדיק ואמר - "קבעו בבית דין של מעלה, שעשו יהיה בעל בטחון גדול, ויחשוב שמזומן לו גן עדן בעולם הנצחי. ואילו יעקב יחשוש כל הזמן תמיד שאינו ראוי ליטול חלקו לעולם הבא. ולכן, זהו פשר בטחונו של אותו ערל נוכרי, שסמוך ובטוח שרק עבורם מוכן ומזומן גן עדן..." שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדַת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדַת

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדַת

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדַת

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדַת

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדַת

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדַת

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"עֲקֹב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבָרְהָם בְּקִלְי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמֵרַתִּי מִצְוֹתַי חֲקוּתַי וְתוֹרַתִּי" (כו' ה')

שְׁנִינוּ בַּגְּמָרָא (יומא כח'): "אָמַר רַב: קִיָּם אֲבָרְהָם אֲבִינוּ כָּל הַתּוֹרָה כְּלָהּ, שְׁנֵאמַר: 'עֲקֹב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבָרְהָם בְּקִלְי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמֵרַתִּי מִצְוֹתַי חֲקוּתַי וְתוֹרַתִּי". וְכִבֵּר נִתְיָגְעוּ כָּל הַמְּפָרְשִׁים, אִיךְ בְּאַמַּת זָכָה אֲבָרְהָם לְהַשִּׁיג אֶת כָּל הַתּוֹרָה, טָרַם נִתְיָנְתָּהּ?

וּבְאֵר עֲנִין זֶה הַ"קְדוּשָׁת לִוִי" (קְדוּשָׁה רֵאשׁוּנָה לְפִוְרִים), וְאָמַר, שְׁרַמ"ח מִצְוֹת "עֲשֵׂה" מְכֻוֹנֹת כְּנֶגֶד רַמ"ח אֵיבְרֵי הַנֶּפֶשׁ הַרוּחָנִית, וְשַׁ"ה מִצְוֹת "לֹא תַעֲשֶׂה" מְכֻוֹנֹת כְּנֶגֶד שַׁ"ה גִּידֵי הַנֶּפֶשׁ הַרוּחָנִית.

וּמִבּוֹאֵר בְּשַׁעֲרֵי קְדוּשָׁה (פָּרָק א') לְרַבְנּוּ תִיִּים וַיִּטְאַל, בְּשֵׁם הָאֲרִיזוֹ"ל, שְׁכַשְׁם **שְׁהַגּוֹף** צָרִיף מְזוּן, כְּדֵי לְהַחֲיֹת אֶת רַמ"ח אֵיבְרֵי וְשַׁ"ה גִּידֵי, וְאִם לֹא יִקְבַּל הַגּוֹף אֶת מְזוּנוֹ – לֹא יוּכַל לְהִתְקַיֵּם, וַיָּמוּת. כִּי גַם הַנֶּפֶשׁ הַרוּחָנִית צָרִיכָה מְזוּן רוּחָנִי לְכָל רַמ"ח אֵיבְרֵיהָ וְשַׁ"ה גִּידֵיהָ הַרוּחָנִיִּים. וְאִם לֹא תִקְבַּל אֶת מְזוּנָה הַרוּחָנִית (=תּוֹרָה וּמִצְוֹת), לֹא תוּכַל לְהִתְקַיֵּם.

וּכְפִי דְבָרֵי הַקְדוּשִׁים: "וְאַמְנָם, מְזוּן הַרוּחָנִי שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הַקְדוּשָׁה נִמְשָׁךְ אֵלֶיהָ עַל-יְדֵי קִיּוֹם הַתּוֹרָה, הַכְּלוּלָה מִתְרִי"ג מִצְוֹת, כְּדִמְיוֹן תְּרִי"ג אֵיבְרֵי הַנֶּפֶשׁ גַּם הֵם, וְנִקְרָא לְחֵם, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (מִשְׁלֵי ט', ה'): 'לָכֹו לְחַמּוֹ בְּלַחְמִי'. וְכָל אֵיבֵר מִן רַמ"ח אֵיבְרֵים (הַרוּחָנִיִּים) נִיזוֹן מִמִּצְוֵה פְּרִטִית, הַמְתִּיחֶסֶת לְאוֹתוֹ אֵיבֵר. וְכֹאֲשֶׁר יַחֲסֹר לְאָדָם קִיּוֹם אִיזוֹ מִצְוֵה, גַּם הָאֵיבֵר הַפְּרִטִי הַמְתִּיחֶס לְמִצְוֵה (זוֹ) יַחֲסֹר מִמֶּנּוּ מְזוּנוֹ... וְנִמְצָא הָאֵיבֵר הַהוּא מֵת לְגַמְרִי".

עַל-כֵּן, אָמַר הַ"קְדוּשָׁת לִוִי", כְּשֵׁם שְׁאִין צָרִיף לְלַמֵּד אֶת הַגּוֹף לְאִכּוֹל – שֶׁהֵרִי הַגּוֹף מַעֲצָמוֹ יוֹדֵעַ שְׁצָרִיף לְאִכּוֹל, שְׂאֵם לֹא כֵן יָמוּת בְּרָעַב (כְּמוֹ תִינּוֹק בֶּן יוֹמוֹ, שְׁמִיד מְחַפֵּשׁ לִינּוֹק חֶלֶב מְאֹמוֹ, אִף שֶׁלֹּא לְמַדּוּהוּ מַעוֹלָם) – כִּי הֵיךְ רְאוּי שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְלַמֵּד אֶת הָאָדָם כָּלֵל שְׁצָרִיף לְתַת מְזוּן (=תּוֹרָה וּמִצְוֹת) גַּם לְנִשְׁמָה הַרוּחָנִית. אֲלֵא, שֶׁהָאָדָם יִבְקֹשׁ מַעֲצָמוֹ אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, כְּמוֹ תִינּוֹק הַמְּבַקֵּשׁ לִינּוֹק חֶלֶב. אִוְלָם, כִּינּוֹן שְׁאִין הָאָדָם מְזוּכָר, וְשִׁקּוּעַ הוּא בְּעֵנֵינּוּ הַגְּשָׁמִיִּים, אִין בְּכּוּחוֹ לְהַרְגִישׁ אֶת רָעַב וּמִצְוִקַת הַנִּשְׁמָה הַרוּחָנִית, כְּאֲשֶׁר הוּא לֹא סֹפֵק לָהּ מְזוּן רוּחָנִי.

וְהִנֵּה, אִם זוֹכָה הָאָדָם לְזַכָּךְ אֶת הַגּוֹף הַחוּמְרִי, עַד שֶׁהוּא מַרְגִישׁ אֶת רַמ"ח אֵיבְרֵי וְשַׁ"ה גִּידֵי הַרוּחָנִיִּים, כִּי אִזּוֹ אִין צָרִף לְלַמֵּדוֹ לְקַיֵּם אֶת רַמ"ח מִצְוֹת "עֲשֵׂה" וְשַׁ"ה מִצְוֹת "לֹא תַעֲשֶׂה". אֲלֵא, הוּא מַעֲצָמוֹ יִשִּׁיג שְׁצָרִיף לְקַיֵּמוֹ, כְּדֵי שֶׁהַנִּשְׁמָה תוּכַל לְהִתְקַיֵּם בְּמְזוּן הַרוּחָנִי שֶׁל מִצְוֹת אֵלוֹ.

וְזֹאת הַתְּשׁוּבָה לְשִׁאלָהּ, מֵהֵיכָן יִדַּע וְהַשִּׁיג אֲבָרְהָם לְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה, טָרַם שְׁנִתְנָהּ. שְׁכֵן אֲבָרְהָם אֲבִינוּ, בְּרוּב קְדוּשָׁתוֹ, זָכָךְ אֶת כָּל רַמ"ח אֵיבְרֵי וְשַׁ"ה גִּידֵי, עַד שֶׁהַשִּׁיג מַעֲצָמוֹ אֶת כָּל תְּרִי"ג הַמִּצְוֹת, שֶׁהֵן הַמְזוּן לְנִשְׁמָה הַרוּחָנִית. וְכִפִּי דְבָרֵי שֶׁל הַ"קְדוּשָׁת לִוִי": "וְלָכֵן אֲבָרְהָם אֲבִינוּ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, אֲשֶׁר נִזְדַּכָּךְ (=זָכָךְ אֶת) הַחוּמֵר שְׁלוֹ (=גּוֹפוֹ), הַשִּׁיג מִרַמ"ח אֵיבְרֵי וְשַׁ"ה גִּידֵי שְׁלוֹ (=הַגּוֹפְנִיִּים), (אֶת) הַרוּחָנִיּוֹת שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה כְּלָהּ, עַד שֶׁלֹּא נִתְנָהּ (=טָרַם נִתְיָנְתָּה)".

עַל-כֵּן הָאָמּוֹר, מִבּוֹאֵרְת גַּם הַקּוּשִׁיָּה עַל הַכְּתוּב בְּהַגְדָּה שֶׁל פֶּסַח: "אֵילוֹ קָרְבָנוּ (ה') לְפָנַי הֵרִי סִינִי, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ – דִּינּוֹ". וְלִכְאוּרָה יִפְלֵא מֵאֵד הַדְּבָר. שְׁכֵן, אִיזוֹ תּוֹעֵלַת הִיָּתֵה לְיִשְׂרָאֵל בְּקָרְבָתָם לְפָנַי הֵרִי סִינִי, אִם לֹא יִקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה? וְהֵרִי הַדְּבָר מְשׁוּל לְאָדָם צָמֵא, הַמְגִיעַ לְבָאֵר מַיִם, לֹא שׁוֹתָה מִמֶּנָּה, וְעוֹד אָמַר "דִּינּוֹ"...

וּבְאֵר הַ"קְדוּשָׁת לִוִי" בְּדְבָרֵי קוּדְשׁוֹ, כִּי כְּאֲשֶׁר קָרְבוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנַי הֵרִי סִינִי, פֶּסְקָה זוֹהֶמְתָם, כְּמוֹכָא בַּגְּמָרָא (שְׁבֵת קמ"ו): "יִשְׂרָאֵל שְׁעָמְדוֹ עַל הֵרִי סִינִי – פֶּסְקָה זוֹהֶמְתָן", וְעַל-יְדֵי כֵּךְ הֵם זָכוּ מַעֲצָמָם לְהַשִּׁיג אֶת כָּל הַתּוֹרָה (וּכְבִּיכּוֹל לֹא הָיוּ צָרִיכִים אֶת נִתְיָנְתָהּ בְּסִינִי).

בְּסִפֵּר "אוֹר יִצְחָק" לְהַרְהֵר "ק רַבִּי יִצְחָק מִרְאדוּיֵל זִיע"א (יִתְרוֹ), הוּא מְגַלֵּה חִידוּשׁ נוֹסָף, אִיךְ זָכָה אֲבָרְהָם אֲבִינוּ לְהַשִּׁיג אֶת הַתּוֹרָה כְּלָהּ, קוּדָם שְׁנִתְנָהּ, עַל-כֵּן הַכְּתוּב בְּפִרְשַׁת "וְאֶת-חַנּוּן" (דְּבָרִים ה', יט'): "אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר

ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש הענן והענן קול גדול ולא יסף, ופרש רש"י זצ"ל, בשם התרגום: "ולא יסף" – קול רב ולא פסק".

מבואר מכאן, כי בעת מתן תורה, קולו של הקב"ה, שהשמיע את עשרת הדברות, היה קול גדול שאינו נפסק אפילו לרגע. ומאחר והקב"ה הוא אינסופי, ברור שגם דיבורו של הקב"ה הוא נצחי. נמצא, שבאמת אפשר לקבל את התורה בכל יום, וממש לשמוע את עשרת הדברות – אלא שצריך האדם לזכור את הגוף החומרי כדי לקלוט את הדיבור הנצחי של ה' יתברך במתן תורה.

ולכן כתוב במעמד הר סיני (שמות יט', א'): "ביום הזה באו מדבר סיני" – לא היה צריך לכתוב, אלא 'ביום ההוא'. (ו) מהו 'ביום הזה'? (אלא, בא הכתוב ללמדנו), שיהיו דברי תורה חדשים עליך, כאילו היום נתנו". לפי האמור, הפונה בכך היא, שעל-ידי עסק התורה והמצוות יכול האדם לזכור את רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, עד שיזכה לשמוע את מתן תורה, כאילו היום נתנה.

לפי זה מחדש ה"אור יצחק" חידוש עצום: מה שאומר הכתוב – "קול גדול ולא יסף", ופרש רש"י זצ"ל, בשם התרגום: "ולא יסף, קול רב ולא פסק" – אין הפונה על העתיד, אלא גם על העבר. שכבר מיום שנברא העולם היה קול ה' מהדהד בעולם, אלא שהבריות עדין לא היו מזופכים, וממילא לא שמעו את קול ה'.

אולם, אברהם אבינו, ברוב קדושתו, נזדכך כל-כך, עד שזכה לשמוע את קול ה' במתן תורה. ועל-כך העיד עליו הקב"ה, ואמר: "עקב אשר שמע אברהם בקלי" – שזכה לשמוע את קול ה' במתן תורה, ועל-ידי כך "וישמר משמרת מצוותי חקותי ותורתיי". (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ויהי אך יצא יצא יעקב ועשו אחיו בא מצידו" (כו' לו)

הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין זי"ע אומר שכאשר מסתלקת קדשת השבת מיד מתחזק ה"ס"מ להתגבר על האדם פנרמו בפסוק (בראשית כו' ל): "ויהי אך יצא יצא יעקב" (שהוא בחינת שבת קודש) "ועשו אחיו" (שהוא בחינת ה"ס"מ/הטמאה) "בא מצידו"

על כן תקנו לומר מיד עם צאת השבת את תפלת: "ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש" שמלבד שיש בה ברכה מיחדת כנגד עשו, היא גם כוללת בתוכה עניני תורה ותפלה שיש בהם כדי להכניע את כחו של עשו/ה"ס"מ המתגבר במוצאי שבת (נטעי אשל)

"ויזבע יצחק בארץ שהוא נמצא בשנה שהוא מאה שיערים ויברכחו ה'" (כו' יב')

יום אחד נחתה בתיבת הדואר הזמנה לחתונה. כשפתחתי, ראיתי שמצד אחד מודפסות מלים בעברית, ומהצד השני מלים באנגלית. ההזמנה היתה מחו"ל, לחתונה בארה"ב.

להזמנה היה מצורף מכתב, וכך היה כתוב בו: "חברי, אהובי, עומד אני להשיא בשעה טובה את בתי הקטנה, ומאד אכפת לי, שתעמוד לצדי בחופה...מחכים לך 2 פרטיסים הלוח ושוב במשרדים בירושלים, ואם יש לך עוד ילדים שעדין לא נשואים, גם הם יכולים להצטרף, והנסיעות וכל ההוצאות יהיו על חשבונאי! זה מאד חשוב לי, שתהיה לצדי בחתונה של הבת שלי...".

בהמשך המכתב אומר אבי הפלה: "לפני כ-30 שנה, הגעתי מאמריקה לישראל, כדי ללמוד בישיבת פונוביץ', ולהתעלות בתורה. באתי לישראל, וקשתי ההסתגלות היו לא פשוטים. לא הייתי רגיל לישון במיטת סוכנות, האוכל בישיבה היה ירוד מאד. בתור בחור צעיר, אמריקאי ומפונק, היה לי קשה מאד, אך החלטתי שאני אתרגל. רציתי מאד ללמוד תורה, ואמרתי לעצמי, שאני חייב להתרגל...".

אבל משום מה, כמה שנסיתי, לא הייתי מסוגל להתרגל לכך, שאני מסתובב בישיבה, ואף אחד לא מתיחס אלי! כשהייתי מצונן, אף אחד לא שאל אותי לשלומי, ואף אחד לא התיחס אלי! פשוט הרגשתי שאני פלום! לא לילה טוב, לא 'בקר טוב'...! לא שואלים אם אני מתגעגע הביתה, לא שואלים איך אני מרגיש...

לאכל הייתי מסוגל להתרגל, גם לתנאים הייתי מסוגל להתרגל, אבל שאף אחד לא יתיחס אלי, לזה לא הצלחתי להתרגל! פשוט לא הייתי מסוגל, והחלטתי שאני לא נשאר. אני חוזר לאמריקה, אני אשאר דתי, אני אתרום לישיבות, אך פה לא אשאר. מיד הודעתי להורי שאני חוזר...

בבקר קמתי, וירדתי לתפילות שחרית אחרונה. כשנפתח ארון הקדש, הבנתי שזו הפעם האחרונה שאני מתפלל כאן...הורדתי את התפילין, הכנתי את המזודות...ובדרך, כשירדתי במדרגות, אתה באת מולי, והצוארון שלי היה מקופל כלפי חוץ. אתה עצרת אותי רגע, וסדרת לי את הצוארון. וזה כל-כך חמם את לבי! אתה לא יודע מה שעשית לי!!! מישהו דואג לי, חושב עלי...ובאותו רגע החלטתי להישאר בישיבה!

דע לך, שתודה לאל, כל הבנים שלי אברכים, והבנות נשואות לאברכים. וכעת, בתי הקטנה מתחתנת עם תלמיד חכם, ואני רוצה שתדע, שאני צריך אותך לצדי! כי בזכותך אני נשארת בישיבה, התמדתי והשקעתי, התחתנתי, ואז חזרתי שוב לאמריקה, וזכיתי למשפחה של תלמידי חכמים - הכל בזכות מעשה החסד שעשית עמדי - סידור הצוארון... שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

עֲרֵשׁ קַח' חֲשׁוֹן תִּשְׁע"ח (17.11.17)

יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 17:17 ר"ת 17:40

הַפְּטָרָה: "מָחָר חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'" (כה' כא')

עַל הַפְּתוּב: "וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה'..." שְׁנִינּוּ בְּגִמְרָא (סוּפָה יד'): "לָמָּה נִמְשְׁלָה תְּפִילָתְךָ שֶׁל צְדִיקִים לְעֵתֶר (=קְלִשׁוֹן)? – (וְעוֹנִים חו"ל) מָה עֵתֶר (=קְלִשׁוֹן) זֶה מֵהַפֶּךְ אֶת הַתְּבוּאָה בְּגוֹרֵן מִמְקוֹם לְמִקוֹם, אִף תְּפִילָתְךָ שֶׁל צְדִיקִים מֵהַפְּכָת אֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל הַקַּב"ה מִמִּידַת הָאֲכֹזְרִיּוֹת (=הַדִּין) לְמִידַת הַרְחָמִים".

וְצָרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין, מִדּוּעַ נִרְמָז עֲנִין זֶה שֶׁל הַתְּפִילָה, שִׁישׁ בְּכֹחָהּ לְהַפְּוֹךְ אֶת מִידַת הַדִּין לְמִידַת הַרְחָמִים דּוֹקָא אֲצֶל יִצְחָק אַבְיָנוּ, וְלֹא אֲצֶל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ, שֶׁתִּקַּן אֶת תְּפִילַת שַׁחֲרִית, אוֹ אֲצֶל יַעֲקֹב אַבְיָנוּ, שֶׁתִּקַּן אֶת תְּפִילַת עֶרְבִית? וְאוֹתָהּ שְׁאַלְהָ נִשְׁאַלְתָּ גַם עַל הַפִּיּוּט שְׁאוּמְרִים אָנוּ בְּתְּפִילָה שֶׁל שֶׁבֶת:

"בְּפִי יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם
וּבְשִׁפְתֵי צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ
וּבְלִשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ
וּבְקֶרֶב קְדוּשִׁים תִּתְהַלַּל".

מִדּוּעַ רְמָזוֹ אֲנִשִּׁי כְּנִסַּת הַגְּדוּלָה בְּפִיּוּט זֶה דּוֹקָא עַל יִצְחָק וּרְבֵקָה, וְלֹא עַל אַבְרָהָם וְשָׂרָה, אוֹ יַעֲקֹב וְלֵאָה, לְמִשְׁלָ? וְלִכְאוּרָה הִיא אֲפֹשֶׁר לֹא מֵרָחֵק, שְׂאֵמַת, כָּל הָאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים הַתְּפִלָּה, אִךְ רַק אֲצֶל יִצְחָק מְצִינּוּ שֶׁהַתְּפִלָּה יַחַד עִם רְבֵקָה אֲשֶׁתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'". וּפְרֵשׁ רַש"י: "זֶה (=יִצְחָק) עוֹמֵד בְּזוּיַת זֶה וּמִתְפַּלֵּל, וְזוֹ (=רְבֵקָה) עוֹמֵדֶת בְּזוּיַת זֶה וּמִתְפַּלֵּל". וְכֵן עוֹד נִיתֵן לֹא מֵרָחֵק, עַל-פִּי הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת", שֶׁהַגְּמָטְרִיָּה שֶׁל "יִצְחָק רְבֵקָה" הִיא "תְּפִלָּה", וְלִכֵּן רְמָזוֹ הַפִּיּוּט דּוֹקָא עַל יִצְחָק וּרְבֵקָה בְּפִיּוּט שֶׁל שֶׁבֶת. אִךְ בְּרוּר שֶׁהַעֲנִין עֲמוּק יוֹתֵר.

וְנִרְאֶה לְבָאֵר עֲנִין זֶה עַל-פִּי הַמְּבֹאֵר בְּזֶהֱרֵק הַקְּדוּשׁ (תּוֹלְדוֹת קְלוֹ), כִּי יִצְחָק אַבְיָנוּ עֶבֶד אֶת ה' בְּמִידַת הַדִּין הַקְּשָׁה, וְאִילוֹ רְבֵקָה חוּט שֶׁל חֲסֵד מְשׁוּבָר עָלֶיהָ, כְּדִי לְהַמְתִּיק אֶת הַדִּין הַקְּשָׁה שֶׁל יִצְחָק. (וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׂאֵם רְבֵקָה לֹא הִיָּתֵר מִמִּתְקַת אֶת הַדִּין שֶׁל יִצְחָק, לֹא הִיָּה הָעוֹלָם יְכוּל לְהַתְקִים).

וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר נִתְּבוּנָה, נִרְאֶה, שֶׁרְבֵקָה אֲמַנּוּ אֲכֵן הַצְּלִיחָה לְהַמְתִּיק אֶת הַדִּין שֶׁל יִצְחָק, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַ"תְּפִלָּה עַל שְׁלֹמֹה" (תּוֹלְדוֹת), שִׁיִּצְחָק אַבְיָנוּ לֹא רָצָה בְּתַחִילָה לְתֵת אֶת הַבְּרָכוֹת לְיַעֲקֹב בְּנוֹ, עַד שֶׁבָּאָה רְבֵקָה וּפְקָדָה עַל יַעֲקֹב לְלַכֵּת לְאַבְיָנוּ יִצְחָק, וּלְקַבֵּל אֶת הַבְּרָכוֹת.

וּכְפִי דְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים: "צָרִיךְ לְהַתְּבוּנָה בְּזֶה בְּכֹנֶת יִצְחָק אַבְיָנוּ, שֶׁלֹּא הִיָּה רְצוֹנוֹ תִּיכַף לְבָרֵךְ אֶת יַעֲקֹב, רַק רְצוֹנוֹ הִיָּה לְבָרֵךְ אֶת עֲשׂוֹ. אִךְ הַעֲנִין הוּא שִׁיִּצְחָק הִיָּה מִפְּחָד לְבָרֵךְ אֶת יַעֲקֹב בְּבִרְכַת הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי הוּא הִיָּה יָרָא לְבַל יִזוּחַ דַּעְתּוֹ (בְּבַחֲיִנַת) 'יִשְׁמֵן יִשְׂרוּן וַיִּבְעֵט' (דְּבָרִים לב', טו'), עַל-יְדֵי תְּאוּת הָעוֹלָם הַזֶּה. לְוִלָּא כִּי רְבֵקָה אֲמַנּוּ, שֶׁהִיא הַשְּׁפִילָה בְּחֻמָּה וּבְדַעַת לְהִבִּין כִּי גַם טוֹבַת הָעוֹלָם הִיָּה מְסִיעַ לְאֵדָם לְעִבּוֹד אֶת הַבּוֹרָא בְּהַרְחַבַת הַדַּעַת. וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב בְּפִרְשֵׁת 'חַיִּי שָׂרָה': 'וְהִיָּה הַנְּעִרָה אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ הִטִּי נָא כַּדָּף וְאַשְׁתָּה וְאַמְרָה שְׁתָּה וְגַם גְּמִלִיךְ אֲשָׁקָה אֶתָּה הַכַּחַת לְעִבְדֶּךָ לְיִצְחָק'. פִּירוּשׁ, תְּהִיָּה הוֹכְחָה וְהַתְּנַגְּדוֹת לְמִידַתוֹ שֶׁל יִצְחָק בְּחִינַת הַפְּחָד (=מִידַת הַדִּין), רַק לְעוֹרֵר רַחֲמִים וְחֲסִדִים וְהַשְּׁפָעוֹת טוֹבוֹת".

וַיֵּשׁ לֹא מֵרָחֵק, שֶׁעֲנִין זֶה רְמָזוֹ בְּפִסּוּק: "וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה'". דְּהִינּוּ, יִצְחָק הַתְּפִלָּה לְשֵׁם הַ"חַיִּי" (שֶׁהוּא כִּידוּעַ מִידַת הַרְחָמִים), שִׁיִּזְכֶּה לְהַמְתִּיק אֶת מִידַת הַדִּין שֶׁבְּקֶרְבוֹ. וְכָל זֹאת הַתְּפִלָּה "לְנִכַח אֲשֶׁתוֹ" רְבֵקָה, שֶׁהִיא מִידַת הַחֲסֵד. וּמְפָרֵשׁ וְאוֹמֵר: אִיזָה דִין צָרִיךְ לְהַמְתִּיק? "כִּי עָקְרָה הִיא" – דְּהִינּוּ, צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת אֶת הַטְּבַע, כְּדִי שֶׁרְבֵקָה תּוּכַל לְלַדֵּת מִיִּצְחָק.

וְאֲכֵן "וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'", שֶׁנִּמְתַּק הַדִּין שֶׁל יִצְחָק לְרַחֲמִים. וְלִכֵּן, מִיָּד "וְתַהַר רְבֵקָה אֲשֶׁתוֹ", שֶׁעַל-יְדֵי תְּפִילָה זֶה שֶׁל יִצְחָק וּרְבֵקָה (יִצְחָק מִידַת הַדִּין, וּרְבֵקָה מִידַת הַחֲסֵד) נוֹלַד יַעֲקֹב אַבְיָנוּ, שֶׁמִּידַתוֹ תְּפִלָּה (וְכִידוּעַ תְּפִלָּה הִינֵה

מידה הפלולה משתי המידות: מדין ומחסד).

הנה כי כן, מבואר היטב מה שרמזו אנשי כנסת הגדולה דוקא על יצחק ורבקה: "בפי ישרים תתרוםם ובשפתי צדיקים תתברך ובלשון חסידים תתקדש ובקרוב קדושים תתהלל". שכן, היות ותכלית התפילה, שנמשלה לעתה, (להפוך את מידת הדין לרחמים), על-כן רמזו, שכל אלו – ישרים, צדיקים, חסידים, קדושים – שמשבחים ומהללים את ה' יתברך, כוננתם להמתיק את מידת הדין של יצחק, הרמזו בראשי התיבות, ולהופכו למידת החסד, בבחינת "רבקה", שרמוזה באותיות השלישיות של תתרוםם תתברך תתקדש תתהלל. וכמו שרבקה אמנו המתיקה את הדין של יצחק בברכות שנמסרו ליצחק אבינו, כך יומתק הדין מעל ישראל בזכות התפילה.

כיון שבאנו לידי כך, יתבאר היטב מדוע דוקא אצל יצחק ורבקה כתוב לשון "ויעתר", כמו שאמרו חז"ל: "...מה עתה (=קלשון) זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפילתם של צדיקים מהפכת את דעתו של הקב"ה ממידת האכזריות למידת הרחמים (=חסד)". כי ענין זה שיש ממש לתפילת יצחק ורבקה, שהתפללו ביחד, שהקב"ה ימתיק את הדין של יצחק על-ידי החסד של רבקה.

מעתה, יומתק לבאר כאן מה שכתב ה"מגלה עמוקות" (אפן לה), כי "יצחק רבקה" בגמטריה "תפלה". ויש לומר, שרמז זה בא ללמדנו, שכח התפילה הוא בבחינת "יצחק ורבקה". וכמו שנמתק הדין של יצחק על-ידי החסד של רבקה, (כפי שאנו רואים בברכות שבקש יצחק לברך את עשו הרשע, אך בסופו של דבר, בזכות רבקה, שמידתה חסד, נמסרו ליצחק) – כך יש בכח התפילה, שנמשלה לעתה, להפוך את הדין לרחמים, ולהמשיך שפע רב טוב לכלל ישראל, זרעו של יצחק אבינו. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש" (כו' כח')

במדרש (ב"ר טו ג) אמרו חז"ל: "ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש". ויתן לך ברכות ויתן לך כבישון (=להשיג אותן).

ופרש זאת החדישי הרי"ם על פי ההלכה שהובאה בגמרא (ב"ב עא א) שמי שנתן לחברו במתנה בור בתוך שדהו – נתן לו גם את השביל שדרךכו מגיעים לבור, כי כלל הוא בידינו הנותן מתנה – בעין יפה הוא נותן. ועל-כן, גם הקדוש ברוך הוא לא נתן לנו רק את הברכות, אלא גם את הדרך לזכות בהן.

לאור דברי סבו אמר ה"שפת אמת" על מתנת השבת: הקדוש ברוך הוא לא הסתפק בכך שנתן לנו את השבת/המתנה הטובה שבבית גנזיו (שבת יב) אלא אף נתן לנו את הדרך להגיע אליה, אלו ששת ימי המעשה שבהם אנו מכינים עצמנו לקבל את קדשת השבת הבאה.

לפי זה נוכל להבין את טעם מנהג אמירת "ויתן לך" מיד בצאת השבת. שכן, אנו מבקשים כדברי המדרש – "ויתן לך" שנוזקה לקבל את ברכת השבת הבאה, ואתה את הדרך הנאותה להגיע אליה, בששת ימי המעשה (שפת אמת תרמ"ח)

סגולה לפרנסה טובה

לאמירת "ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש" במוצאי שבת, נודעה גם סגולה לפרנסה טובה, ורגיל היה לומר הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מרימינוב: "זה שאינו אומר 'ויתן לך' במוצאי שבת – איני יודע מהיכן לוקח פרנסתו במשך השבוע".

ובספר סגולות ישראל (מערכת פאות כ) הביא בשמו שעדיף שיאמרוהו שנים יחד.

רמז לסגולה זו נוכל ללמד ממה שציין בעל הטורים בפרשתנו על הכתוב: "בא אחיד במרמה ויקח ברכתך", כי רק בפסוק אחד נוסף בכל התנ"ך מצויה המלה "ברכתך" – בספר בתהלים (ג' ט): "על עמך ברכתך סלה". ויש לפרש שבזכות: "בא אחיד במרמה ויקח ברכתך", זכו ישראל בברכה לנצח של: "על עמך ברכתך סלה".

"ויעקב איש תם ישב אהלים"

מסופר על הגאון והצדיק רבי ישראל מראדוין, בעל ה"חפץ חיים", שבמרבת שנות חייו הסתפק בהנחת זוג תפילין אחד, לפי ההלכה. אולם, בשנים האחרונות לחייו החל מניח גם תפילין של רבנו תם. כאשר שאלוהו פעם מקורביו לפרש הדבר, השיב להם: הגעתי, ברוך ה', לזקנה ולשיבה, ובקרב עתיד אני לעבור לעולם האמת. ושם אפגש בודאי, גם עם רבנו תם, ואפשר שהלה ישאלני כך: "ב'תוספות' שלי למדת הרבה, סברותי ישרו בעיניך, ובדברי בש"ס החיית את נפשך. אם כן, מדוע לא מצאו התפילין שלי חן בעיניך...?"

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

עֲרַשׁ"ק כח' חשוון תשע"ח (17.11.17)

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

(הזמנים לפי העיר חיפה) (moshe45@bezeqint.net)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"שֶׁבֶת, אֶחָד מִשְּׁשִׁים לְעוֹלָם הַבָּא" (בְּרָכוֹת נו')

אֶחָד מִמִּנְהֵגֵי יִשְׂרָאֵל הוּא לּוֹמֵר בְּכָל מוֹצָאֵי שֶׁבֶת קִדְשׁ אֶת הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב: "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירָשׁ. יַעֲבֹדוךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים הוּא גִבִיר לְאַחִיךָ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אֲמֹךָ. אֲרִירֶךָ אֲרוּר וּמִבְּרָכֶיךָ בְּרוּךְ".

וּמִקּוֹר הַדְּבָר בּוֹהֵר הַקְדוּשׁ (מִקְדָּמָה יד', ב'): "שְׁעֵתָא דְנִפְיָא שֶׁבֶת... דְקָא אֲמַרִי צְבוּרָא (=בְּשִׁעָה שְׁיוּצָאֵת הַשֶּׁבֶת אוֹמְרִים הַצִּיּוֹר): "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם...". וְכֵן גַּם כְּתַב רַבֵּנוּ חַיִּים וַיְטַל, בְּשֵׁם רַבּוֹ הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר שֶׁבֶת, פֶּרֶק כד'): "הֵיחָ מוֹרִי (=הָאֲרִיז"ל) נוֹהֵג לּוֹמֵר אַחַר הַבְּדֵלָה וַיִּתֵּן לָךְ... כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ תַּחֲלִילַת יְמֵי הַחֹל בְּפִסּוּקֵי רְצוֹן וּבְרָכָה".

הַגָּאוֹן מְוִילְנָא זִיע"א, בְּפִרְוֹשׁוֹ עַל הַהֲגָדָה שֶׁל פֶּסַח כְּתַב ("חֵד גְּדִיא"): "כָּלֵל גְּדוֹל אֶצְלָנוּ, שְׁכָל הַטּוֹבוֹת שֶׁהָיוּ וְשִׁיחֵנו עוֹד, בֵּין בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבֵין בְּעוֹלָם הַבָּא, אֶת כָּלֵם יִרְשָׁנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ, בְּעַת שֶׁבִּרְךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב ("וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים"). וְלוֹלָא הַבְּרָכוֹת חֲסַרְנוּ אֶת הַכָּל, וְהַכָּל (=כָּל הַבְּרָכוֹת) הָיוּ לְעֵשׂוּ".

וְנִרְאָה, שֶׁמִּקּוֹר דְּבָרָיו שֶׁל הַגָּאוֹן הוּא מִהַמְדַּרְשׁ (בִּי"ר סו', ב'): "שׁוּבֵי שׁוּבֵי הַשׁוֹלְמִית שׁוּבֵי וְנַחֲזָה בְּדִ" (שִׁיר הַשִּׁירִים ז', א') - רַבִּי לׁוֹי אָמַר... כָּל טוֹבָה שֶׁהִיא בָּאָה לְעוֹלָם, אֵינָה אֶלָּא בְּזִכְוֹתָהּ (שֶׁל הַבְּרָכָה), הַטְּלָלִים אֵינָם יוֹרְדִין אֶלָּא בְּזִכְוֹתָהּ, הַגְּשָׁמִים אֵינָם יוֹרְדִין אֶלָּא בְּזִכְוֹתָהּ... שְׁנֵאמָר: "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם".

הָרִי לָנוּ דְּבָרִים בְּרוּרִים, שְׁכָל בְּרָכוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה כְּלוּלֹת בְּבְרָכַת "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם". וְלָכֵן, מִנְהֵג יִשְׂרָאֵל הוּא לּוֹמֵר בְּכָל מוֹצָאֵי שֶׁבֶת "וַיִּתֵּן לָךְ", כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ שְׁפַע בְּרָכוֹת לְשֶׁשֶׁת יְמֵי הַשְּׁבוּעַ. בְּסִפֵּר "עֲטַרְת מְנַחֵם" (אוֹת קצ"א), מוֹבָא בְּשֵׁם הַר"ק רַבִּי מְנַחֵם מְנַדֵּל מְרִימָנוּב זִיע"א, שְׁאָמַר: "אֲדָם שְׂאִינוֹ אוֹמֵר "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים" בְּמוֹצָאֵי שֶׁבֶת קִדְשׁ, אֵינִי יוֹדֵעַ מֵאֵין הוּא לּוֹקֵחַ פְּרִנְסָתוֹ בְּמִשְׁךְ הַשְּׁבוּעַ". אִם כֵּן, וְכָל הַבְּרָכוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה הֵן מִבְּרַכַּת יִצְחָק לְיַעֲקֹב, "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים", אֵיךְ מְבוֹאֵר בּוֹהֵר הַקְדוּשׁ שְׁכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב יִתְקַיְמוּ רַק לְעַתִּיד לְבוֹא, כְּשִׁיבּוֹא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. וּכְפִי דְבָרֵי הַזֶּהָר (תּוֹלְדוֹת קמ"ג): "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים... יַעֲבֹדוךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים... בְּזִמְנָא דְיִתִּי מִלְּפָא מְשִׁיחָא (=בְּזִמְנָן שְׁיָבוֹא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ)".

וְיֵשׁ לּוֹמֵר, שֶׁהָרִי אָמְרוּ חז"ל (בְּרָכוֹת נו'): "שֶׁבֶת, אֶחָד מִשְּׁשִׁים לְעוֹלָם הַבָּא". כְּלוֹמֵר, בְּכַח הַשֶּׁבֶת יֵשׁ בְּנוֹ אֶפְשָׁרוֹת לְהַמְשִׁיךְ בְּרָכוֹת מִהָעוֹלָם הַבָּא לְעוֹלָם הַזֶּה שְׁלָנוּ. וְכָל הַבְּרָכוֹת נִמְשָׁכוֹת מִשֵּׁם הוֹי"ה (=יְהוָה) בְּרוּךְ הוּא, הַמִּתְגַּלֶּה בְּשֶׁבֶת, כְּפִי שֶׁמְבוֹאֵר בּוֹהֵר הַקְדוּשׁ (שֵׁם ח'): "מֵהוּ שֶׁבֶת? שְׁמָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. שְׁמָא דְאִיהוּ שְׁלִים מְכַל סְטְרוֹי" (=מֵהִי שֶׁבֶת? שֶׁבֶת הִיא שְׁמוֹ שֶׁל הַקַּב"ה, שֵׁם שֶׁהוּא שְׁלֵם מְכַל הַצְּדָדִים). כִּי בְּשֶׁבֶת נִשְׁלָמוֹת אֲרַבַּע אוֹתוֹת שֵׁם הוֹי"ה (=יְהוָה).

וּבְאֵר הַגַּה"ק רַבֵּנוּ ה"בן אִישׁ חִי" בְּשׁוֹ"ת "רַב פְּעָלִים" (בְּסוּד יִשְׂרָאֵל טז'), שְׁיוֹם הַשֶּׁבֶת עֲצוּמוֹ הוּא כְּדִי שְׁעוֹת, וּמִצְוֹת תּוֹסֶפֶת שֶׁבֶת הִיא שְׁעָה לְפָנֵי וְשְׁעָה אַחֲרֵי (עַל דְּרָךְ מָה שֶׁשְׁנִינוּ בְּגִמְרָא (בְּרָכוֹת לב'): "חֲסִידִים הָרֵאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִים שְׁעָה אַחַת וּמִתְפַּלְלִים, כְּדִי שְׁיִכְוְנוּ אֶת לֵבָם לְמִקּוֹם"). לְפִי זֶה, נִמְצָא, שֶׁקְדוּשַׁת הַשֶּׁבֶת נִמְשָׁכַת כּו' שְׁעוֹת כְּמִסְפַּר שֵׁם הוֹי"ה (=יְהוָה) יִתְבָּרַךְ. וְזֶהוּ בִּיאוֹר הַזֶּהָר: "מֵהוּ שֶׁבֶת? שְׁמָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. שְׁמָא דְאִיהוּ שְׁלִים מְכַל סְטְרוֹי" (=מֵהִי שֶׁבֶת? שֶׁבֶת הִיא שְׁמוֹ שֶׁל הַקַּב"ה, שֵׁם שֶׁהוּא שְׁלֵם מְכַל הַצְּדָדִים). וּבְכַח שֵׁם הוֹי"ה (=יְהוָה) נִמְשָׁךְ בְּשֶׁבֶת קִדְשׁ שְׁפַע מְעִין הָעוֹלָם הַבָּא אֵלֵינוּ.

לְפִי זֶה מְבוֹאֵר הַיֵּטֵב, מִדּוּעַ אָנוּ מוֹסִיפִים בְּקִידוּשׁ אֶת הַמְּלִים "יּוֹם הַשְּׁשִׁי", שֶׁהוּא סוּף הַפְּסוּק הַקּוֹדֵם. וְזֹאת, כְּדִי לְרַמּוֹז עַל שֵׁם הוֹי"ה (=יְהוָה) בְּרֵאשֵׁי תִיבוֹת "יּוֹם הַשְּׁשִׁי וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם". לּוֹמֵר לָנוּ, שֶׁבְּשֶׁעַת הַקִּידוּשׁ אָנוּ מִמְּשִׁיכִים אֶת קְדוּשַׁת הַשֶּׁבֶת, שֶׁהִיא מְעִין הָעוֹלָם הַבָּא, אֵלֵינוּ.

וְהִנֵּה, כְּתַב "בְּעַל הַטּוֹרִים" ("וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ"): "וְיֵשׁ בְּזוֹ הַבְּרָכָה ("וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים") כּו' תִּיבוֹת, לּוֹמֵר לָךְ, שֶׁבְּרָכוֹת בְּשֵׁם הַנִּכְבָּד שְׁעוֹלָה כּו'". דְּהֵינּוּ, בְּבְרָכָה "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ...". יֵשׁ כּו' (=26) תִּיבוֹת, לּוֹמֵר לָנוּ שְׁיִצְחָק בְּרָכוּ בְּשֵׁם הוֹי"ה (=יְהוָה) בְּרוּךְ הוּא, שֶׁמִּסְפָּרוֹ 26.

וְיֵשׁ לּוֹמֵר, שֶׁהַקַּב"ה סָבַב כָּךְ, שֶׁבְּבְרָכָה הַזֹּאת יִהְיוּ כּו' תִּיבוֹת, כְּמִסְפַּר שֵׁם הוֹי"ה (=יְהוָה), כְּדִי שְׁיִהְיֶה בְּכוּחֵנוּ לְהַמְשִׁיךְ בְּרָכוֹת מִהַגְּאוֹלָה הַעֲתִידָה לְבוֹא. וְזֶהוּ הַטַּעַם לְמִנְהֵג יִשְׂרָאֵל לּוֹמֵר בְּמוֹצָאֵי שֶׁבֶת קִדְשׁ "וַיִּתֵּן לָךְ". שְׁכֵן, מֵאַחַר וּבְשֶׁבֶת אָנוּ מִמְּשִׁיכִים מְעִין קְדוּשַׁת הָעוֹלָם הַבָּא, אֲשֶׁר אֲזוּ יִתְקַיְמוּ כָּל הַבְּרָכוֹת

שְׁבַרְךָ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב, לְכֹן בְּצֵאת הַשֶּׁבֶת, בְּתַחֲלִיל שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה/הַשְּׁבוּעָה, אָנּוּ מִמְּשִׁיכִים בְּכַח הַשֶּׁבֶת וּבְכַח שֵׁם הַיּוֹ"ה (=יְהוָה) אֶת בְּרָכוֹת הָעוֹלָם הַבָּא לְעוֹלָם הַזֶּה שְׁלָנוּ. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פיינחס פרידמן) וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה''

עַל הַכְּתוּב, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'', פֶּרֶשׁ רִשׁוֹ: "זֶה (=יִצְחָק) עוֹמֵד בְּזוּיֹת זֹו וּמִתְפַּלֵּל, וְזֹו (=רַבְקָה) עוֹמֵדֶת בְּזוּיֹת זֹו וּמִתְפַּלֵּלֶת". וְצָרִיכִים אָנּוּ לְהַבִּין, מֵה רָצָה רִשׁוֹ ז"ל לְרַמּוֹז לָנוּ בְּדַבְּרֵי הַקְּדוּשִׁים?

תַּחֲלִילָה, נִקְדָּים לְהַבִּיא מֵה שֶׁכְּתַב הַרַה"ק ר' חַיִּים, בְּסִפְרוֹ "אַגְרַת הַטִּיּוֹל" (חֶלֶק הַרְמָז אֹת א'): "אַבְרָהָם, יִצְחָק, יַעֲקֹב הֵם **שְׁלֹש-עֶשְׂרֵה** אוֹתִיּוֹת, כְּמִנְיַן אֶהְיָה (=13). וְכֹן, שָׂרָה, רַבְקָה, רַחֵל, לָאָה (גַם) הֵם **שְׁלֹש-עֶשְׂרֵה** אוֹתִיּוֹת. וּשְׁנֵיהֶם יַחַד (=26) עוֹלָה כְּמִנְיַן הַשֵּׁם הַמְּיוּחָד שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת 'יְהוָה', וְזֶהוּ (שֶׁאָנּוּ מִתְפַּלְלִים) וַיִּזְכֹּר לָנוּ בְּרִית **שְׁלֹש-עֶשְׂרֵה**". וּמִקּוֹר דְּבָרָיו שֶׁל ה"אגרת הטיול" הוּא מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ן, בְּסִפְרוֹ "הָאֲמוּנָה וְהַבִּיטְחוֹן" (פֶּרֶק יג), הַמְּבָאָר שֶׁם אֶת הַטַּעַם שֶׁהוֹסִיף הַקַּב"ה אֶת הָאוֹת ה' לְאַבְרָם, וְקָרָא שְׁמוֹ אַבְרָהָם: "לִפִּי שְׁגֻלּוֹי וְיָדוּעַ לִפְנֵי שַׁעֲתִידוֹת הָאֲמֵהוֹת לְנִשְׂא לְשִׁלְשָׁה אֲבוֹת... (וּמֵאַחַר וְ) הָאוֹתִיּוֹת שֶׁלָּהֶן יִג' (=13), וְשֶׁל הָאֲבוֹת יב' (=12) (לִפְנֵי הוֹסֵפֶת הָאוֹת ה' לְשְׁמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם), לְכַדְּ הוֹסִיף (הַקַּב"ה) אוֹת אַחַת עַל שְׁמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, (וְעַל-יַדֵּי כָּד) נִמְצְאוּ בֵּין כָּלם כו' (=26) אוֹתִיּוֹת, כְּנֶגֶד גְּמַטְרִיָּה שֶׁל שֵׁם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת (=יְהוָה)".

לִפִּי זֶה נִמְצָא, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁרַבְקָה הֵיטָה עֲקָרָה, וְלֹא יְכוּלָה הֵיטָה לְהוֹלִיד אֶת יַעֲקֹב, הָיוּ חֲסָרוֹת מְאוֹתִיּוֹת הָאֲבוֹת וְהָאֲמֵהוֹת עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת (שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁעָדִין לֹא נוֹלָד, וְשֶׁל נְשׁוֹתָיו - רַחֵל וְלָאָה). וְלָכֵן, עָדִין לֹא הִצְטַרְפוּ אוֹתִיּוֹת הָאֲבוֹת וְהָאֲמֵהוֹת יַחַד לְמִסְפָּר שֵׁם "יְהוָה", שֶׁהוּא כְּיָדוּעַ שֵׁם הַרְחֻמִּים לְכָלל יִשְׂרָאֵל. וְהִנֵּה, מִפְּיֹן שֶׁרַבְקָה הֵיטָה עֲקָרָה וְלֹא יְכוּלָה הֵיטָה לְהוֹלִיד אֶת יַעֲקֹב, כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת שֵׁם "יְהוָה", לְכֹן - וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לְיְהוָה" - דְּהִינּוּ, יִצְחָק הִתְפַּלֵּל לְשֵׁם "יְהוָה", שִׁיתְגַּלֶּה בְּעוֹלָם עַל-יַדֵּי שְׁמוֹת הָאֲבוֹת וְהָאֲמֵהוֹת, שִׁישׁ בָּהֶם כו' (=26) אוֹתִיּוֹת. וּמִפְּרֵשׁ הַמְּשֻׁד הַפְּסוּק "וַיַּעֲתֵר לוֹ יְהוָה" - דְּהִינּוּ, שֵׁם "יְהוָה" נַעֲתֵר לְבִקְשָׁתוֹ, "וַתַּהַר רַבְקָה אֲשֶׁתוֹ" - וְזֹאת, כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת אוֹתִיּוֹת הָאֲבוֹת וְהָאֲמֵהוֹת לְכו' (=26), שֶׁהֵם בְּגַמְטְרִיָּה שֵׁם "יְהוָה" בְּרוּךְ הוּא.

וְהִנֵּה, יָדוּעַ מֵה שֶׁכְּתַב הַרְמַב"ן (וַיִּלֵּךְ לַד'), שֶׁלִּפְנֵי כָּל נֶס צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פּוּעַל דְּמִיּוּנֵי לְמִטָּה, כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת הַנֶּס לְמַעַלָּה. שְׁכֹן, בְּאַתְעָרוֹתָא דְלִתְתָּא (=כְּתוּצָאָה מֵהַתְעוֹרְרוֹת מִלְמִטָּה) יֵשׁ "אַתְעָרוֹתָא דְלַעֲלִיא" (=הַתְעוֹרְרוֹת מִלְמַעְלָה). וְכֹן, בְּדוּמָה לְכַדְּ הַצְטוּהָ הַנְּבִיא יִרְמְיָהוּ: "כֹּה אָמַר ה' הַלּוֹדֵךְ וְקִנִּיתֵךְ בְּקִבְקָב... וְשִׁבְרֵתֵךְ הַבְּקִבְקָב לְעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים אוֹתְךָ, וְאַמְרֵת אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת כֹּכָה אֲשַׁבֵּר אֶת הָעַם הַזֶּה וְאֶת הָעִיר הַזֹּאת...". וְגַם אָנּוּ בְּפִסּוּק "פּוֹתַח אֶת יָדֶיךָ" פּוֹרְשִׁים אֶת כַּפֵּינוּ לְשָׁמַיִם, וְעוֹשִׂים פְּעוּלָה דְּמִיּוּנִית כְּדִי לְקַבֵּל שִׁפְעַת מִלְמַעְלָה, מֵה' יִתְבָּרַךְ (וְעַל זֶה אָמְרוּ חז"ל: "וְהוּא מְנַהֵג יָפָה" (בן איש חי ויגש)).

וּמַעַתָּה, נִרְאָה שֶׁזֶהוּ שְׂרַמְזוֹ לָנוּ רִשׁוֹ, שֶׁיִצְחָק וְרַבְקָה הִתְפַּלְלוּ "זֶה (=יִצְחָק) עוֹמֵד בְּזוּיֹת זֹו וּמִתְפַּלֵּל, וְזֹו (=רַבְקָה) עוֹמֵדֶת בְּזוּיֹת זֹו וּמִתְפַּלֵּלֶת" - דְּהִינּוּ, הֵם הִתְפַּלְלוּ לְזַרַע שֶׁל קַיְמָא, כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת אוֹתִיּוֹת הָאֲבוֹת וְהָאֲמֵהוֹת לְכו' (=26) אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵן בְּגַמְטְרִיָּה "יְהוָה". וְכִדְרַכְסָם שֶׁל הַנְּבִיאִים, הָעוֹשִׂים פְּעוּלָה דְּמִיּוּנִית לְמִטָּה כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת הַנֶּס לְמַעַלָּה, כְּדִי עֲשׂוּ גַם יִצְחָק וְרַבְקָה, וְכַפִּי שֶׁפֶרֶשׁ רִשׁוֹ בְּמִתְקַ לְשׁוֹנוֹ: "זֶה (=יִצְחָק) עוֹמֵד בְּזוּיֹת זֹו וּמִתְפַּלֵּל", שֶׁהִיָּה מִתְפַּלֵּל עַל "זֹו" - בְּגַמְטְרִיָּה יִג' (=13) - לְהַשְׁלִים אֶת מִנְיַן הָאֲבוֹת לְיִג' (=13) אוֹתִיּוֹת. וּמִצַּד שְׁנֵי, רַבְקָה אָמְנוּ, "עוֹמֵדֶת בְּזוּיֹת זֹו וּמִתְפַּלֵּלֶת", גַם הִיא מִתְפַּלֵּלֶת עַל "זֹו", שֶׁמִּסְפְּרוֹ יִג' (=13), כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת מִסְפָּר הָאֲמֵהוֹת לְיִג' (=13) אוֹתִיּוֹת, כְּדִי שִׁיעֲלָה בְּיַחַד מִנְיַן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הָאֲבוֹת וְהָאֲמֵהוֹת לְמִנְיַן שֵׁם "יְהוָה" (=26). יִתְבָּרַךְ.

וְזֶהוּ שְׂרַמְזוֹ הַכְּתוּב: "וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לְיְהוָה" - יִצְחָק הִתְפַּלֵּל לְהַשְׁלִים אֶת שֵׁם "יְהוָה" עַל-יַדֵּי לִידַת יַעֲקֹב. וּמִפְּרֵשׁ הַכְּתוּב, שֶׁיִצְחָק עָשָׂה פּוּעַל דְּמִיּוּנֵי לְמִטָּה "לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ", כַּאֲשֶׁר הוּא עוֹמֵד בְּזוּיֹת זֹו וּמִתְפַּלֵּל לְהַשְׁלִימַת שְׁמוֹת הָאֲבוֹת לְיִג' (=13) אוֹתִיּוֹת. וְכֹן רַבְקָה, עוֹמֵדֶת בְּזוּיֹת זֹו, כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת אוֹתִיּוֹת הָאֲמֵהוֹת לְיִג' (=13) אוֹתִיּוֹת, כְּדִי לְקַבֵּל בְּיַחַד אֶת שֵׁם "יְהוָה" בְּרוּךְ הוּא, וְלְהַשְׁפִּיעַ עַל-יַדֵּי כָּד אֶת מִידַת הַרְחֻמִּים עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיַּיָּאֵהֵב יִצְחָק אֶת עֶשׂוּ... " (כַּה' כַּח')

הַצַּדִּיק רַבִּי מֵאִיר'ל מִפְּרִימִישֶׁלן אָמַר פֶּעַם בְּאַזְנֵי חֲסִידָיו: לְמוֹרֵי וְרַבֵּי חַיִּים מְצִירוֹבוֹיץ, בַּעַל "בַּאֵר מֵיִם חַיִּים", הָיָה בֶן שְׁלֹשׁ הַלָּךְ בְּדֶרֶךְ הַיְשָׁרָה. אוֹלָם רַבִּי חַיִּים לֹא הִרְחִיק בֶּן זֶה מֵעַל פְּנֵיו, וְחִרְף הָעוֹבְדָה שֶׁסָּר מִדְּרָךְ הָאֲבוֹת, דָּאָג רַבִּי חַיִּים לְכָל צָרְכָיו, כְּפִי שְׁנֵהָג לְגַבֵּי שַׂאֵר יְלָדָיו. וְכֵן הִיָּה אוֹמֵר רַבִּי חַיִּים, בְּנוֹשָׂאוֹ שְׁתֵּי יָדָיו לְשָׁמַיִם: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יְהִי רָצוֹן שְׁתַּנְּהַג בְּבִנְיָד בְּמִידַת הַרְחֻמִּים, כְּפִי שְׁאֲנִי, הַקֶּטָן, נוֹהַג בְּבִנְיָ. עַל אִף שִׁישׁ לִי בֶן, שֶׁסָּר מִדְּרָךְ הַיְשָׁר, בְּכָל זֹאת אֲנִי מְרַחֵם עָלָיו וּמְסַפֵּק לוֹ אֶת כָּל צָרְכָיו.

רַבִּי מֵאִיר'ל הַפְּסִיק לְרַגַע אֶת שֶׁטֶף דְּבָרָיו, וְאַחַר כֵּן הוֹסִיף וְאָמַר: לְעֵינֵי דַעֲתִי, מְרַמְזֵת עַל כֵּךְ הַתּוֹרָה בְּכְתוּב: "וַיַּיָּאֵהֵב יִצְחָק אֶת עֶשׂוּ, כִּי צִיד בְּפִיו". יִצְחָק אֲבִינוּ צָפָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ, שֶׁלְעֵתִיד לְבֹא, יִפְנֶה אֲלֵינוּ הַקַּב"ה בְּטַעֲנָה קָשָׁה: "בְּנִיךָ חֲטָאוּ לִי" - כְּפִי שְׁמִצְיָנִים חז"ל (שַׁבַּת, פֶּט) וְהוּא (יִצְחָק) יִצְטָרֵךְ לְלַמֵּד זְכוּת עֲלֵיהֶם. מִשׁוּם כֵּךְ הַקְּדָים יִצְחָק אֲבִינוּ תְרוּפָה לְמִכָּה, כְּכְתוּב: "וַיַּיָּאֵהֵב יִצְחָק אֶת עֶשׂוּ, כִּי צִיד בְּפִיו" - יִצְחָק רַחַשׁ אֶהְיָה לְעֶשׂוּ הַרְשָׁע, כְּדִי שְׁבַאֲחֵרִית הַיָּמִים תְּהִיָּה בְּפִיו טַעֲנָה רְאוּיָה לְהַקַּב"ה: הִנֵּה גַם אֲנִי אֶתְבַּתִּי אֶת בְּנִי, אִף עַל פִּי שֶׁהִיָּה זֶה עֶשׂוּ הַרְשָׁע... .

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

bnei-zion.com

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

יְצִיאַת הַשֶּׁבֶת: 17:17 ר"ת 17:40

עֲרַשׁ"ק כח' חשוון תשע"ח (17.11.17)

הַפְּטָרָה: "מִחֶרֶד חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מְטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרַב דָּגָן וְתִירָשׁ"

עַל הַבְּרָכוֹת שֶׁבָרַךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב, "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מְטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרַב דָּגָן וְתִירָשׁ...". מִפְּרֻשׁ רַש"י: "מָהוּ הָאֱלֹהִים?" ("וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים") בְּדִין - אִם רָאוּי לָךְ, יִתֵּן לָךְ. וְאִם לֹא, לֹא יִתֵּן לָךְ. אָבֵל, לַעֲשׂו אָמַר (יִצְחָק): 'הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשָׁבֶךָ וּמְטַל הַשָּׁמַיִם מַעַל' - בֵּין צַדִּיק וּבֵין רָשָׁע יִתֵּן לָךְ."

דְּהִינּוּ, רַש"י שׂוֹאֵל, מִדּוּעַ אוֹמֵר יִצְחָק לְיַעֲקֹב "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים", וְלֹא אוֹמֵר "וַיִּתֵּן לָךְ ה'?" וְהָרִי "אֱלֹהִים" הוּא שֵׁם מִיִּדַת מִדִּין. וְרַק אִם יַעֲקֹב יִהְיֶה רָאוּי לְפִי מִדִּין יַחֲלוּ עָלָיו הַבְּרָכוֹת, וְאִם חָלִילָה לֹא יִהְיֶה רָאוּי, לֹא יַחֲלוּ עָלָיו הַבְּרָכוֹת. לְעוֹמֵת זֹאת, יִצְחָק מְבָרֵךְ אֶת עֲשׂו "מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשָׁבֶךָ וּמְטַל הַשָּׁמַיִם מַעַל", גַּם אִם יִהְיֶה עֲשׂו צַדִּיק אוֹ רָשָׁע, הַבְּרָכוֹת יַחֲלוּ עָלָיו... הֲאֵל פִּיִּצְדָּ?

תְּחִילָה, נִקְדָּים לְהַבִּיא מָה שֶׁמְבוֹאֵר בְּזֶהֱרַק הַקְּדוֹשׁ, אֵיךְ בִּקֵּשׁ יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת עֲשׂו הַרְשָׁע (תּוֹלְדוֹת קַלְט'): "וְאִם תֹּאמֶר, אֵיךְ לֹא יָדַע יִצְחָק כָּל מַעֲשָׂיו הַרְעִים שֶׁל עֲשׂו? וְהָרִי שְׂכִינָה הִיִּתָּה עִמּוֹ... וְאִם לֹא שָׂרְתָה עִמּוֹ הַשְּׂכִינָה, אֵיךְ יָכוֹל לְבָרֵךְ אֶת יַעֲקֹב?... אֲלֵא וְדָאִי הַשְּׂכִינָה הִיִּתָּה דְרָה(=גְּרָה) עִמּוֹ(=עִם יִצְחָק) בְּבֵית, וְדָרָה עִמּוֹ תִּמִּיד. אָבֵל לֹא הוֹדִיעָה לוֹ (מַעֲשָׂיו הַרְעִים שֶׁל עֲשׂו), כִּדִּי שִׁיתְבָּרַךְ יַעֲקֹב בְּלִי דַעְתּוֹ (שֶׁל יִצְחָק), אֲלֵא בְּדַעַת הַקַּב"ה (בְּלִבָּד)... כִּי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁנִּכְנַס יַעֲקֹב לְפָנָיו אָבִיו, נִכְנַסָּה שְׂכִינָה, וְאָז רָאָה יִצְחָק בְּדַעְתּוֹ שֶׁהוּא רָאוּי לְבָרְכָהּ, וְנִתְבָּרַךְ מִדַּעַת הַשְּׂכִינָה."

אִם כֵּן, חֲזַרְנוּ לְשִׂאֵלָה, מָה רָאָה יִצְחָק אָבִינוּ לְבָרֵךְ אֶת יַעֲקֹב בְּשֵׁם "אֱלֹהִים" ("וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים"), שֶׁהוּא שֵׁם מִיִּדַת מִדִּין? וְלְעוֹמֵת זֹאת בָּרַךְ אֶת עֲשׂו, שֶׁאֲפִילוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה רָאוּי בְּדִין, יִזְכֶּה לְ"מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ...".

פְּתַח דְּבָרֵינוּ יֵאִיר בְּמָה שֶׁכָּתֵב "בַּעַל הַטּוֹרִים" ("וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְד'"): "וַיֵּשׁ בְּזוֹ הַבְּרָכָה ("וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים") כִּי תִיבּוֹת, לּוֹמֵר לָךְ, שֶׁבָּרַכְוּ בְּשֵׁם הַנִּכְבָּד שְׁעוֹלָה כּו". דְּהִינּוּ, בְּבָרְכָהּ - "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מְטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרַב דָּגָן וְתִירָשׁ. יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים הוּא גְבִיר לְאֲחִיד וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אֲמָךְ. אַרְרִיךְ אַרְוֹר וּמְבָרְכִיךָ בְּרוּךְ" - יֵשׁ כּו(=26) תִיבּוֹת, לּוֹמֵר לָנוּ שֶׁיִּצְחָק בָּרַכְוּ בְּשֵׁם הוּי"ה(=יְהוָה) בְּרוּךְ הוּא, שֶׁמִּסְפָּרוֹ 26, שֶׁהוּא פִּידוּעַ שֵׁם מִיִּדַת הַרְחֻמִּים.

וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף אֶת דְּבָרֵי הַ"מְגָלָה עֲמוּקוֹת", שֶׁאוֹמֵר, שֶׁהַבְּרָכוֹת מִתְחִילוֹת בְּאוֹת וי ("וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים"), וְסִיּוּמָן בְּאוֹת כּו ("וּמְבָרְכִיךָ בְּרוּךְ") - לְרִמּוֹז שֶׁיַּעֲקֹב הַתְּבָרַךְ בְּשֵׁם הוּי"ה(=יְהוָה) הַנִּכְבָּד שֶׁמִּסְפָּרוֹ כּו(=26).

אִם כֵּן, אֵיךְ דְּבָרֵי "בַּעַל הַטּוֹרִים" וְהַ"מְגָלָה עֲמוּקוֹת" מִתְּיָשְׁבִים עִם דְּבָרֵי רַש"י, שֶׁיִּצְחָק בָּרַכְוּ בְּשֵׁם "הָאֱלֹהִים", שֶׁזֶהוּ שֵׁם מִיִּדַת מִדִּין?

תְּחִילָה, נִקְדָּים לְהַבִּיא מָה שֶׁמְבוֹאֵר בְּזֶהֱרַק הַקְּדוֹשׁ (תּוֹלְדוֹת קַמְגו'): "יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים... בְּזִמְנָא דִּיתֵי מְלָכָא מְשִׁיחָא(=בְּזִמְנָן שֶׁיְבוֹא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ), דְּכָתִיב (תְּהִלִּים עב, יא): 'וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים, כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ'". כְּלוּמֵר, כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁבָרַךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב יִתְקַיְמוּ רַק לְעֵתִיד לְבוֹא, כְּשִׁיבוֹא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁאֵז יִשְׁתַּחֲוּ לְזַרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב כָּל הַמְּלָכִים, וְכָל הַגּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

וְרָאוּי לְהוֹסִיף מָה שֶׁמְבוֹאֵר בְּ"לִיקוּטֵי תוֹרָה" לְרַבֵּנוּ הָאֲרִיז"ל (נְכַרְיָה), עַל הַכְּתוּב: "וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד". דְּהִינּוּ, שֵׁם "יְהוָה" לְעֵתִיד לְבוֹא יִתְעַלָּה לְהִיּוֹת "יְהוָה". (עַל-יְדֵי שְׁשֵׁתֵי הָאוֹתִיּוֹת "וה" יְהוָה יִתְעַלּוּ לְהִיּוֹת "יה" - יְהוָה).

וְזֶהוּ שֶׁאִמַר יִצְחָק לְאַחַר הַבְּרָכוֹת: "גַּם בְּרוּךְ יִהְיֶה". דְּהִינּוּ, מִתִּי יִהְיֶה יַעֲקֹב בְּרוּךְ(=בְּבָרְכוֹת)? כְּשִׁישְׁלוֹט שֵׁם "יְהוָה", לְעֵתִיד לְבוֹא, בְּגִאוּלָּה הַשְּׁלֵמָה.

וְעֵתָה, בֹּא וְרָאָה כִּי יְסוּד זֶה מְבוֹאֵר בְּאַרְיִכוֹת בְּזֶהֱרַק הַקְּדוֹשׁ (שֵׁם קַמְו), וְעַנְיָן זֶה הוּא חִידוּשׁ נִפְלָא, שֶׁיֵּשׁ לְפָרְסָמוֹ. הִנֵּה, אוֹמֵר הַזֶּהֱרַר, יַעֲקֹב אָבִינוּ הַתְּבָרַךְ בִּימֵי חַיָּיו בְּאַרְבַּע בְּרָכוֹת.

בְּרָכָה רֵאשׁוֹנָה הַתְּבָרַךְ כְּאֲשֶׁר נִכְנַס (בְּמַצּוֹת אֲמוֹ) לְיִצְחָק אָבִיו, וְנִתְבָּרַךְ בְּ"וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מְטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ... אַרְרִיךְ אַרְוֹר וּמְבָרְכִיךָ בְּרוּךְ".

בְּרָכָה שְׁנִיָּה הִיִּתָּה כְּאֲשֶׁר בָּרַכְוּ אָבִיו יִצְחָק, כְּשֶׁבָרַח מִפְּנֵי עֲשׂו אָחִיו לְפָדָן אָרַם: "וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וַיְבָרַךְ אֹתוֹ... וְאֵל שְׂדֵי יִבְרָךְ אֹתוֹ וַיִּפְרֹךְ וַיִּרְבֶּךָ וְהִיִּיתָ לְקַהֵל עַמִּים".

בְּרָכָה שְׁלִישִׁית הִיא הַבְּרָכָה שֶׁבָרַכְוּ שָׂרוֹ שֶׁל עֲשׂו לְאַחַר שֶׁיַּעֲקֹב גָּבַר עָלָיו (שֵׁם לְב, כּו): "וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה

השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני". ופרש רש"י, שיעקב בקש משרו של עשו שיודה ויסכים לְ הברכות שקבל מיצחק אביו ("ויתן לך האלהים מטל השמים..."). והוכרח שרו של עשו לעשות כן בעל-כורחו, כמו שכתוב: "ויברך אתו שם".

ברכה רביעית ברכו הקב"ה, כשחזר מפדן ארם לבית אביו (לה, ט): "ויאמר לו אלהים אני אל שדי פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך ומלכים מחלצוך יצאו".

והנה, כאשר התבונן יעקב אבינו בכל אותן ארבע הברכות שקבל, חשב לעצמו, באילו ברכות ישתמש עתה, בעולם הזה, ובאילו ישתמש בעולם הבא?

והחליט בנפשו להשתמש בעולם הזה רק בברכה אחת מתוך הארבע - באותה ברכה שברכו אביו כאשר ברח מפני עשו אחיו: "ואל שדי יברך אתך ויפרך ויברך ויהיית לקהל עמים". ואף שברכה זו היא ברכה גדולה וחשובה, אין היא גדולה כשאר שלש הברכות האחרות, שאותן, אמר יעקב להצניע לזמן הגאולה העתידה, שאז יתקבצו כל האומות, להאביד את בני ישראל חלילה.

על-פי האמור, מבאר הזהר הקדוש מה שאמר נעים זמירות ישראל, דוד המלך: "כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם סבבוני גם סבבוני בשם ה' כי אמילם סבבוני דעכו כאש קוצים בשם ה' כי אמילם".

שכן, לכאורה תמוה הדבר, לשם מה חוזר דוד המלך גי פעמים על אותו ענין, שכל הגוים סבבוהו, והוא הכרית אותם בשם ה' ("סבבוני בשם ה'... סבבוני גם סבבוני בשם ה' כי אמילם, סבבוני כדבורים").

אך לפי האמור יש לומר, שכאן רמז דוד המלך על גי הברכות שהצניע יעקב אבינו לזמן הגאולה, כאשר כל הגוים יקומו כנגד ישראל להשמידם, חלילה. וכנגד גי הברכות הללו הזכיר דוד המלך גי פעמים "סבבוני" - לומר לך, שבזכות גי ברכות אלו יתגברו ישראל על כל הגוים.

וגש לומר עוד, ש-די הברכות שנתברך יעקב מכונות כנגד ד' אותיות שם הוי"ה (=י-ה-ו-ה), כאשר גי הברכות הגדולות מכונות כנגד אותיות "יהו" משם הוי"ה (=י.ה.ו.ה), שיתקיימו כאמור לעתיד לבוא, כאשר כל הגוים יתקבצו עלינו. והברכה הרביעית, שבה השתמש יעקב אבינו בעולם הזה "ואל שדי יברך אתך ויפרך ויברך ויהיית לקהל עמים" היא כנגד האות ה' האחרונה משמו יתברך (=י.ה.ו.ה). (שכן, העולם הזה נברא באות ה', כפי שכתוב (בראשית ב, ד): "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", פרש רש"י: "בהבראם" - (אותיות) ב-ה' בראם". דהיינו, הקב"ה ברא את העולם באות ה').

מעתה יאירו עינינו להבין, מדוע הכניס הקב"ה בפיו של יצחק לברך את יעקב דוקא בשם "אלקים" ("ויתן לך האלהים"), כדי שרק אם ישראל יהיו ראויים בדין, הם יזכו בברכות האלה. שכן, לעתיד לבוא, בגאולה הקרובה, תשלוט מידת הדין בעולם. וזאת, כפי שאמרו חז"ל, על הפסוק הראשון בתורה הקדושה - "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", פרש רש"י זצ"ל: "ברא אלהים (=מידת הדין), ולא אמר ברא י-ה-ו-ה (=מידת הרחמים). (כיון) שבתחילה עלה במחשבה (של הקב"ה) לברואותו (=את העולם) במידת הדין, וראה שאין העולם מתקיים (כך), והקדים מידת הרחמים למידת הדין. אבל, לעתיד לבוא, בגאולה הקרובה ינהיג הקב"ה את העולם במידת הדין. שכן, לאחר כל הצרות שעברו על ישראל בכל הגלויות, הם יזכו לרוב טוב הצפון לעולם הבא במידת הדין, ולא יצטרכו כלל למידת החסד והרחמים.

כפי שידוע שבעולם הזה, ההלכה היא כבית הלל, שמידתם חסד, ולא כבית שמאי, שמידתם דין. זאת, כיון שאין העולם יכול להתקיים במידת הדין, אלא רק במידת החסד. אבל, לעתיד לבוא, כשיתוקן העולם, והיצר הרע יתבטל לגמרי, שוב לא יהיה צורך בהנהגת החסד - אלא, העולם יזכה לטוב גם במידת הדין, ולכן אז תהיה ההלכה כבית שמאי (שמידתם דין), ולא כבית הלל.

ומוסיף הרה"ק מאפסא זי"ע בספרו "אוהב ישראל", שמידת הדין היא דין רק בחיצוניות, אבל בפנימיותה (=בתוך מידת הדין) יש אורות וחסדים גדולים יותר ממידת החסד עצמה, וכפי לשונו הקדושה: "...ביצחק אבינו מצינו, שמידתו היתה פחד וגבורה (=מידת הדין), אבל באמת... (יש במידת הדין) חסדים גדולים. אך האורות והחסדים הללו המה גנוזים ונעלמים... (אבל כל זאת) עד ביאת משיח צדקנו, ואז יסלק הבורא יתברך (את) כל החיצוניות והקליפות (=כוחות הטומאה) מכל העולמות... ויתגלו פנימיות האורות (של מידת הדין)... ויתמתקו כל הדינים והגבורות".

ומטעם זה בברכות שברך יצחק את יעקב לימות המשיח, שאז יתקיים "יעבדוך עמים וישתחוו לך לאמים", הזכיר יצחק את שם הדין "אלקים" ("ויתן לך האלהים"), שיזכו יעקב וזרעו בברכות הללו במידת הדין, שאז תשלוט בעולם. אבל, עשו וזרעו, שאינם ראויים בדין, לא יהיה להם שום חלק ונחלה בברכות הללו.

ולפי זה יתבאר גם הטעם לכך שלא הזכיר יצחק את השם "אלקים" בברכות שברך את עשו הרשע, כפי שכתוב: "משמני הארץ יהיה מושבך", ופרש רש"י: "בין צדיק ובין רשע יתן לו (את הברכה)". שכן, מאחר וברכה זו לעשו היא רק בעולם הזה, היא נועדה לשלם לו קצת שכר, המגיע לו על דברים טובים שעשה, בבחינת (דברים ז, י): "ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו", ופרש רש"י: "בחניו משלם לו גמולו

הטוב, כְּדִי לְהַאֲבִידוֹ מִן הָעוֹלָם הַבָּא". לָכֵן, רָאוּי לְשַׁלֵּם אֶפִּילוּ אִם אֵין מְגִיעַ לוֹ בְּמִידַת הַדִּין, וְכָל זֵאת כְּאִמּוֹר כְּדִי לְהַאֲבִידוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)
 "וַיֹּאמֶר הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִזְדִּים יְדֵי עֲשׂוּ"

מוֹבָא בְּמִדְרַש רַבָּה (סו"ה, כ'): "אָמַר רַבִּי בְּרַכְיָה: בְּשָׁעָה שִׁיעֲקֹב מִרְכִּיּוֹ (=מִנְמִיךְ) בְּקוֹלוֹ, יְדֵי עֲשׂוֹ שׁוֹלְטוֹת... וּבְשָׁעָה שֶׁהוּא (=יַעֲקֹב) מִצְּפָצֵף בְּקוֹלוֹ (בַּתּוֹרָה) אֵין הִזְדִּים יְדֵי עֲשׂוֹ, (כְּלוּמַר), אֵין יְדֵי עֲשׂוֹ שׁוֹלְטוֹת". וְאִימְתִי כּוֹחוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ מִתְגַּבֵּר? כַּאֲשֶׁר יַעֲקֹב מִרְכִּיּוֹ (=מִנְמִיךְ) קוֹלוֹ בַּתּוֹרָה הִקְדוּשָׁה. הִנֵּה, רוֹאִים אֲנִי, שְׂכּוֹחוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ מִתְגַּבֵּר כַּאֲשֶׁר יֵשׁ הַחֲלָשׁוֹת בְּלִימוּד הַתּוֹרָה.

בְּסֵפֶר "לְחַם לִפֵּי הַטֶּף" (להגה"ק רבי יצחק בוקובזה זיע"א) מוֹבָא, שְׁבַתוֹד/מִילוּי שְׁמוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ רְמוּז עֲנִין זֶה. הִנֵּה, עֲשׂוֹ בְּמִילוּי הוּא עֵינִין שֵׁינִין וִינִין, וְהַאֲוִתוּיּוֹת שְׁבַתוֹכוֹ/הַמִּילוּי הֵן "יֵין יֵין יו" (=136) גְּמַטְרִיָּה שֶׁל "קוֹל" (=136). נִמְצָא, שֶׁפְּנִימִיּוֹת/כּוֹחוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ, הוּא מִכַּח הַקוֹל שֶׁנַּחֲסָר מִיַּעֲקֹב. דְּהֵינּוּ, כַּאֲשֶׁר "יַעֲקֹב מִרְכִּיּוֹ (=מִנְמִיךְ) בְּקוֹלוֹ", כַּח הַקוֹל שֶׁנַּחֲסָר מִיַּעֲקֹב, עוֹבֵר לְעֲשׂוֹ הַרְשָׁע מִמֶּלֶא וּמַחִיָּה אוֹתוֹ.

"וַיַּעֲקֹב אִישׁ יָשֵׁב אַהֲלִים"

בְּטָרֵם יָשֵׁב הַמַּהְרֵשׁ"א, רַבִּי שְׁמוּאֵל אֶלְיָעָזֶר אֵיידֵלס על פֶּס הַרְבֵּנוּת בְּעִיר אוֹסְטְרוֹ הִיהוּדִית, שֶׁמֶשׁ הוּא כְּרַב בְּעִירָה קִטְנָה, שֶׁהִיתָה כְּפוּפָה, כַּשָּׂאָר הָעִירוֹת שְׁבֵאַזּוֹר, לְמֵרוֹתוֹ שֶׁל הָרֵב הָאֲזוּרִי מִטַּעַם הַמְּמָשָׁלָה, הַמְּכוּנָה "רַב מִטַּעַם". על-פי חוֹקֵי תְּמִדְנָה, חוֹיְבוּ כָּל רַבְּנֵי הָעִירוֹת לְהִתְנַצֵּב מַעַת לַעַת בְּפְנֵי הָרֵב הָאֲזוּרִי, וּלְקַבֵּל אֶת הוֹרָאוֹתָיו.

זֶמֶן רַב חֲלָף מִמִּינוּיוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמוּאֵל אֶלְיָעָזֶר, וְהוּא לֹא הוֹפִיעַ בְּמַעוֹנוֹ שֶׁל "הָרֵב מִטַּעַם" (=הָרֵב הָאֲזוּרִי). "הָרֵב מִטַּעַם" חָשַׁב: "בְּוֹדֵאֵי מִתְמִיד גְּדוֹל הוּא רַבִּי שְׁמוּאֵל אֶלְיָעָזֶר, וְאֵינּוּ חִפָּץ לְבַטֵּל מִלִּימוּדוֹ". בְּרַם, כַּאֲשֶׁר בְּעוֹד כְּמָה אֲסִיפּוֹת נַעֲדָר רַבִּי שְׁמוּאֵל אֶלְיָעָזֶר, הַחֲלִיט הָרֵב הַזֶּה לְנַסּוֹעַ אֶלָּיו, לְשִׂאוֹל אוֹתוֹ לְפָשֶׁר הַדְּבָר.

בְּבוֹאוֹ, עָרְכוּ לוֹ כָּל בְּנֵי הָעִירָה קִבְּלַת פְּנִים מְפוֹאֶרֶת, כְּרָאוּי לָרַב בַּעַל מַעֲמַד כְּמוֹהוּ, הָרֵב הָאֲזוּרִי, וּלְמַרְבֵּה הַפְּלֵא, גַּם הַפַּעַם בְּלִטָּה הִיעַדְרוֹתוֹ שֶׁל הַמַּהְרֵשׁ"א. הַשְּׁתַּדֵּל הָרֵב הַנִּכְבָּד לְדוֹנוֹ אֵף עֵתָה לְכַף זְכוּת: "מִן הַסְּתָם טְרוּד הוּא בְּלִימוּדוֹ עִם תְּלִמִּידָיו בִּישִׁיבָתוֹ, וְלָכֵן אֵינּוּ יִכּוֹל לְבוֹא, אֶלְךָ אִם כֵּן בְּעֲצָמֵי אֵל בֵּית מִדְרָשׁוֹ".

הַמַּהְרֵשׁ"א יָשֵׁב בַּחֲבֵרַת תְּלִמִּידָיו, וְלָמַד עִמָּהֶם, שָׁעָה שֶׁנֶּרְאוּ דְמוּיוֹתֵיהֶם שֶׁל הָרֵב וּמְלִוּוֵי בְּפֶתַח בֵּית הַמִּדְרָשׁ. זְמַן מְמוּשָׁף עָמְדוֹ, כְּשֶׁהֵם מְמַתִּינִים לְשׂוֹא שֶׁהַמַּהְרֵשׁ"א יִבְחִין בָּהֶם, אֵךְ הוּא לֹא חָנַן אֶת הַפְּמַלְיָא הַנִּכְבָּדָה אֶפִּילוּ בְּמִבְּט. פְּתָאוֹס, נִכְנָס בְּמְרוּצָה אֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ נַעַר יֵפֶה תוֹאֵר. לְתַדְהַמַּת "הָרֵב מִטַּעַם", קָם הַמַּהְרֵשׁ"א מִמְּקוֹמוֹ לְכַבּוֹד הַנַּעַר, וְהַחֲל מְשׁוּחַח אִיתוֹ שָׁעָה אַרוּכָה.

הַפַּעַם, כְּבָר לֹא יִכּוֹל הָיָה הָרֵב לְהַבְּלִיג עַל בְּזִיוּנוֹ, וְהָרִים קוֹלוֹ בְּכַעַס לְעַבֵּר הַמַּהְרֵשׁ"א: "כָּל הָעַת סְבוּר הִייתִי שְׂאִינְךָ רוּצָה לְבַטֵּל מִלִּימוּדְךָ, אֵךְ עֵתָה נּוֹכַחְתִּי לְדַעַת, שְׁחוֹלַק אֶתָּה כְּבוֹד לְנַעַר, וְאֵילוֹ מִמֵּנִי אֶתָּה מִתְעַלֵּם לְחֻלוּטִין...!". כְּשִׁסִּים לְשִׁפוֹף אֶת קִיתוֹנוֹת הַזַּעַם עַל רֹאשׁ הַמַּהְרֵשׁ"א, פְּתַח הַמַּהְרֵשׁ"א רַבִּי שְׁמוּאֵל אֶלְיָעָזֶר אֶת פִּיו הִקְדוּשׁ, וְאָמַר לוֹ דְּבָרִים סְתוּמִים וּמוּפְלְאִים: "יְדַע לָךְ, כִּי לֹא לְחִינָם פְּסָקֵתִי מִלִּימוּדִי, כְּדִי לְשׁוּחַח עִם הָעֵלָם! וְזֶה יִהְיֶה לְךָ לְאוֹת וּלְמוֹפֵת - בְּעוֹד שְׁעֵתִים יִהְרָג בַּחוּר זֶה!".

הַכַּעַס טָרַם הַתְּפוּגָג מְלִיבּוֹ שֶׁל "הָרֵב מִטַּעַם". הוּא סָרַב לְהֶאֱמִין לְנְבוּאָתוֹ שֶׁל הַמַּהְרֵשׁ"א. מַהֵר, אֶפּוֹא, בְּעַקְבוֹת הַנַּעַר הַיּוֹצֵא, וְהַחֲל קוֹשֵׁר עִמוֹ שִׁיחָה, כְּשֶׁבְּכּוֹנְתוֹ לְעַכְבֹּת אוֹתוֹ עִמוֹ. 'בְּעוֹד שְׁעֵתִים אַחֲזוֹר עִם הַנַּעַר לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְאוֹכִיחַ לְעַי-כַּל, כִּי אֵין בְּדַבְּרֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל אֶלְיָעָזֶר מִמֶּשֶׁי, הִרְהַר.

הַשְּׂנִים טִיְלוּ יַחַד אָנָּה וְאָנָּה. הָרֵב הִצִּיץ בְּשַׁעוֹנוֹ, וְעַל פְּנָיו פְּשֻׁטָה הִבְעַת שְׂבִיעוֹת רְצוֹן: הַשְּׁעֵתִים מִתְקַרְבוֹת לְקִיצוֹן. לְפִתְעָה, עָבַר בְּמִקּוֹם צִיד, שֶׁהָיָה עָסוּק בְּמִרְדָּף אַחַר לַהֲקֵת בְּרוֹזִים. הוּא כְּנֹן אֶת רוּבָה הַצִּיד לְעַבֵּר אַחַד הָעוֹפּוֹת, וְיָרָה מֶה שֶׁהִתְרַחַש בְּאוֹתָם רָגָעִים גָּרַם לְ"רַב מִטַּעַם" לְשִׁפְשֹׁף עֵינָיו כְּלֹא מֵאֲמוּנָה: 'הֵאֵם זֹו מְצִיאוֹת, אוֹ שְׂמָא חֲלוּס?!... הַתְּכָדוֹר שֶׁנִּפְלַט מְרוּבָה הַצִּיד הַחֲטִיָּא אֶת הַמְּטָרָה, וּפָגַע בְּלִבּוֹ שֶׁל הַנַּעַר, וְהוּא נָפַל מֵת בְּמִקּוֹם.

הַצָּצָה בְּשַׁעוֹן, הַחֲרִיפָה אֶת תְּבַעַת תְּהֵלֶם שַׁעַל-פְּנֵי הָרֵב: הַדְּבָר אַרְבַּע בְּדִיוֹק שְׁעֵתִים מִהַמוּעַד שֶׁנִּקְבַּע הַמַּהְרֵשׁ"א! נִסְעָר כְּלוֹ רֵף "הָרֵב מִטַּעַם" אֶל בֵּית הַמִּדְרָשׁ. מִיָּד בְּבוֹאוֹ, הִקְדִּימוֹ הַמַּהְרֵשׁ"א בְּבִשׁוּרָה נּוֹסֶפֶת: "בְּעוֹד זְמַן קָצֵר יוֹבֵא הָרוּג נּוֹסֵף אֶל הָעִיר". "הָרֵב מִטַּעַם" לֹא הִסְפִּיק לְעַכֵּל אֶת הַהִתְרַחְשׁוֹת הָרֹאשׁוֹנָה, וְחִבּוּרַת אֲנָשִׁים נְרַגְשׁוֹת הַתְּפָרְצָה לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וּבִפְיָה יְדִיעָה עַל אֲדָם שֶׁנִּמְצָא הָרוּג מַחוּץ לְתַחוּם הָעִיר.

הוּא לֹא יָדַע אֶת נְפִשׁוֹ מְרוּב תְּדַהֲמָה, וְתַלְהָ זוּג עֵינָים שׁוֹאֲלוֹת בְּרַבִּי שְׁמוּאֵל אֶלְיָעָזֶר, שִׂיּוּאֵיל בְּטוּבוֹ לְהַסְבִּיר לוֹ אֶת פֶּשֶׁר תַּעֲלוּמַת שְׁנֵי הַהֲרוּגִים. "הַבַּחוּר הַצָּעִיר שְׂרָאִית", נִשְׁמַע קוֹלוֹ שֶׁל הַמַּהְרֵשׁ"א, "הָיָה גְּלוּלוֹ שֶׁל אַחָב מְלָךְ יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן נִהְיִיתִי בּוֹ כְּבוֹד שְׂכֵנָה. וְלִפִּי שְׂאֵחָב נִהְרָג בִּיְדֵי יוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּסֵפֶר מְלָכִים (א', לד'): וְאִישׁ מִשְׁדָּךְ בְּקִשְׁתִּי לְתַמּוֹ וַיִּכֶּה אֶת מְלָךְ יִשְׂרָאֵל, לָכֵן גַּם סוּפּוֹ שֶׁל נַעַר זֶה הָיָה בְּאוֹתָהּ צוּרָה".

הַמַּהְרֵשׁ"א הִמְשִׁיךְ לְגוּלֵל בְּאוּזֵי "הָרֵב מִטַּעַם" הַנְּדָהֵם אֶת הַתַּעֲלוּמוֹת לְהוֹן הָיָה עַד: "כְּבָר בְּזְמַן לִידָתוֹ שֶׁל הַנַּעַר נִבְרָא הַמְּשַׁחִית, שֶׁתְּפַקִּידוֹ הָיָה לִיטוֹל אֶת חַיָּיו. הוּא הִמְתִּין בְּמִקּוֹמוֹ מַחוּץ לְעִיר לְשָׁעָה בָּהּ יִמְלֵא אֶת שְׁלִיחוֹתוֹ...".

"אוֹלָם אֶתָּה", נִשְׂאָ הַמַּהְרֵשׁ"א אֶת קוֹלוֹ, "הַתְּעַרְבֵת, וְעַפְבֵּת אֶת הַדְּבָר. וְלָכֵן, בְּזְמַן הַמִּיּוּעַד, נִטַּל הַמְּשַׁחִית אֶת נְפִשׁוֹ שֶׁל אֲדָם אַחַר תְּחִתָּיו. עֵתָה, צָרִיךְ אֶתָּה כְּפָרָה עַל שְׁגָרְמַת לְהַרִיגַת אֲדָם!". הָרֵב נָפַל לְרַגְלֵי הַמַּהְרֵשׁ"א, וְהִתְחַנֵּן עַל נַפְשׁוֹ: "הוֹרְנִי דָרְךָ תְּשׁוּבָה!". נַעֲנֶה רַבִּי שְׁמוּאֵל אֶלְיָעָזֶר: "תְּשׁוּבַתְךָ תְּהֵא, שֶׁתְּסִיר מַעֲלִיךְ אֶת עֲטָרַת הַרְבֵּנוּת שֶׁהוֹעֲנֵקָה לְךָ עַל-יְדֵי הַשְּׁלִטוֹנוֹת, וְתִתְּפֹךְ לְעִלּוֹן". וְאָכּוֹ, עֲשֵׂה הָאִישׁ כְּדַבְּרָיו, עֲזַב אֶת מַעֲמַדוֹ הָרָם, וְעָסַק בְּמִקְצוֹעַ הָעִגְלוֹנוֹת, לְמַעַן כְּפֹר חֲטָאוֹ...

פְּרִשְׁתַּת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדַת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁתַּת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדַת

יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 17:17 ר"ת 17:40

עֲרַשׁ"ק כח' חֲשׂוֹן תִּשְׁע"ח (17.11.17)

הַפְּטָרָה: "מִחֶרֶד חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"אֵין עוֹד מְלַבְדּוּ" – רָאשֵׁי תִיבוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ "אֵעֵם" (על פי "אוֹרֵה שֶׁל תוֹרָה" לְהַרָה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

בְּסִידוֹר "לֵב שְׂמֵחַ" לְהַרָה"ק רַבִּי חֲנוּךְ הָעֲנִיף מְאֻלְסָקְיָא מוּבָא (בְּשֵׁם חוֹתְנּוֹ כ"ק מְרַן הַשָּׁר שְׁלוֹם מְבַעְלֹז זִיע"א), שִׁישׁ שֵׁם קְדוֹשׁ, "אֵעֵם", וְהוּא הַשֵּׁם הַרְבִּיעִי מִ–עַב' שְׁמוֹת הַקְּדָשׁ.

וְגִילָה הַשָּׁר שְׁלוֹם זִיע"א, כִּי שֵׁם זֶה מְסוּגָל לְבִטֹל כְּשָׁפִים (זֶה כְּנֶגֶד זֶה). שְׁכָן, שָׂרֵשׁ הַכְּשָׁפִים וְכּוֹחוֹת הַטּוֹמְאָה הוּא מִ–ג' הָאוֹמוֹת, אָדוּם, עֲמוֹן, מוֹאָב – רָאשֵׁי תִיבוֹת "אֵעֵם".

לְפִי זֶה יוֹבֵן מָה שְׂמִסְפֵּר לָנוּ הַגְּמָרָא, עַל מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה עִם רַבִּי חֲנִינָא, שֶׁפַּעַם אַחַת רָאָה מְכַשְׁפָּה שְׁהִיָּתָה הוֹלְכַת אַחֲרָיו, וְלוֹקַחַת עֶפְרַת מִתַּחַת רַגְלָיו כְּדִי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם עֶפְרַת זֶה וּלְהַזִּיק לוֹ (=לְרַבִּי חֲנִינָא) בְּכַשְׁפִּיהָ. רָאָה זֹאת רַבִּי חֲנִינָא וְאָמַר לָהּ: אִם תִּצְלִיחִי לְקַחַת עֶפְרַת, קַחִי וְלֹכִי, כִּיֹּן שְׂאִינְגִי מִפְּחַד מְכַשְׁפִּים, שְׁהָרִי "אֵין עוֹד מְלַבְדּוּ" (חולין ד'). וַיֵּשׁ לוֹמֵר, שְׂמָה שְׂאֵמֵר רַבִּי חֲנִינָא לְאוֹתָהּ מְכַשְׁפָּה בְּסוֹף דְּבָרָיו "אֵין עוֹד מְלַבְדּוּ" – רָאשֵׁי תִיבוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ "אֵעֵם" – הַתְּכּוֹן עַל–יְדֵי שֵׁם זֶה לְבִטֹל אֶת הַכְּשָׁפִים שֶׁל אוֹתָהּ מְכַשְׁפָּה.

וַיֵּשׁ עוֹד לְהוֹסִיף, עַל מָה שְׂאֵמֵר יַעֲקֹב אָבִינוּ לְרֵאוּבֵן, בְּנוֹ הַבְּכוֹר (בְּרֵאשִׁית מ"ט, ד'): "פָּחַז כַּמִּים אֶל תּוֹתֵר כִּי עֲלִיתַ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חֲלַלְתָּ יְצוּעִי". וּפְרַשׁ רַש"י: "כִּי עֲלִיתַ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חֲלַלְתָּ" – אוֹתוֹ שֵׁם שְׁעָלָה עַל יְצוּעֵי...". וְצָרִיף לְהַבִּין עֲנִיָן זֶה. שְׁכָן, אִיזָה שֵׁם חֲלָל רֵאוּבֵן?

אֵךְ לְפִי מָה שְׂבֵאֲרָנוּ יוֹבֵן הַדְּבָר. שְׁכָן, הִנֵּה יְדוּעַ שְׂמִטָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ הִיָּתָה שְׁלֵמָה, לֵלֵא פָּגָם וּרְבָב. אוֹלָם לְבָן הָאֲרָמִי בִקֵּשׁ לְהִלָּחֵם כְּנֶגְדּוֹ עַל–יְדֵי טוֹמְאֵת כְּשָׁפִיו, כְּדִי לְהַכְנִים קַלְקוּל בְּמִטָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. אֵלֵא, שְׂיַעֲקֹב אָבִינוּ, כְּמוֹ רַבִּי חֲנִינָא, בִּטֹל אֶת כְּשָׁפָיו שֶׁל לְבָן בְּעִזְרַת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ "אֵעֵם", הַיּוֹצֵא כְּאֵמֹר מְרָאשֵׁי הַתִּיבוֹת "אֵין עוֹד מְלַבְדּוּ".

וּמִנֵּיין קִבֵּל יַעֲקֹב אֶת הַשֵּׁם "אֵעֵם", הַמְּבִטֵל אֶת הַכְּשִׁיפִים?

וַיֵּשׁ לוֹמֵר, שְׂיַעֲקֹב אָבִינוּ קִבֵּל שֵׁם קְדוֹשׁ זֶה מִרְבֵּקָה אִמּוֹ, כְּפִי שְׁכָתוּב: "וַיִּגְדַּל לְרַבֵּקָה... וְתִשְׁלַח וְתִקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן וְתֹאמֵר אֵלָיו הִנֵּה עֲשׂוּ אַחִיךָ מִתְנַחֵם לָךְ לְהַרְגֵךְ". הִנֵּה, "עֲשׂוּ אַחִיךָ מִתְנַחֵם לְהַרְגֵךְ", רָאשֵׁי תִיבוֹת "אֵעֵם". שְׁכָן, רַבֵּקָה חֲשָׂה שְׂמָא יִתְגַּבֵּר עֲשׂוּ הַרְשָׁע עַל יַעֲקֹב בְּטוֹמְאֵת כְּשָׁפָיו, וְלָכֵן נִתְחַכְּמָה לְמִסוֹר לְיַעֲקֹב בְּנֵה אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ "אֵעֵם", הַמְּבִטֵל אֶת הַכְּשָׁפִים.

אוֹלָם, מִיָּד הוֹסִיפָה "וְעֵתָה בְּנִי". דְּהִינּוּ, לְאַחַר שְׂמִסְרֵתִי לָךְ אֶת הַשֵּׁם הַמְּבִטֵל אֶת הַכְּשָׁפִים, "וְעֵתָה בְּנִי שְׂמַע בְּקוֹלִי וְקוּם בְּרַח לָךְ אֶל לְבָן אַחִי חֲרָנָה, וַיִּשְׁבַּת עִמּוֹ... עַד אֲשֶׁר תִּשׁוּב חֲמַת אַחִיךָ". שְׁהָרִי, אֵינְךָ צָרִיף לְחֲשׂוֹשׁ מִכְּשָׁפֵיהֶם (=עֲשׂוּ וְלָבֵן), מְאַחַר וּמִסְרֵתִי לָךְ אֶת הַשֵּׁם "אֵעֵם", הַמְּבִטֵל אֶת הַכְּשָׁפִים.

מַעֲתָה מוּבָן הֵיטֵב שְׂאֵמֵר יַעֲקֹב לְרֵאוּבֵן בְּכוֹרוֹ: "עֲלִיתַ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ" – רָאשֵׁי תִיבוֹת "אֵעֵם", הַמְּבִטֵל אֶת הַכְּשָׁפִים. עַל–יְדֵי פְּזִיזוּתְךָ (=פָּחַז כַּמִּים), פְּגַמְתַּ בְּשֵׁם הַזֶּה "אֵעֵם".

וְזֶהוּ שְׂפָרֵשׁ רַש"י: "כִּי עֲלִיתַ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חֲלַלְתָּ" – אוֹתוֹ שֵׁם שְׁעָלָה עַל יְצוּעֵי...". כְּלוֹמֵר, "אוֹתוֹ שֵׁם (=אֵעֵם)", שְׂרַמוֹז בְּרָאשֵׁי הַתִּיבוֹת "עֲלִיתַ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ" – בּוּ פְּגַמְתַּ.

(וּמוֹסִיף הַרָה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן, שְׂרַאוּי לְצִיָן שְׁהַשֵּׁם "אֵעֵם" הַיּוֹצֵא מְרָאשֵׁי הַתִּיבוֹת "אֵין עוֹד מְלַבְדּוּ" עוֹלָה בְּגַמְטְרִיָה אֶל"ף=111), לְרַמוֹז עַל אֶלּוּפּוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַקּוֹב"ה. וּמְאַחַר וְהָאוֹת א' (=אֶלְף) הִיא בְּכוֹרָה לְכָל אוֹתוֹת הַ–א"ב, וְרֵאוּבֵן פָּגָם בְּשֵׁם זֶה, הִנֵּה עַל–כֵּךְ נִעְנָשׁ הוּא מִיָּדָה כְּנֶגֶד מִיָּדָה, וְאֵבֵד אֶת הַבְּכוֹרָה).

יְהִי רְצוֹן, שְׁלַעֲתִיד לְבוֹא, כְּאֲשֶׁר תִּתְגַּלֵּה מְלָכוֹת ה' יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם, כְּכָתוּב: "וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הָרַע עֲשׂוּ וְהִיָּתָה לָהּ הַמְּלוּכָה... וְהָיָה ה' לְמִלְכָךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָה ה' אֶחָד וְשְׂמוֹ אֶחָד", הִנֵּה יָאִיר שֵׁם "אֵעֵם", וְיִתְבַטֵּל כַּח הַטּוֹמְאָה שֶׁל הַגּוֹיִים אָדוּם, עֲמוֹן, מוֹאָב (רָאשֵׁי תִיבוֹת "אֵעֵם"), וְיִתְבַטֵּלוּ כָּל הַכְּשָׁפִים וְכָל הַטּוֹמְאוֹת שְׂבַעוֹלָם.

וְנֹזְפָה שׁ"וְהָאֵלִילִים כְּרוֹת יִכְרְתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׂדִי... וְלִכְבוֹד שְׂמֵךְ יִקָּר יִתְנוּ", וּמִפְרָשׁ, עַל אֵיזָה שֵׁם מְדוּבָר? וְהִתְשׁוּבָה הִיא "וַיִּקְבְּלוּ כָלֵם אֶת עַל מַלְכוּתְךָ" – רָאשֵׁי תִיבוֹת "אֲעִמ" – שְׂיִתְגַּלֶּה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

כָּל בְּרַכָּאן דְּלֵיעֵלָא וְתַתָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָא תְּלִיין (=כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁלְמַעְלָה וְשֶׁלְמַטָּה – מְקוֹרָם הוּא מִיּוֹם הַשְּׁבִת)

ה'רביד ז'הב", מביא בשם הרה"ק מלאנצוט זיע"א, רמז ש"כבוד שבת" הוא ראשי התיבות של דברי הזהר (חלק ב' דף פח א'): **"כָּל בְּרַכָּאן דְּלֵיעֵלָא וְתַתָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָא תְּלִיין"**, לְרִמּוֹ שְׁעַל-יְדֵי "כְּבוֹד שְׁבִת" בְּמֵאֲכַל וּבְמִשְׁקָה זֻכִּים לְהַמְשִׁיךְ שְׁפַע בְּרָכוֹת לְכָל יָמוֹת הַשְּׁבוּעַ.

"וְעַל חֲרַבְךָ תַּחֲיָה וְאֵת אַחֲיךָ תַעֲבֹד" (כו' מ')

ידוע מה שפרש רש"י ("וישלח" לג, ד'): **"אמר רבי שמעון בן יוחאי: הלכה היא בידוע, שעשו שונא ליעקב"**. וצריכים אנו להבין, מדוע סבב מסובב כל הסיבות, שתמיד יהיה עשו שונא ליעקב? ויש לומר, שהקב"ה השריש בעשו ובזרעו שנאה גדולה ליעקב ולזרעו עד עולם, כדי שיוכלו זרע יעקב, בני ישראל, לעמוד בקדושתם גם בגלות, ולא יתערבו בגויים – זרע עשו – וילמדו ממעשיהם המכוערים. על-פי האמור, יאיר לנו להבין מה שפרש רש"י בפרשתנו: **"ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד"** – ראה גיהנום פתוחה מתחתיו (של עשו).

ולכאורה יפלא הדבר מאד. שכן, אם יצחק אבינו ראה גיהנום פתוחה מתחתיו של עשו, מה ראה יצחק אבינו לברך רשע זה בברכת **"ועל חרבך תחיה"**? (שהרי, בברכה זו של **"ועל חרבך תחיה"** יוכל להציק לישראל). אלא, לפי האמור, יש לומר שגם ברכה זו שברך יצחק את עשו, היא בעצם ברכה ליעקב אבינו. שהרי, על-ידי כך, לא יתקרבו זרע יעקב לזרעו של עשו, וילמדו ממעשיהם הרעים, ועל-ידי כך לא יאבדו את הברכות חלילה, שברך יצחק את יעקב אבינו.

לכן נתחכם יצחק לברך את עשו, **"ועל חרבך תחיה"**, והוסיף טעם לברכה זו, **"ואת אחיך תעבד"** – שעל-ידי זו החרב **"תעבד את אחיך"** – כלומר, היא תהיה לו לעזר, כדי שלא יתערב בגויים.

מכאן נמצא, שברכה זו שברך יצחק את עשו היא בעצם חלק בלתי נפרד מהברכות שברך את יעקב אבינו. (וזהו גם רמז הכתוב (במדבר כ"ח): **"ויאמר אליו אדום לא תעבר בי פן בחרב אצא לקראתך"**. דהינו, אדום אומר לישראל **"לא תעבר בי"** (=לעבור לצד **הטומאה**), ומדוע? **"פן בחרב אצא לקראתך"**. דהינו, באותה חרב שברך אותי יצחק אבי **"ועל חרבך תחיה"**, בה **"אצא לקראתך"**. וכל זאת עשה ה' יתברך, כדי שלא יתערבו ישראל בגויים. ולכן מסים הכתוב שם: **"וימאן אדום נתן את ישראל עבר... ויט ישראל מעליו..."**.

"וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת" (כח' ט')

חבורת חסידים נתכנסה פעם למסיבת סעודת מלוה מלכה (=סעודה רביעית שנערכת במוצאי שבת קדש). לאחר שהמסובים היטיבו לבם במאכל ובמשקה, פתח אחד מזקני החבורה בדברי תורה, ובין השאר אמר: בסוף פרשת **"וישלח"** מספרת לנו התורה, שעשו נשא לאשה את **"בשמת בת ישמעאל אחות נביות"**. ואולם רש"י מעיר, שבסוף פרשת **"תולדת"** קרא לה (הכתוב) **"מחלת"**, כמו שכתוב: **"וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת"**, ומצינו באגדת מדרש ספר שמואל: **"שלשה (סוגי אנשים) – מוחלים להם על כל עונותיהם: (1) גר שנתגיר (2) העולה לגדולה (=מקבל משרה חשובה) (3) והנושא את האשה..."**.

לכן – אמר החסיד – נקראה **"בשמת"** בשם **"מחלת"**, לרמז לנו שנמחלו לעשו כל עונותיו, כשנשא אותה לאשה. והנה יש מקום לשאול על דברי מדרש זה: טבעי הדבר שמוחלים עונותיו של גר שנתגיר, שכן האיש פותח דף חדש בחייו משעת הגיור ואילך, וכבר אמרו חז"ל (יבמות כב, עא): **"גר שנתגיר – פקטן שנולד דמי (=גר שנתגיר דומה לתינוק שנולד)**. וגם העולה לגדולה ראוי למחילת עונות, כדי שלא תהיה קופה של שרצים תלויה לו מאחורי גבו, בשעה שמנהיג הוא את האחרים ומשמש להם דוגמא ומופת.

אולם במה זכה הנושא אשה, שמוחקים במחיה-יד את כל העבירות שעשה קדם נישואיו? ובעוד הדובר משתאה קמעה במתן תשובתו, התערב חסיד אחד מן המסובים, וקרא בבדיחות הדעת: לפי דעתי, אין פאן שאלה ותמיהה, שהרי כבר פסקו חז"ל (ברכות ה', עא): **"יסורים ממרקין (=מטהרים) כל עונותיו של האדם..."**

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 17:17 ר"ת 17:40

עֲרַשׁ"ק כח' חֲשׁוֹן תַּשַּׁע"ח (17.11.17)

הַפְּטָרָה: "מִחֶרֶד חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לֵה"י" (כה' כא')

עַל הַפְּתוּב "וַיַּעֲתֶר לוֹ ה"י" מִפְּרֵשׁ רַש"י: "הַרְבֵּה וְהַפְּצִיר בְּתַפִּילָה... (וּלְבָסוֹף) נִתְפָּצַר וְנִתְפָּיס וְנִתְפָּתָה לוֹ (=הַקַּב"ה, וְנִתְעַבְּרָה רַבָּקָה אֶשְׁתּוֹ)".

שׂוֹאֵל עַל-כֵּן הַרְה"ק בַּעַל הַ"אֲמָרִי אֶמֶת" מַגּוּר זִיע"א, מִפְּנֵי מָה הָיָה צָרִיךְ יִצְחָק לְהַפְּצִיר וּלְהַרְבּוֹת בְּתַפִּילָה כָּל-כֵּן, עַד שֶׁהָיָה צוֹרֵךְ מִמֶּשׁ לְפִיִּס וּלְפָתוֹת כִּבְיָכוֹל אֶת הַקַּב"ה? וְהָרִי ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִילַת כָּל פֶּה, וּמְדוּעַ לֹא יַעֲזוֹר הַקַּב"ה לְיִצְחָק אֲבִינוּ בְּלֹא רִיבּוּי הַפְּצָרוֹת? אֲלֵא, מִכָּאן אֲפָשָׁר לְרְאוֹת עַד כְּמָה גְדוֹל כּוֹחַהּ שֶׁל תְּפִילָה!

שָׁכַח, לְמָה הַדְּבָר דּוֹמֵה? לְיֶלֶד שֶׁמִּבְקֵשׁ מֵאָבִיו סוּפְרָיָה, וְהָאֵב מְסַרְבֵּ לְהִיעָנוֹת לְבִקְשָׁתוֹ, בְּיֹדְעוֹ שֶׁהַסּוּפְרָיָה מִזִּיקָה לְבְרִיאוֹת הַבֵּן. אוֹלָם, הַיֶּלֶד בּוֹכָה וּמִפְּצִיר וּמִתְחַנֵּן, וְקָשָׁה לְאָבִא לַעֲמוֹד בְּתַחֲנוּנָיו, וּמֵרׁוֹב רַחֲמָנוֹת הוּא נֶעֱתֵר לְבָסוֹף לְבִקְשָׁתוֹ, וְנוֹתֵן לוֹ אֶת הַסּוּפְרָיָה. (לְמֵרׁוֹת שֶׁהָאָבִא יוֹדֵעַ שֶׁהִיא מִזִּיקָה לְבְרִיאוֹת הַגּוֹף).

כֵּן הָיָה כָּאן. הָרִי אָמְרוּ חז"ל, כִּי אֲבָרְהָם נִפְטָר חֲמֵשׁ שָׁנִים קוֹדֵם זְמָנוֹ, וְלִמְעַשֶׂה הָיָה צָרִיךְ לְחַיּוֹת 180 שָׁנִים, וְלֹא 175 כְּפִי שְׂבָאֵמֶת חִי. אֵךְ הַקַּב"ה בָּחַר לְהַמִּיתוֹ חֲמֵשׁ שָׁנִים לְפָנֵי הַזְּמָן, כְּדִי שְׂלֹא יֵרְאֶה אֶת עַשׂו, בֶּן בְּנוֹ, יוֹצֵא לְתַרְבּוֹת רָעָה. אִם כֵּן, בְּיֹדְעֵי שֶׁמֶהֲשָׁמִים רָצוּ לְעַכֵּב אֶת הַיּוֹלְדֹת יַעֲקֹב וְעַשׂו יוֹתֵר, כְּדִי שְׂאֲבָרְהָם אֲבִינוּ לֹא יִצְטָרֵךְ לְהַסְתַּלַּק חֲמֵשׁ שָׁנִים קוֹדֵם זְמָנוֹ. אוֹלָם, כְּאֲשֶׁר יִצְחָק הַרְבֵּה וְהַפְּצִיר בְּתַפִּילָה לְפָנֵי ה', נֶעֱתֵר לוֹ ה' יִתְבָּרֵךְ בְּסוֹף לְתַפִּילָתוֹ, וְנִתְעַבְּרָה רַבָּקָה.

בְּסִפְר "חוֹכְמַת חַיִּים" לְהַגַּה"ק רַבֵּי יוֹסֵף חַיִּים זֹנְנֶפֶלְדֵד זִיע"א, רַבֵּה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, מוֹבָא, שְׂבִתוֹךְ הַמְּלִים "וַיַּעֲתֶר לוֹ ה"י" מוֹנַחַת הַתְּשׁוּבָה, מְדוּעַ הָיָה צָרִיךְ לְהַפְּצִיר כָּל-כֵּן הַרְבֵּה בְּכִדֵי שְׂתַתְּעַבֵּר רַבָּקָה. הִנֵּה, "וַיַּעֲתֶר לוֹ ה"י" בְּגַמְטָרִיָּה 748, בְּדִיוֹק כְּמִסְפָּר הַגַּמְטָרִיָּה שֶׁל הַמְּלִים "חֲמֵשׁ שָׁנִים". וְזֹאת, כְּדִי לְרְמוֹז לָנוּ, שְׂאִם לֹא הָיָה יִצְחָק מְרַבֵּה לְהַתְּפַלֵּל לֹא הָיָה ה' נֶעֱתֵר לוֹ, כְּדִי שְׂאֲבָרְהָם לֹא יִסְתַּלַּק קוֹדֵם זְמָנוֹ. אוֹלָם, כְּאֲשֶׁר הַרְבֵּה יִצְחָק לְהַתְּפַלֵּל - "וַיַּעֲתֶר לוֹ ה"י" - נִתְפָּצַר וְנִתְפָּיס וְנִתְפָּתָה לוֹ, וְעַל-יְדֵי כֵּן נִתְקַצְרוּ יָמָיו שֶׁל אֲבָרְהָם בְּחֲמֵשׁ שָׁנִים.

יְסוּד זֶה מְצִינּוֹ גַם בְּבִרְכַת הַפְּתָנִים, כְּפִי שֶׁשָּׂאֵל הַרְה"ק רַבֵּי אֲשֶׁר מְסַטוּלִין זְצוּק"ל, לְשֵׁם מָה צָרִיךְ הָיָה הַקַּב"ה לְצוֹת עַל הַפְּתָנִים שֶׁיִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? הֲלֹא יָכוֹל הוּא יִתְבָּרֵךְ לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם טוֹבָה וּבְרָכָה אִם יִרְצֶה בְּכֵן, גַּם בְּלִי בְרַכַת הַפְּתָנִים?

אֲלֵא, כְּיֹדְעַת הַקַּב"ה הוּא צוֹפֵה כָּל הַנְּסִתְרוֹת, עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת. וְהִנֵּה, הוּא רוֹאֶה לְפָעַמִּים מֵרֵאשׁ, שְׂאִם יִתְעַשֵּׂר אָדָם פְּלוֹנִי, אוֹ יִזְכֶּה בְּטוֹבָה זוֹ אוֹ אַחֲרֵת, סוֹפּוֹ לְסִטוֹת מְדַרְדֵּר הַיִּשָּׁר, אוֹ שִׁמְעֵט בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה. עַל-כֵּן הוּא מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ אֶת הַעֲשִׂירוֹת אוֹ אֶת אוֹתָהּ הַטוֹבָה.

אוֹלָם, אִם הַפְּתָנִים מְבָרְכִים אֶת אוֹתוֹ אָדָם, וְאֵין הֵם יוֹדְעִים אֶת עֵתִידוֹ, וְהֵם רוֹאִים רַק אֶת מַעֲלָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל - כְּפִי שְׁנִרְמָז בְּפָתוֹב: "כִּלְדָּן יִפֶּה רַעֲיָתוֹ וּמוֹם אֵין בְּדָן", סוֹפֵי תִיבוֹת "כְּהָנִים" - מִכָּל מְקוֹם, הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְסַכֵּים עִם בְּרַכָּתָם.

לְפִיכֵן, צוּחַ עַל הַפְּתָנִים לְבָרֵךְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שֶׁהָרִי, אֵין הֵם יָכוֹלִים לְרְאוֹת אֶת עֵתִידוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְלֹא תִהְיֶה בְּפִנְיָהֶם שׁוֹם מְנִיעָה לְבָרְכוֹ. וְכֲאֲשֶׁר הֵם יִבְרְכוּ, מִמִּילָא יִתְקַיֵּם "וַיֹּאנִי אֲבָרְכֶם" - הַקַּב"ה יִבְרֵךְ אוֹתָם, אֲפִילוֹ שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ רוֹאֶה שְׂטוּבָה לֹא תִצְמַח לְאָדָם מִזֶּה...

וְזֶהוּ מָה שְׂאוֹמֵר דּוֹד הַמְּלִךְ בְּתַהֲלִים (קַמְה' יט'): "רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה, וְאֵת שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם". וְקָשָׁה, אִם הַקַּב"ה עוֹשֶׂה אֶת רְצוֹן יִרְאוּ, מְדוּעַ לְאַחַר מִכָּן הֵם צוֹעֲקִים וּמְשׁוֹעִים אֵלָיו?

אֲלֵא, כְּפִי שְׂאֲמַרְנוּ, הַקַּב"ה מְבִיא לְאָדָם אֶת מְבוֹקְשׁוֹ (בְּבַחֲנִית "רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה") לְמֵרׁוֹת שְׂאֵין הַדְּבָר טוֹב עֲבוֹר הָאָדָם. אֲבָל, לְאַחַר מִכָּן כְּאֲשֶׁר לְאָדָם מִתְבָּרֵר שְׂאֵין הַדְּבָר טוֹב בְּעֲבוּרוֹ, וְהוּא מְשׁוֹעַ לֵה' יִתְבָּרֵךְ שְׂעִזּוֹר לוֹ. גַּם כָּאן "וְאֵת שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם" הַקַּב"ה שׁוֹמֵעַ וּמוֹשִׁיעֵם, כְּדִי לְהַרְאוֹתָנוּ אֶת עֶרְךָ וְחַשְׁיבוֹת הַתְּפִילָה. יְהִי רְצוֹן, שְׁנִזְכֶּה לְהַתְּחַזֵּק בְּתַפִּילָה וּבְאִמוּנָה שֶׁהַכֹּל מֵאִיתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּלְטוֹבָה, וּבְזָכוֹת זֶה הַקַּב"ה יִשְׁמַע תְּמִיד לְתַפִּילוֹתֵינוּ, וְיוֹשִׁיעֵנוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

"וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לֵה' לְנַכַח אֶשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא... וְתֹאמַר אִם כֵּן לְמָה זֶה אֲנִכִּי" (כח', כא'-כב')

אָמְרוּ חז"ל בְּמִשְׁנָה (עֲדוּיוֹת ב', ט'): "הָאֵב זוֹכָה לְבֵן, וּבְנוֹי, וּבַכַּח, וּבְעֶשֶׂר, וּבְחַכְמָה". הֵא כִּיצַד?

מסביר רבנו עובדיה מברטנורא: לפי שקרוב טבע הַבֵּן להיות דומה לטבע האב, לכן האב מעביר לבנו את הדברים הנ"ל (=נוי, כח, עשר וְחִכְמָה).

ואכן, על יצחק נאמר (שמו"ר א', א'), שהיה דומה לאביו בנוי, בחכמה, בעשר ובמעשים טובים. ויש לומר, שבודאי התפלל יצחק לבנים, שיהיו בהם מעלות אלו - נוי, כח, עשר וְחִכְמָה. ואכן מובא בספר "וימתוק האור", שהדבר נרמז בפתוב: "ויעתר יצחק לה' לנכח". שפן, "נכח" ראשי תיבות: נוי כח חכמה - לרמוז, שעל אלו ויעתר/התפלל יצחק לפני ה'.

אולם, באשר הרגישה רבקה אשתו, שהבנים מתרוצצים בקרבה ("יתרצצו הבנים בקרבה"), כלומר הם מבקשים לצאת, לא הבינה רבקה, הרי אם הם מפרכסים לצאת קודם הזמן, חכמה אין פאן, שהרי מלאך מלמד לתינוק את כל התורה ברחם האם. על-כך אמרה רבקה: "ותאמר אם פן" - "פן" ראשי תיבות כח נוי, ללא חכמה, ולכן "למה זה אנכי", שהרי אין טעם לבנים שאין בהם חכמה.

"חסד אל כל היום" (תהילים נב' ג')

אלישי הוא בחור צעיר, העובד לפרנסתו עם צעירים עולים מאתיופיה וממדינות חבר העמים במכללה להנדסאים במסגרת עתודה צבאית.

לפני כשנה הוא ספר על יהודי שעלה לאוטובוס כשהיה בדרך הביתה. אותו יהודי היה מבוגר, וניכר בו שהוא מכובד. זקנו כבר הלבין, והוא עוטה מעיל ארוך של דינים, ומגבעת פרנקפורטר לראשו. האוטובוס מלא, וליד אלישי היה מקום פנוי. התישב היהודי, ומיד החל לדבר בפרשת השבוע. משם הפליגו לדף היומי ולענייני הלכה. והנסיעה חולפת לה, ועוד מעט כבר מגיעים לטבריה (מקום ביתו של אלישי).

כשכבר היו כמעט לפני סוף הנסיעה פנה אותו יהודי לאלישי, והתעניין במעשיו. הוא ספר לו על עבודתו, על הצעירים שאיתם הוא עובד ומלמד. על הניתוק שלא פעם יש בינם ובין חיי תורה ומצות. היהודי שתק.

לאחר כמה דקות אמר: "בחדש הבא אני פורש פרישה מוקדמת לגמלאות מבית הדין שבו אני מכהן כדיון כבר עשרים וחמש שנים. אבל, דע לך שלא תמיד נראיתי כך", ספר. "הבגדים הללו, הזקן, המגבעת - זה לא מהבית. הורי היו ניצולי שואה מבוגרים. לא היתה להם יכולת נפשית לתת לי את תשומת הלב שדרשתי. התגלגלתי ברחובות. מהר מאד הגעתי גם למחוזות של כמעט פשע, ואני אפילו עוד לא הייתי בגיל בר מצוה.

ליד בית הורי היה בית כנסת אחד, ולידו מגרש בדורגל שבו הייתי משחק עם חברים במשך השבוע, ובעיקר בשבתות. לא פעם הפדור היה עף לחצר בית הכנסת. פעם הוא אפילו נפץ את אחת הזוגיות.

שבת אחת היינו במגרש ושחקנו. אני הייתי אז כבן 15. בשכונה היו מכנים אותי 'עברין'. שחקנו, ואני בעטתי חזק בפדור. הפדור יצא מן המגרש ועף לכיוון בית הכנסת. בדיוק באותו רגע יצא מבית הכנסת הרב, והפדור פגע במגבעת שלו, והפיל אותה לאדמה. אני והחברים שלי נפלנו גם אנחנו על האדמה, מרוב צחוק. התפקענו כשראינו איך הכובע של ה"דוס" הופך לצלחת מעופפת.

הרב הרים את הכובע, והלך אלי למגרש. 'שבת שלום. כבודו רוצה לעשות לנו קידוש או להצטרף למשחק?' - שאלתי אותו אז בחוצפה. אבל הוא לא נבהל. הוא הסתפל בי, ושאל אותי: 'איפה ההורים שלך?'. אני עניתי בחוצפה: 'ההורים שלי מתו'.

הרב אמר לי: 'בא איתי'. זה נראה לי אז משעשע, אז החלטתי לשחק את המשחק, והלכתי אחריו. הגענו לבית שלו. הוא נכנס, ואני אחריו. הוא עשה קידוש, ונתן לי לשתות, ואז שאל: 'מת מרעב?'. הנהנתי. הרב סימן לרבנית, וערכו לי בשלחן מקום, ונתנו לי אכל. אכלתי כמו אדם שלא ראה אכל שבוע. הרב אכל מעט מאד, ורוב הזמן הסתפל בי ודבר. לימים הבנתי, כי אכלתי אז גם את המנה שלו. כשסימתי לאכול שאל אותי הרב: 'אתה עין?'. 'אני מת מעיפות', אמרתי. הרב הלך והציע לי מטה. הלכתי לישון. ישנתי שם כל השבת. כשקמתי כבר היה מוצאי שבת. הרב שאל אותי: 'מה אתה רוצה לעשות?'. אמרתי שאני רוצה ללכת לסינמה לראות סרט. 'כמה עולה סינמה?', שאל. 'לירה וחצי', אמרתי. הוא נתן לי כסף, ושלח אותי. לפני שהלכתי אמר לי: 'מחר תבוא עוד פעם'.

ואני באתי גם למחרת. ואכלתי וישנתי, וקבלתי כסף לסינמה. ועוד יום ועוד יום. עם הזמן התגלה לי שיש עוד 12 ילדים כמוני מהרחוב אצל הרב הזה בבית. לא יכולתי להיות כפוי טובה, מה גם שאהבתי אותו באמת. עם הזמן הוא החל ללמד אותי מצות, נטילת ידים, קנה לי תפילין. היה יושב ולומד איתי חומש, משנה, הלכות. לימים, הלכתי בזכותו לשיבה, והגעתי ללמוד לרבנות והסמכה, ובסוף לדינות. הוא חתן אותי, והשתתף בחתונות של ילדי, והיה סנדק לנכדיי.

"לכן, אל תתיאש מהתלמידים שלך", אמר אותו יהודי לאלישי. "אתה רואה אותי היום כך - דין בבית הדין הרבני - אבל פעם אני הייתי כמוהם. רק תאהב אותם. תאהב אותם כמו את ילדיך שלך".

בינתיים האוטובוס נכנס לרציף בטבריה, והנוסעים עמדו לצאת. אלישי עוד הספיק לשאול שאלה אחת את היהודי לפני שניעלם. "איך קראו לרב הזה?", שאל.

"למה אתה אומר 'קראו'? עדין קוראים לו! הוא אמנם זקן מאד, בן 92, אבל ברוך ה' בחיים", ענה לו היהודי.

"ומה שמו?". "קוראים לו הרב עובדיה יוסף"...

זו רק אחת מיני אינספור נקודות של אהבת ישראל של גדול הדור, רבינו הרב עובדיה יוסף. יהי רצון שיהיה זה לעילוי נשמתו הקדושה והטהורה. אמן.

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדָת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדָת

יְצִיאַת הַשֶּׁבֶת: 17:17 ר"ת 17:40

עֲרֵשׁ"ק כח' חשוון תשע"ח (17.11.17)

הַפְּטָרָה: "מִחֶר חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"ואחרי כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו, ויקרא שמו יעקב"

על הכתוב "ויקרא שמו יעקב", מפרש רש"י, שהקב"ה הוא שקרא את שמו יעקב. ואם כך הוא הדבר, שה' יתברך קרא את שמו בשם "יעקב", כיון ש'וידו אחזת בעקב עשו', הרי שענין זה של יעקב, האוחז בעקב עשו, איננו מעשה פשוט כלל, אלא דבר חשוב ועמוק שצריך באור והבנה.

תחילה, נקדים להביא מה שמצינו במדרש (ב"ר סג' ח'): "ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שעור ויקראו שמו **עשו**... אמר רבי יצחק: אתון קריתון לחזירתכון שם (=אתם הרשעים קראתם שם **לחזיר** שלכם). אף אנא (=אף אני, אומר הקב"ה) קורא לבני בכורי שם (שנאמר): 'כה אמר ה' בני בכרי **ישראל**'".

הנה, מבואר מהמדרש, שכיוון שהרשעים קראו לחזיר שלהם בשם "**עשו**", הנה, להבדיל אף אלפי הבדלות, קרא הקב"ה ליעקב ולזרעו בשם "**ישראל**", כמו שכתוב: "כה אמר ה' בני בכרי **ישראל**".

וצריך להבין ענין זה. שכן, מדוע כנה הקב"ה את עשו בשם "**חזיר**"?

תחילה נקדים להתבונן במדרש (ויק"ר יג' ח'): "ואת החזיר כי מפרים פרסה", (ו)למה נמשלה (גלות אדום) לחזיר? – (כדי) לומר לה: מה חזיר, בשעה שהוא רובץ, (הוא) מוציא (את) טלפיו (=מראה שהוא מפרים פרסה), כאומר: 'ראו, אני טהור!' – כך (גם) מלכות אדום מתגאה, וחומסת וגוזלת, ונראית כאילו היא מצעת בימה (=כאילו היא עושה דין צדק)".

כלומר, כמו שהחזיר (שהוא כידוע **טמא**) מראה לכל שיש לו סימן טהרה (=בהיותו מפרים פרסה) – כך גם מלכות אדום הרשעה, שהיא מזרעו של עשו (כפי שכתוב "עשו אבי אדום"), חומסים הם וגוזלים ומראים עצמם שעושים דין וצדק.

וברור שתכונה זו של החזיר, ירשו בני אדום מאביהם **עשו**, שגם הוא היה רשע גמור שרמה את אביו, ונסה להציג את עצמו כצדיק גמור, כפי שכתוב (בראשית כה', כז'): "ויאהב יצחק את עשו, כי ציד בפיו", ופרש רש"י זצ"ל: "יודע ציד" – לציד **ולחמות** את אביו בפיו, ושואלו: אבא, היאך מעשרין את המלח ואת התבן? סבור (=וחשב) אביו שהוא (=עשו) מדקדק במצות".

לפי זה מבואר מדוע כנה הקב"ה את **עשו** בתואר "**חזיר**". שכן, על אף היותו רשע גדול, הציג הוא את עצמו כ"מפרים פרסה" – כביכול שהוא צדיק וטהור, בדיוק כמו **החזיר הטמא**, הפושט את טלפיו, כדי להראות שהוא **טהור** (=מפרים פרסה).

כדי להבין ענין זה ביתר שאת, הבה נתבונן במאמר פלאי בדברי חז"ל, על בלעם הרשע שהתנבא על הגאולה העתידה, ואמר "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל". ועל-כך אמרו חז"ל בירושלמי (נדרים פ"ג, ה"ח): "דרך כוכב מיעקב... (אמר) רבי אהא בשם ר' חונא: עתיד **עשו הרשע** לעטוף טליתו ולישב עם הצדיקים בגן עדן לעתיד לבוא, והקב"ה גוררו ומוציאו משם. מאי טעמא? (=מה הטעם לכך שהקב"ה יוציאו משם? אלא, לקיים את הכתוב בעובדיה (א, ד)) 'אם תגביה פנשר ואם בין כוכבים שים קנף, משם אורידך נאם ה'". ואין כוכבים אלא צדיקים, כמה דאת אמר (=כמו שנאמר) (דניאל יב'): 'ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד'".

כלומר, לעתיד לבוא **עשו הרשע** עולה לגן עדן ויושב לו בין "**כוכבים**", הם הצדיקים, והקב"ה גוררו משם בכח, כפי שכתוב "משם אורידך נאם ה'".

ויש לתמוה על מאמר זה הפלא ופלא. הלא מדובר כאן על הגאולה העתידה, כאשר אור ה' יתגלה בעולם הזה במלוא הודו והדרו, בלי שום הסתר, וכל הרשעה כעשן תכלה, ולא ישאר שקר בעולם. ואיך יעו **עשו** הרשע להתעטף בטליתו ולשבת עם הצדיקים בגן עדן? והלא רשע גמור הוא, ומקומו **בגיהנום**, ולא בגן עדן...

עוד צריך להבין מה שכתוב בגמרא: "והקב"ה גוררו ומוציאו משם". משמע מכאן שיש בידי עשו איזו טענה

מוצדקת שהוא ראוי לשבת עם הצדיקים, עד שאף אחד לא יכול להוציאו מגן עדן, אלא רק הקב"ה שיבוא ויגרור אותו החוצה, כדי לקיים את הפתוב: "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנף משם אוריךך נאם ה'". כדי לבאר כל זאת נקדים מה שכתוב בתהילים (קיש, צח): "**מאיבי** תחכמני מצותך כי לעולם היא לי". ובאר ה"קדושת לוי" (נח), ואמר, שראוי לנו ללמוד איך לעבוד את הקב"ה, **מהרשעים**, שמשתמשים בכל מיני תחבולות כדי למלא את תאות לבם. שכן, רואים אנו **שהרשעים** אפילו שהם נכשלים מאה פעמים, הם אינם מתנאשים, אלא מנסים שוב ושוב, ורודפים אחר תאותם, עד שמצליחים. ועל-כן, על אחת כמה שאנו חייבים להשתמש בכל התחבולות כדי להתגבר על **היצר הרע**, ולעבוד את ה' יתברך, כמו שכתוב (משלי כד, ו): "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה".

וזהו פירוש הפסוק, "**מאיבי** תחכמני מצותך כי לעולם היא לי". "**מאיבי**", שהם **יצר הרע** וחילולתיו, "תחכמני מצותך" – אני מתחכם ללמוד איך לעבוד את ה' בקיום המצות עם אותה התלהבות. שכן, יודע אני שהמצוה "לעולם היא לי" – עומדת לי לעולם, ובזכותה אשאר לנצח, והיא תלוני בעולם הבא. וכל יתר הענינים הם כלים ועוברים. (המלבי"ם).

ויש להעיר, שרעיון זה מצינו כבר ב"חובת הלבבות" (שער חשבון הנפש פ"ג), שיש לאדם ללמוד זריוות לדבר מצוה מזריוותם של **עוברי עבירה** למלא תאותם. שכן, אם **הרשעים** מזדרזים לדבר עבירה, על אחת כמה וכמה ראוי לו, לאיש ישראל, להודרו לדבר מצוה.

על-פי האמור מבאר ה"תפארת שלמה" את הפתוב: "ויגנב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי ברח הוא". שכן, כאשר ראה לבן הארמי איך יעקב משתוקק ללמוד ממנו את כל תחבולותיו, חשב שיעקב אבינו רמאי כמוהו (חלילה). אבל התורה מעידה על יעקב אחרת: "ויגנב יעקב את לב לבן הארמי" – שיעקב גנב את תחבולותיו של **לבו הרע** של לבן, והשתמש בהם לעבוד לעבודת ה'. וכל זאת "בלי הגיד לו כי ברח הוא" – שלא גלה לו כי הוא בורח ממנו – מעבודת הרשעה לעבודת ה' יתברך.

וזהו שאמר יעקב "עם לבן גרתי", ופרש רש"י: "עם לבן גרתי ותרתי"ג מצות שמרתי". דהינו, משום שגרתי עם לבן, הנה למדתי **ממעשיו הרעים**, לשמור תרתי"ג מצות, בבחינת "**מאיבי** תחכמני מצותך".

ומעתה יאיר לנו להבין את דברי הירושלמי: "דרך כוכב מיעקב... (אמר) רבי אחא בשם ר' חונא: עתיד **עשו** הרשע לעטוף טליתו ולישב עם הצדיקים בגן עדן לעתיד לבוא, והקב"ה גוררו ומוציאו משם. מאי טעמא? (=מה הטעם לך שהקב"ה יוציאו משם? אלא, לקיים את הפתוב בעובדיה (א, ד)) 'אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנף משם אוריךך נאם ה'". ואין כוכבים אלא צדיקים, כמה דאת אמר (=כמו שנאמר) (דניאל יב): 'ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד'".

הנה, מבואר מפאן, שמצדיקי הרבים יהיו **ככוכבים**. לכן, לעתיד לבוא, כאשר יראה **עשו** שכלל ישראל למדו ממנו דרך בעבודת ה', יבוא בטענה שגם הוא "מזכה הרבים", שהרי מתחבולותיו למדו לעבוד את ה', ולכן ישב עם הצדיקים בגן עדן.

אולם, הקב"ה גוררו ומוציאו משם. שכן, הן אמת שיש לו, **לעשו**, קצת אחיזה שמתחבולותיו למדו ישראל לעבוד את ה'. אבל, בודאי שלא מגיע לו שום שכר על-כך, שהרי לא התכונן לזה. אלא אדרבא, הביא על ישראל כל מיני צרות, כדי למנוע מהם לעבוד את ה'.

וזהו שאומר הפתוב: "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנף" – אם תבוא בטענה שגם אתה ממצדיקי הרבים ככוכבים – "משם אוריךך נאם ה'". (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "ויעקב איש תם ישב אהלים"

הצדיק הרה"ק משינווא ספר, שפעם היה נוכח בעת שבא חסיד אחד עם בנו, שהגיע למצות, אל הצדיק הרה"ק ר"צ מרימנוב, כדי ללמוד להניח תפילין בפעם הראשונה. התחיל הרה"ק ר"צ להגיד "לשם יחוד" עם הנער, כפי שנהוג לומר קודם הנחת תפילין, ובהגיעו למלים שבהם אנו מתפונים "לשעבד בזה את תאות ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך שמו", שאל את הנער: יודע אתה את פירוש הדברים האלה וכוונתם? ומיד אמר לנער: הנה, אני אגיד לך. הרי גמרא כבר למדת, ואם כך, יודע לך שהלכה היא, כאשר הלונה משעבד את נכסיו עבור חובו, אין הנכסים עוד שלו, אלא הם כבר של בעל החוב. וזהו גם הענין כאן: כשאנו אומרים שפונותינו "לשעבד בזה את תאות ומחשבות לבנו לעבודתו יתברך שמו", על-ידי כך אנו משעבדים את עצמנו בכל לעבודת ה', ואז ממילא אין עוד בכח היצר הרע לחטוף פלוס מאתנו - שכן, אנו כבר משועבדים לעבודתו יתברך...

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

bnei-zion.com

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

עֲרֻשׁ"ק כח' חֲשׁוֹן תשע"ח (17.11.17)

הַפְּטָרָה: "מִחֶרֶד חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי"

יְדוּעַ מָה שֶׁמְבוֹאֵר בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר כח, ג'), שֶׁבְעוֹרֶף הָאָדָם יִשְׁנֶה עֵצִים קִטְנָה, וְשָׁמָּה לִוְיוֹ. וְהִיא אֵינָה נִרְקֶבֶת לְעוֹלָם, גַּם לְאַחַר הַמִּיתָה. וּמֵעַצֵּם זֶה בּוֹרָא הַקַּב"ה אֶת הָאָדָם בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים, כְּפִי שְׁמוּבָא בְּזִהָר שְׁבוּזָן תַּחֲתֵית הַמֵּתִים הַקַּב"ה מוֹרִיד טַל עַל עֵצִים הַלּוֹז וְהוּא יִתְפַּח כְּשִׁמְרִים לְאַרְבָּעָה כְּיוּוָנִים, וּמִכַּף יִשְׁתַּכְּלֵל הַגּוֹף וְכָל הָאֵיבָרִים יִצְמָחוּ. וְאִז, כְּשֶׁהַגּוֹף יִהְיֶה מוֹשָׁלֵם, יוֹרִיד הַקַּב"ה אֶת הַנְּשָׁמָה וַיִּכְנִס אוֹתָהּ לְגוֹף.

וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב בְּבְרִיאת הָאָדָם (פְּרָאשִׁית ב', ו'): "וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ מִן הָאֲדָמָה", וּפְרָשׁ רַש"י זצ"ל: "וַיִּיצֶר (כְּתוּב בְּשֵׁנֵי יוּדִין, כִּיּוֹן) (ש) שְׁתֵּי יִצִּירוֹת יִצֵּר (הַקַּב"ה): יִצִּירָה לְעוֹלָם הַזֶּה, וַיִּצִּירָה לְתַחֲתֵית הַמֵּתִים". דְּהִינּוּ, "יִצִּירָה לְעוֹלָם הַזֶּה" הִיא כְּנֶגֶד הַגּוֹף שֶׁמִּתְקַיֵּם רַק בְּעוֹלָם הַזֶּה. "וַיִּצִּירָה לְתַחֲתֵית הַמֵּתִים" כְּנֶגֶד עֵצִים הַלּוֹז, שְׁאֵינָה מֵתָה, אֲלֵא חַיָּה וְנִשְׁאַרְתָּ בְּשִׁלְמוֹת, וּמִמֶּנָּה יִבְנֶה הַקַּב"ה אֶת כָּל הַגּוֹף בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים.

(רְאוּי לְצִיּוֹן שְׁפָתוֹב בְּסִידוֹר רַבִּי שְׁבֵתָאִי, שְׁבַרְשָׁעִים עֵצִים זֶה נִרְקֶבֶת. וְכֵן כְּתַב הַחִיד"א, בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי הָאֲר"י, שְׁאָף מִי שְׁחִיב כְּרַת, נִרְקֶבֶת אֲצִלוֹ עֵצִים הַלּוֹז, לֹא עֲלִינוּ).

וְהִנֵּה, בְּפִרְשֵׁתְנוּ, פְּרֻשַׁת "תּוֹלְדוֹת", מְבַאֵר הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ מְאֹד פְּלֵאִי, שְׁעֵצִים הַלּוֹז נִקְרָאת "בְּתוּאֵל רְמָאִי" (אוֹתִיוֹת אֲרָמִי), וְכְפִי לְשׁוֹן הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (תּוֹלְדוֹת, מְתוּרָגִים): "רַב הוּנָא אָמַר כֶּךָ הוּא, וְאֲנִי הֵייתִי בְּעָרֵי הַיָּם וְשִׁמְעֵתִי שְׁהִיוּ קוֹרְאִים לְאוֹתוֹ עֵצִים הַשְּׁדֵרָה, זֶה שְׁנִשְׁאָר בְּקֶבֶר אַחַר שְׁנִקְבֵּר מִכָּל הַגּוֹף 'בְּתוּאֵל רְמָאִי'. שְׁאֵלְתִי עָלָיו, אָמְרוּ שְׁצוּרְתוֹ (שֶׁל הָעֵצִים) כְּרָאשׁ שֶׁל הַנְּחֹשׁ, שֶׁהוּא רְמָאִי. וְזֶה הָעֵצִים הוּא רְמָאִי יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר (הַ)עֵצִמוֹת שֶׁל הַגּוֹף... (ו)אוֹתוֹ הָעֵצִים, לְמָה נִשְׁאָר בְּקִיוּמוֹ יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הָעֵצִמוֹת? לְפִי שֶׁהוּא רְמָאִי וְאֵינוֹ סוֹבֵל טַעַם שֶׁל מְזוֹן שֶׁל בְּנֵי אָדָם כְּשֶׁאֵר הָעֵצִמוֹת. וְלִכֵּן הוּא חֲזָק יוֹתֵר מִכָּל הָעֵצִמוֹת, וְהוּא יִהְיֶה הָעֵיקָר שֶׁהַגּוֹף יִבְנֶה מִמֶּנּוּ בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים... וְזֶה שְׁכָתוֹב 'בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי', עֵצִים שֶׁהוּא רְמָאִי...".

וְכַבֵּר הַתְּפִלָּאוּ עַל-כֶּךָ כָּל מִפְרָשֵׁי הַזֶּהר וְיִגְוְעוּ אֲמוֹת הַסִּיפִים, מָה רָאָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי (=רַש"י) לְכַנּוֹת אֶת הָעֵצִים הַיְחִידָה שֶׁמִּמֶּנָּה קָם הָאָדָם בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים בְּתוּאֵר "בְּתוּאֵל רְמָאִי" (=רְמָאִי), שֶׁ"הוּא רְמָאִי וּמַעוֹלָם רְמָאִי". וְגַם צָרִיךְ לְהַבִּין, אִם הוּא בְּאֵמֶת רְמָאִי, עַל מָה זָכְתָה עֵצִים זֶה לְהִישָׁאֵר שְׁלֵמָה בְּקֶבֶר, וּמִמֶּנָּה עֲתִיד לְקוּם הָאָדָם בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים?

תַּחֲלִילָה, נִקְדִּים לְהַבִּיא מָה שְׁכָתוֹב בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר כח, ג'): "אֲדַרְיָאנוֹס... שְׁאֵל אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חַנְּנִיאָ: אָמַר לִיָּה: מִהֵיכָן הַקַּב"ה מִצִּיּוֹן (=בוֹרָא) אֶת הָאָדָם לְעֵתִיד לְבוֹא? אָמַר לוֹ: מִלּוֹז שֶׁל שְׁדֵרָה. אָמַר לוֹ: מִנֵּין אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לוֹ: אִיתִיתִיָּה לְיָדֵי וְאֲנָא מוֹדֵעַ לָךְ (=בֹּא וְאַרְאֶה לָךְ): טַחְנוּ (אֶת עֵצִים הַלּוֹז) בְּרַחֲמִים - וְלֹא נְטַחְנוּ. שְׁרַפּוּ בְּאֵשׁ - וְלֹא נִשְׂרַף. נִתְּנוּ בְּמַיִם, וְלֹא נִמְחָה. נִתְּנוּ עַל הַסֶּדֶן, וְהַתְּחִיל מִכָּה עָלָיו בְּפִטְיִשׁ. נִחְלַק הַסֶּדֶן וְנִבְקַע הַפְּטִישׁ, וְלֹא חָסַר כָּלוּם (מֵעֵצִים הַלּוֹז)".

הִנֵּה, רוֹאִים אָנוּ, שֶׁהַקַּב"ה בְּרָא בְּגוֹף הָאָדָם אֶת עֵצִים הַלּוֹז שֶׁבְּשְׁדֵרָה, שְׁקִימָת וְנִשְׁאָרְתָּ תָמִיד וּבְכָל מְצַב, וּמִמֶּנָּה עֲתִיד הַקַּב"ה לְכַנּוֹת אֶת הַגּוֹף לְעֵתִיד לְבוֹא בְּתַחֲתֵית הַמֵּתִים.

נִקְדִּים עוֹד מָה שְׁכָתוֹב בְּגִמְרָא (שְׁפַת קִיט'): "אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לְעוֹלָם יִסְדֵּר אָדָם שְׁלַחְנוּ בְּמוֹצָאֵי שְׁבֵת, אָף-עַל-פִּי שְׁאֵינוֹ צָרִיךְ אֲלֵא לְכַוִּיָּת". וְכָתַב ה"בֵּית יוֹסֵף", בְּשֵׁם "שְׁבוּלֵי הַלְקֻט", שֶׁהַטַּעַם לְכַךָ הוּא, שְׁכֵן "אֵיבָר (יֵשׁ) בְּאָדָם וְנִסְפוּי שְׁמוֹ, (ו)אֵינוֹ נִהְיֶה בְּאִכְלָה, אֲלֵא בְּמוֹצָאֵי שְׁבֵת".

וְכָתַב ה"מְטָה מִשֶּׁה" (סֵדֶר הַהַבְדָּלָה תְּקו"ג): "...יְדוּעַ שְׁאוֹתוֹ עֵצִים, לּוֹז שְׁמָה, וְהוּא עֵיצוּמוֹ וְעֵיקָרוֹ וְשׁוֹרְשׁוֹ, וּמִמֶּנּוּ נִתְּהוּהָ הָאָדָם בְּעֵצִים הַטִּיפָה. וְכַאֲשֶׁר יָמוֹת הָאָדָם, הָעֵצִים הַלּוֹז הוּא אֵינוֹ נִימוּחַ וְלֹא נִפְחָת, וְאֵילוֹ יִכְנִסוּ אוֹתוֹ בְּאֵשׁ אֵינוֹ נִשְׂרַף... אֵינוֹ נְטַחְנוּ... אֵינוֹ מִתְפּוֹצֵץ. וְהוּא הָעֵצִים שֵׁשׁ בּוֹ קִיוִם נְצַחִי, וּמִמֶּנּוּ יִתְּהוּהָ הָאָדָם לְעַת הַתְּחִיָּה, וְהוּא מְקַבֵּל

עונג ועונש אחר מיתת (ה)אדם... (ו)כל הזהיר בסעודה זו (=סעודה רביעית במוצאי שבת) ומשביע לעצם הנה, יזכה בצחצחות נפשו בתענוגי רב טוב, הצפון לצדיקים ולשוב שמחות, אשר עליהם התפלל המשורר (תהילים טו, יא): 'תודיעני ארח חיים שבע שמחות את פניך נעמות בימיך נצח'.

נמצאנו למדים מכל האמור, שיש שלשה שמות לעצם שממנה יבנה האדם: הנה, בזהר הקדוש העצם נקראת "בתואל רמאה", על שהוא רמאי. במדרש הוא נקרא "לזו של שדרה", ובדברי הקדמונים מבואר שעצם זו נקראת "נסכוי".

(הגה"ק ה"בן איש חי" ("ויצא", שנה שניה) נתן סימן נאה על שלשת השמות הללו: "לבן", ראשי תיבות לזו בתואל נסכוי. וזהו שכתוב: "לבן הארמי", שהוא עצם רמאי).

אם כן, צריכים להבין ענין זה. שכן, מדוע אותה עצם אינה נהנית משום מאכל, אלא רק מהאכילה של סעודת מלוה מלכה (=סעודה רביעית) במוצאי שבת קדש?

ענין זה מבואר במשנתו הטוהרה של הגה"ק יעבץ (יעקב עמדין בן צבי) בסידורו (מוצ"ש "לזית המלכה בסעודה"), וכך הוא כותב: "מעודי הייתי משתאה... אודות העצם הלז' לזו של שדרה, ויש שקראוהו 'נסכוי', שאינו נהנה משום אכילה, כי אם מזו הסעודה של מוצאי שבת... יותר מזה גדלה הפליאה כש'למדתי במדרש הנעלם (בזהר הקדוש)... שנקרא 'בתואל רמאה'... ומי הרואה מאמר זה ולא יפלא ממנו? מה ענין שם בתואל? ומה דבר הרמאות?... (ואותו עצם) אינו גיוון מן המזונות כדרך שאר העצמות... שאינו צריך למזון לפי שאינו מורכב, כי הוא עצם פשוט ספירי בעצם השמים לטוהר. לפיכך הוא חזק הקיום, ואינו צריך למשוך מזון... כי פלו מקשה הוא ואינו ניתך... וזה שנקרא 'בתואל', גמטריא "מת", עם הפולל. אבל הוא 'רמאה', כי אף-על-פי שנראה כמת בגוף המת כשאר חלקיו... הוא שרש החיים. ולכן הוא חסר (אחד) ממספר מ"ת, לרמוז שאינו מת אמיתי, ולהפך בגוף החיים הוא... (והוא) רמאי מפני שלא נרגש בו שום שינוי מכל שאר חלקי הגוף. והוא נראה כמרמה אותם... כאילו הוא מת...".

כלומר, אומר ה"יעבץ" שאותו עצם נקרא רמאי משתי סיבות: א. מפני שהוא (=אותו עצם) מרמה את האדם שהוא נהנה מן המזון החומרי שאותו אוכל האדם (כפי שכל שאר האיברים נהנים מן המזון).

ב. שום שינוי מכל שאר חלקי הגוף. והוא נראה כמרמה אותם... כאילו הוא מת...".

כלומר, אומר ה"יעבץ" שאותו עצם נקרא רמאי משתי סיבות: א. מפני שהוא (=אותו עצם) מרמה את האדם שהוא נהנה מן המזון החומרי שאותו אוכל האדם (כפי שכל שאר האיברים נהנים מן המזון).

ב. כאשר האדם מת והוא בקבר, מרמה העצם הזו את שאר האיברים שהוא מת כמותם, למרות שאין הוא מת כלל, אלא נהפוך הוא – הוא שרש וראשית חיות הגוף המת.

ומוסיף ואומר ה"יעבץ": "וזהו שנקרא 'נסכוי' מלשון (ישעיה כט, י) 'כי נסך עליכם ה' רוח תרדמה, שנראה (אותו עצם) כנרדם, (והוא) גמטריא קו"ם כ... יקום וישיג הגוף התחיה על ידו".

ולסיום כותב ה"יעבץ", שאותה עצם אינה נהנית, אלא רק מסעודת מלוה מלכה/רביעית, ואינה נהנית מהמזון הגשמי, אלא רק מפונת המצוה. וכפי דבריו הקדושים: "אמנם הוא (=אותה עצם) נהנה מסעודה שאין בה אכילה גמורה, דהינו סעודת מוצאי שבת, שהיא נאכלת על השובע, ואין אוכלים אותה אכילה גמורה, באופן שאין הנאה מגעת לעצמות האחרות, כי אם לזה (העצם). כי לא לאכילה הוא צריך, (אלא) רק מפונת המצוה הוא נהנה, ולא מגשמיות האכילה... (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ויתרצו הבנים בקרבה"

אמרו חז"ל במסכת נידה (ל', עב), שבשעה שהתינוק נמצא בבטן אמו, בא מלאך, ומלמד אותו את כל התורה כלה! אם כן, צריכים אנו להבין, מדוע אין אנו קמים בפני אשה מעוברת? והלא יש לה תלמיד חכם בבטנה, שלומד את כל התורה מפי מלאך ה'...

הסביר זאת הגאון רבי חיים שמולביץ זיע"א (ראש ישיבת מיר), ואמר: אמנם התינוק יודע את כל התורה כלה, אבל יש חסרון בתורה שכזו. שכן, תורה אמיתית היא תורה שמתגעים עליה ועמלים בה, וברור שלתינוק אין גיעה ועמל בתורה שהוא מקבל מפי המלאך...

לפי זה גם נבין מה שאמרו חז"ל, על הכתוב "ויתרצו הבנים בקרבה": כשהיתה רבקה עוברת על-יד פתחי

תורה של שם ועבר (=שערי בית המדרש שיסודו שם בן נח, ונינו עבר) – יעקב היה רץ ומפרנס לצאת, וכשהיתה עוברת על-יד פתחי עבודה זרה – עשו מפרנס לצאת. ולכאורה יש לנו לשאול, מדוע פרנס יעקב לצאת החוצה, כאשר עברה אמו רבקה על-יד פתחי תורה? והלא יש לו מלאך פרטי שמלמד אותו את כל התורה כלה... אלא, כאשר עברה רבקה על-יד פתחי תורה של שם ועבר, הרגיש יעקב מיד ששם יושבים תלמידי חכמים, ועמלים בתורה מתוך יגיעה. והבין שיש חוסר בתורה שהוא לומד עם המלאך, ולכן פרנס ורצה לצאת, כדי להגיע אל התורה האמיתית, שנקנית ביגיעה ובעמל.

“ועיניכם תראינה ואתם תאמרו יגדל ה'” (מלאכי א' ה) (מתוך ההפטרחה)

להלן סיפור מופלא ביותר מהספר “ברכי נפשי” של ר' מיכאל צורן, דברים המובאים בשם הגאון ר' יצחק זלברשטיין שליט"א, רבה של רמת אלחנן. דברים שיש בהם כדי ללמדנו כי רק הבורא מנהיג את עולמו, וכל מה שקורה לאדם הוא בהשגחה פרטית.

רופא חרדי תושב בני ברק, ספר לנו מעשה שהיה במרפאתו ומעשה שהיה – כך היה: יום אחד הגיע למרפאתי אדם, שבקש שאקבל לטיפול את אחד מידידיו, שבלכתו ברחוב נתקל לפתע בחפץ פלוני, וכתוצאה מכך השתטח ארצה, שבר את רגלו, ונאלץ לעבור כמה ניתוחים, לא עלינו. תוך כדי השיחה התגלגלו הדברים על השגחה פרטית של ה' יתברך, ואני – מספר הרופא החרדי – שיננתי כמוכן באוזניו של הלקוח, שכל עניני האדם תלויים רק בריבוננו של עולם, ולא קיים מושג כזה של מקרה. ולכן, גם פציעתו של החבר שלך נעשתה בגזירת ה' יתברך. האיש ההוא, שלצערנו לא גדל בין תלמידי חכמים, לא רצה לקבל את הדברים, וטען שבכוחו של האדם לשמור את עצמו מפגעים רעים, אם יזהר שלא לילך במקומות שאפשר ליפול בהם. ולכן, גם החבר שלו שנפל, אילו היה שומר על עצמו, לא היה נופל...

נסיתי שוב ושוב – מספר הרופא – להניאו ממחשבותיו המוטעות, אבל הוא בכל זאת דבק בהן, ולא הסכים לקבל את דברי. משראיתי כך, שאין השעה נוחה לשכנעו, עזבתיו לנפשו.

האיש קבע תור עבור החבר שנפצע, נפרד ממני לשלום, ויצא מהחדר. לא חלפה דקה, וזעקה גדולה נשמעת מכיוון החניה הסמוכה לחדר, שבו אני מקבל את החולים. מהרתי החוצה, כדי לראות מה קרה, ונדדמתי לראות את האיש שוכב על הרצפה, ועינו האחת זבה דם רב. לפני שאבד את הכרתו, עוד הספיק להצביע בפני על המכסה של תא המטען האחורי של הרכב. מה התברר?

בדיוק ברגע שבו נגש בעל הרכב לפתוח את תא המטען, כדי להניח שם את חליפתו, השתחרר הקפיץ המחזיק את המכסה של התא, והמכסה התרומם לפיוון מעלה במהירות, ואחת מזוויותיו המחודדות נכנסה, לא עלינו, הישר לתוך עינו של האיש, שנפגעה בצורה קשה עד מאד. מי שראה את המחזה הזדעזע. הרופא החרדי הזעיק מיד את האמבולנס, ובמקביל התקשר לרופא עינים המתגורר באזור, כדי שיבתן את תמונת המצב ויראה האם ניתן להציל את העין. לא עלינו, רופא העינים הצטרף אל האמבולנס בנסיעתו לבית-החולים, והפצוע הוכנס מידית לחדר הניתוח. לאחר שש שעות רצופות, שבהן נותח, בשרו הרופאים לבני המשפחה, שבנסי-נסיים הצליחו להחזיר את העין למקומה, אבל ראיתו נפגמה קשות, והוא לא יוכל לראות בעין זו כבעבר.

לא ארכו הימים – מספר הרופא – ולמרפאתי הגיע מכתב כתוב וחתום על-ידי אותו האיש, ובו כמה מלים ספורות “האלקים הוכיח לי, שכל דבריו היו נכונים, ואין עוד מלבדו, וכל מה שעובר על האדם מאיתו יתברך! תתפללו עלי, שאתחוק באמונה בבורא העולם”.

(לצערנו הרב, רק עכשיו התחיל אותו אדם “לראות” בצורה נכונה את השגחתו יתברך).

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

כְּנִיַסַת הַשַּׁבָּת: 16:07

עֲרֵשׁ"ק כַּח' חֲשׁוֹן תַּשַּׁע"ח (17.11.17)

יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 17:17 ר"ת 17:40

הַפְּטָרָה: "מִחֶרֶד חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וְאַחֲרֵי כֵן יָצָא אַחִיו וַיְדוּ אַחֲזוֹת בְּעֵקֶב עֵשׂוֹ, וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב"

עַל הַפְּתוּב "וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב", מִפְּרֵשׁ רַש"י, שֶׁהַקֵּב"ה הוּא שֶׁקָּרָא אֶת שְׁמוֹ יַעֲקֹב. וְאִם כֵּךְ הוּא הַדְּבָר, שֶׁה' יִתְפָּרֵד קָרָא אֶת שְׁמוֹ בְּשֵׁם "יַעֲקֹב", כִּיּוֹן שֶׁ"וַיְדוּ אַחֲזוֹת בְּעֵקֶב עֵשׂוֹ", הָרִי שֶׁעֲנָנָן זֶה שֶׁל יַעֲקֹב, הָאוֹחֹז בְּעֵקֶב עֵשׂוֹ, אֵינְנוּ מַעֲשֶׂה פְּשׁוּט כָּלֵל, אֲלֵא דְבַר חָשׁוּב וְעֲמוּק שֶׁצָּרִיךְ בְּאוֹר וְהַבְּנָה.

תְּחִילָה, נִקְדָּיִם לְהַבִּיא מָה שֶׁמְצִינֵנוּ בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר סג' ח'): "וַיִּצָא הָרֵאשׁוֹן אֲדַמוּנֵי כָּלוּ כְּאֲדַרְתַּת שֶׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשׂוֹ... אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֲתוֹן קָרִיתוֹן לְחִזְרֵתְכוֹן שֵׁם(=אֲתֶם הַרְשָׁעִים קָרֵאתֶם שֵׁם לְחִזְרֵתְכוֹן) שֶׁלְכֶם). אָף אֲנֵא(=אָף אֲנִי, אֹמֵר הַקֵּב"ה) קוֹרָא לְבְנֵי בְכוֹרֵי שֵׁם (שְׁנֵאמָר): 'כֹּה אָמַר ה' בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל'."

הִנֵּה, מְבוֹאֵר מִהַמִּדְרָשׁ, שֶׁכִּיּוֹן שֶׁהַרְשָׁעִים קָרָאוּ לְחִזְרֵתְכוֹן שֶׁלְכֶם בְּשֵׁם "עֵשׂוֹ", הִנֵּה, לְהַבְדִּיל אֶלְפֵי הַבְּדֻלוֹת, קָרָא הַקֵּב"ה לְיַעֲקֹב וְלִזְרַעוֹ בְּשֵׁם "יִשְׂרָאֵל", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כֹּה אָמַר ה' בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל".

וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנָנָן זֶה. שֶׁכֵּן, מְדוּעַ כִּנָּה הַקֵּב"ה אֶת עֵשׂוֹ בְּשֵׁם "חִזְרֵת"? תְּחִילָה נִקְדָּיִם לְהַתְּבַנֵּן בַּמִּדְרָשׁ (ויק"ר יג' ח'): "וְאֵת הַחִזְרֵת כִּי מִפְּרִיס פְּרִסָּה, (ו)לְמָה נִמְשְׁלָה (גְּלוֹת אָדוּם) לְחִזְרֵת? – (כְּדִי) לֹמַר לָךְ: מָה חִזְרֵת, בְּשַׁעָה שֶׁהוּא רוֹבֵץ, (הוּא) מוֹצִיא (אֶת) טְלָפְיוֹ(=מֵרֵאָה שֶׁהוּא מִפְּרִיס פְּרִסָּה), כְּאוֹמֵר: 'רְאוּ, אֲנִי טְהוֹר!' – כֵּךְ (גַּם) מְלָכוֹת אָדוּם מִתְּגַאֵה, וְחוֹמָסוֹת וְגוֹזְלוֹת, וְנִרְאִית כְּאִילוֹ הִיא מְצַעַת בִּימָה(=כְּאִילוֹ הִיא עוֹשֶׂה דִין צָדֵק)".

כְּלוּמָר, כְּמוֹ שֶׁהַחִזְרֵת (שֶׁהוּא כִּידוּעַ טָמֵא) מֵרֵאָה לְכָל שֵׁשׁ לוֹ סִימָן טְהוֹרָה(=בְּהִיּוֹתוֹ מִפְּרִיס פְּרִסָּה) – כֵּךְ גַּם מְלָכוֹת אָדוּם הַרְשָׁעָה, שֶׁהִיא מוֹרְעוֹ שֶׁל עֵשׂוֹ (כְּפִי שֶׁכָּתוּב "עֵשׂוֹ אָבִי אָדוּם"), חוֹמָסִים הֵם וְגוֹזְלִים וּמֵרֵאִים עֲצָמִם שְׁעוֹשִׂים דִּין וְצָדֵק.

וּבְרוּר שֶׁתְּכַוֵּנָה זֶה שֶׁל הַחִזְרֵת, יִרְשׁוּ בְּנֵי אָדוּם מֵאֲבֵיהֶם עֵשׂוֹ, שֶׁגַם הוּא הִיָּה רָשָׁע גְּמוּר שֶׁרָמָה אֶת אָבִיו, וְנִסָּה לְהַצִּיג אֶת עֲצָמוֹ כְּצָדִיק גְּמוּר, כְּפִי שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כה', כז'): "וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֵשׂוֹ, כִּי צִיד בְּפִיּוֹ", וּפְרֵשׁ רַש"י זצ"ל: "יִוְדַע צִיד" – לְצוּד וְלִרְמוֹת אֶת אָבִיו בְּפִיּוֹ, וְשׂוֹאֵלוֹ: אָבֵא, הֵיאָךְ מַעֲשֵׂרִין אֶת הַמֶּלֶח וְאֵת הַתְּבָן? סְבוּר(=וְחָשֵׁב) אָבִיו שֶׁהוּא(=עֵשׂוֹ) מְדַקְדָּק בְּמִצְוֹת."

לְפִי זֶה מְבוֹאֵר מְדוּעַ כִּנָּה הַקֵּב"ה אֶת עֵשׂוֹ בְּתוֹאֵר "חִזְרֵת". שֶׁכֵּן, עַל אָף הִיּוֹתוֹ רָשָׁע גְּדוֹל, הִצִּיג הוּא אֶת עֲצָמוֹ כְּ"מִפְּרִיס פְּרִסָּה" – כְּבִיכּוֹל שֶׁהוּא צָדִיק וְטְהוֹר, בְּדִיוֹק כְּמוֹ הַחִזְרֵת הַטָּמֵא, הַפּוֹשֵׁט אֶת טְלָפְיוֹ, כְּדִי לְהֵרָאוֹת שֶׁהוּא טְהוֹר(=מִפְּרִיס פְּרִסָּה). (עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְהוֹק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

"וַיִּקְרָא שֵׁם הַבָּאָר עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְׂקוּ עַמּוֹ. וַיִּחַפְּרוּ בְּאֵר אַחֲרֵת וַיִּרְיְבוּ גַם עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ שִׁטְנָה וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם וַיִּחַפֵּר בְּאֵר אַחֲרֵת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רַחְבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי עָתָה הִרְחִיב ה' לָנוּ"

עַל הַפְּתוּב, "וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רַחְבוֹת", מִפְּרֵשׁ הַרְמַב"ן זִיע"א, שֶׁהַבְּאֵרוֹת מְרֻמוֹת עַל שְׁנֵי בְּתֵי הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּחְרְבוּ. עַל-כֵּן, בְּשְׁנֵי הַבְּאֵרוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת שֶׁחָפַר יִצְחָק, רָבוּ אֵיתוֹ רַעֵי גֵרָר, כְּדִי לְרַמּוֹז עַל שְׁנֵי בְּתֵי הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּחְרְבוּ בְּעֻזּוֹתֵינוּ, כִּיּוֹן שֶׁ"רִיב לֵה' עִם עַמּוֹ" (מִיכה ו' ג').

אֲךָ הַבָּאָר הַשְּׁלִישִׁית שֶׁחָפַר יִצְחָק, לֹא רָבוּ עָלֶיהָ, וְעַל-כֵּן נִקְרָא שְׁמָהּ "רַחְבוֹת" – לְרַמּוֹז לָנוּ, שֶׁה' יִתְפָּרֵד יִרְחִיב וַיְבַנֶּה לָנוּ אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי שִׁיתְקִים לְעוֹלָם.

וּבִסְפֵר "בְּרַכַּת יִצְחָק" כּוֹתֵב, שֶׁבְּשִׁמּוֹת שֶׁל הַבְּאֵרוֹת יִשְׁנוּ רְמֵז נִחְמָד עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ן. שֶׁהָרִי, אָמְרוּ חוֹז"ל, שֶׁבִּית רֵאשׁוֹן נִחְרַב עַל עֲבוּדָה זָרָה, גְּלוּי עֲרִיוֹת, וְשִׁפְכוֹת דָּמִים. (כְּמוֹבָא בְּגִמְרָא בְּמַסְכַּת יוֹמָא ט': "מִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן מִפְּנֵי מָה נִחְרַב? מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ בוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים – עֲבוּדָה זָרָה, גְּלוּי עֲרִיוֹת, וְשִׁפְכוֹת דָּמִים"). וְלָכֵן נִקְרָא הַבָּאָר הָרֵאשׁוֹנָה "עֵשֶׂק" – רֵאשִׁי תִיבוֹת עֲבוּדָה זָרָה, שִׁפְכוֹת דָּמִים, קְדוּשָׁה(=עֲרִיוֹת).

ואילו על בית המקדש השני, שנחרב בגלל **שנאת חינם**, נקראה הבאר השנייה "**שטנה**", מלשון **שנאה**. על-כן צריך לדעת, שכאשר נתקן את עון שנאת חינם ונהיה **באחדות אמיתית**, נזכה ל"רחבות" – שה' ירחיב לנו ויבנה את בית המקדש השלישי במהרה בימינו, שיתקים לעולם!

וראוי להביא כאן דברי חזו"ק בענין אחדות ואהבת חינם משיחתו של כ"ק מרן אדמו"ר ממישקולץ שליט"א, שאמר (בשיעורו השבועי): כאשר עם ישראל, היושב בציון, חרד לגורלו מפני אשר זומם הצורך האירני ימ"ש להביא על ישראל. וישנם אשר מסתפקים, האם ראוי לתקוף ולהשמיד אותו, או לא. ואמר אני שמיותר הוא לתקוף את אותו "המן". שפן, עוד לפני כן הוא יעלם. וזאת, על-פי דברי חז"ל, שאמרו שהקב"ה העמיד על ישראל שבאותו הדור מלך קשה כהמן בשביל לעוררם לחזור בתשובה. ובימי מרדכי ואסתר, כשעם ישראל חזרו בתשובה, והתכנסו בתוך בתי המדרשות באחדות וברעות, כפי שאמרה אסתר למרדכי "לך פנוס את כל היהודים... וצומו עלי", התבטלה הגזירה, כי כל הגזירה נועדה בשביל שעם ישראל יבינו את הרמז, שחיבים להתאחד יחדיו ולחזור **בתשובה**. וברגע שהבינו זאת והתאחדו, כל הגזירה התבטלה.

וזהו שכתוב בגמרא (סנהדרין צז): "אמר לו רבי יהושע, אם אין (ישראל) עושין תשובה, אין נגאלין... (ועל-כן) הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך, **שגזרותיו** קשות כהמן, וישראל עושין **תשובה**, ומחזירן למוטב... רבי אליעזר אומר, אם ישראל עושין **תשובה** – נגאלין".

ולא בכדי אמרו חז"ל: "מעמיד להן מלך, **שגזרותיו** קשות כהמן", כי המן רק חשב וזמם להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים. וברגע שעם ישראל הבינו את הרמז, על מה זה ולמה זה בא, וכתוצאה מכך חזרו **בתשובה**, והתאחדו זה עם זה – התבטלה הגזירה. ולבסוף הקב"ה לא רק הפך את עצתו, אלא גם גרם לכך שהמן הביא על עצמו את הפליה. כך גם ה"המן" של דורנו, הלא הוא הצורך האירני ימ"ש, שיושב באותו מקום של המן בפרס, הקב"ה לבסוף יפך עצתו ויבטל זממו, ויביא עליו פליה ואבדון. אך זה, רק אם עם ישראל יספיק לשמוע ולהבין את הרמז היטב היטב, לחזור **בתשובה**, ולחיות **באחדות** בין איש לאחיו, לפרגן ולהיות טוב-עין כלפי הזולת, כיון שרק כך נזכה לבטל את **הגזירה** של אותו רשע, אמן ואמן! (ע"פ "פנינים")

"גדול השלום" (חולין קמא, עא)

לאחרונה התפרסם סיפור אמיתי שארע ליהודי שעבד במעבדה בבנין משרדים ענק בארה"ב. יום אחד, בשעת ערב מאוחרת, הוא נתקע בתוך אחד המקררים הענקים שבמעבדה, ולא הצליח לצאת. לאחר שצעק וצעק, הוא הבין שכלם כבר הלכו, והיה משוכנע שימצאו את גופתו הקפואה רק בבקר למחרת. לאחר שעשה וידוי ואמר 'שמע ישראל', פתאום הגיע השומר של הבנין, ופתח את הדלת מבחוץ. לאחר שאותו יהודי נרגע, הוא שאל את השומר: "איך ידעת שאני פה?". ענה לו השומר: "לא ידעתי שאתה פה. חפשתי אותך". "חפשת אותי?! ענה היהודי בתדהמה.

"כן" השיב השומר: "אתה היחיד מבין אלפי עובדי הבנין שאומר לי "שלום" בכל בקר, והיחיד שבתחילתו בערב מברך אותי בברכת "ערב טוב". אף אחד חוץ ממך לא "רואה" אותי. אני מחכה לשעה חמש כדי לשמוע ממך ברכת "שלום". והיום, כשהגיעה השעה ולא יצאת – החלטתי לבוא ולראות מה קרה לך. עליתי למעבדה, שמעתי אותך צועק, ופתחתי את הדלת..."

"ויעקב איש תם ישב אהלים"

הצדיק רבי יחיאל מיכל מזלוצ'וק היה נוהג להסתובב בקהילות ישראל ולדרוש באוזני הרבים. אולם, בראש ובראשונה היה מתעכב בדרשותיו על שיפור המידות ועידון היחסים שבין אדם לחברו. יחד עם זאת, נמנע כל הימים מלדבר סרה על יהודי, והשתדל תמיד לדון כל אדם שחטא לכף זכות.

פעם באו אצלו כמה ממקורביו, וספרו לו, שחבורת יהודים החלו מתכנסים לאחרונה בבית אחד, ומשחקים שם קלפים במשך רוב שעות הלילה. קדרו פניו של הצדיק לשמע הדברים, אך נמנע מלדון את חבורת הקלפנים לכף חובה, וכך אמר למקורביו: דעו לכם, שיהודים אלו מבקשים ככל הנראה, לעבוד את הבורא, יתברך שמו, בכל שעות היום והלילה. לכן, הם מרגילים את עצמם בימים אלו להיות ערים בשעות הלילה. ולאחר שהרגל זה יעשה קבוע אצלם – יקדישו בעזרת ה' את זמנם הפנוי לעבודת הבורא, ויעשו תשובה שלימה...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

יְצִיאַת הַשְּׁבֵת: 17:17 ר"ת 17:40

עֲרֵשׁ ק' כח' חשוון תשע"ח (17.11.17)

הַפְּטָרָה: "מִחֶר חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיְדוּ (שֶׁל יַעֲקֹב) אַחֲזֹת בְּעַקֵּב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב"

וְצָרִיךְ לְהַבִּין, לְמָה אַחַז יַעֲקֹב דּוֹקָא בְּעַקֵּב עֵשָׂו? אֵלָּא דְרָשׁוּ חו"ל עַל הַכְּתוּב: "וַיְהִי עֵשָׂו בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה": מָה חֲזִיר, בְּשָׂעָה שֶׁהוּא רוֹבֵץ, הוּא פּוֹשֵׁט אֶת טַלְפָּיו (=רַגְלָיו), לּוֹמֵר אֲנִי טְהוֹר (שֶׁהָרִי הַחֲזִיר אֲמַנָּם מִפְּרִיס פְּרֹסָה, שְׁזוּהוּ סִימָן טְהוֹרָה, אֲךָ אֵינּוּ מַעֲלָה גְרָה, וְלִכֵּן טָמֵא הוּא).

כִּף עֵשָׂו, כָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה צַד נָשִׁים נְשׂוֹאוֹת וּמַעֲנָה וּמְטָמֵא אוֹתָן. וּפְיֹןן שֶׁהִגִּיעַ לְגִיל אַרְבָּעִים דְּמָה(=הַשְּׁוֹה) אֶת עֲצָמוֹ לְאָבִיו הַטְּהוֹר, וְאָמַר: מָה אָבָא נָשָׂא אִשָּׁה בְּהִיּוֹתוֹ בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, אֲךָ אֲנִי אִשָּׂא אִשָּׁה בְּגִיל אַרְבָּעִים שָׁנָה. לְפִיכֹךְ אַחַז יַעֲקֹב בְּעַקֵּב עֵשָׂו, כְּדִי לְהַרְאוֹת שְׂאֵף-עַל-פִּי שֶׁהַעֲקֵב שְׂסוּעָה (שְׁזוּהוּ סִימָן טְהוֹרָה), טָמֵא הוּא. "וַיְדוּ (שֶׁל יַעֲקֹב) אַחֲזֹת בְּעַקֵּב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב"

עַל הַכְּתוּב, "וַיִּצְא הָרֵאשׁוֹן אֲדַמוֹנִי כָּלּוֹ כְּאֲדַרְתַּת שַׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו", פֶּרֶשׁ רַש"י, שֶׁהִסִּיבָה שֶׁעֵשָׂו נִקְרָא כִּף: "לְפִי שֶׁהָיָה נַעֲשֶׂה וְנִגְמַר בְּשַׁעַר כִּבְּן שָׁנִים הֶרְבֵּה".

וּפֶרֶשׁ הַרְשֵׁב"ם, שֶׁ"עֵשָׂו" הוּא מְלִשׁוֹן "עֵשׂוֹי", כִּי הוּא הָיָה עֵשׂוֹי, שֶׁהָיָה בַּעַל שַׁעַר כִּבְּן שָׁנִים הֶרְבֵּה. (פֶּרֶשׁוֹ חו"ל, שְׁסִימָנֵי גְדֻלוֹת תְּלוּיִים בְּשַׁעֲרוֹת שְׁבַגּוּף. וְכֹאֲשֶׁר נוֹלַד עֵשָׂו "כָּלּוֹ כְּאֲדַרְתַּת שַׁעַר", הָרִי הוּא עֵשׂוֹי וְנִגְמַר). אִם כִּף, יֵשׁ לָנוּ לְשִׂאוֹל: אִם עֵשָׂו הִרְשַׁע נוֹלַד עֵשׂוֹי, מִדּוּעַ לֹא נִקְרָא הוּא בִּשְׁם "עֵשׂוֹי"?

וְתַרְצֵן הַ"מְגַלָּה עֲמוּקוֹת" וְאָמַר, שֶׁבְּתַחֲלִילָה אֲכֵן נִקְרָא עֵשָׂו בְּתוֹאֵר "עֵשׂוֹי". אֲךָ, לְאַחַר מִכֵּן, יַעֲקֹב לָקַח מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹת י', וְצִרְפָּה לְשְׁמוֹ, וְזוּהוּ שְׂרָמְזוֹ לָנוּ הַכְּתוּב: "וַיְדוּ (שֶׁל יַעֲקֹב) אַחֲזֹת בְּעַקֵּב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב". דְּהִינּוּ, יְדוּ שֶׁל יַעֲקֹב אוֹחֲזוֹת בְּעַקֵּב/בְּסוֹף שְׁמוֹ שֶׁל עֵשָׂו – שֶׁהִיא הָאוֹת י' – כְּדִי לְהוֹצִיאָה מִשָּׁם. וְלְאַחַר שֶׁהֲצִלִּיחַ יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְהוֹצִיאָה, נִקְרָא שְׁמוֹ שֶׁל "עֵשׂוֹי" בִּשְׁם עֵשָׂו. וְהִרְמִזוּ כֵּאֵן הוּא, שֶׁ"יְדוּ" הֵם אוֹתִיוֹת יו"ד. וְזֹאת, כְּדִי לּוֹמַר לָךְ, שֶׁיַּעֲקֹב הוֹצִיא אֶת הָאוֹת י' מֵעֵשָׂו, וְעַל-כֵּן "וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב" – הַקֵּב"ה קָרָא אֶת שְׁמוֹ יַעֲקֹב, שֶׁהוּא צִירוּף שֶׁל "עַקֵּב" עִם י' (שֶׁהוֹצִיאָה יַעֲקֹב מֵעֵשָׂו). שֶׁהָרִי, שְׁמוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת "עַקֵּב", עַל שֶׁאַחַז בְּעַקֵּב עֵשָׂו. אֲבָל, מִכֵּיּוֹן שֶׁהוֹצִיא אֶת הָאוֹת י' מֵעֵשָׂו, נִקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב.

מִכֵּל זֶה נִמְצָאנוּ לְמִדִּים, כִּי בְּשַׁעַת הַלִּידָה, כֹּאֲשֶׁר יִצְאוּ יַעֲקֹב וְעֵשָׂו מִבֶּטֶן אִמָּם לְאוֹר הָעוֹלָם, נִלְחַמוּ זֶה עִם זֶה מְלַחֲמַת חוֹרְמָה עַל הָאוֹת י'. שְׂכֵן, מִתְחִילָה כֹּאֲמֹר הִיְתָה הָאוֹת י' בִּשְׁם שֶׁל עֵשָׂו, שֶׁנִּקְרָא "עֵשׂוֹי". אוֹלָם, יַעֲקֹב אֲבִינוּ הֲצִלִּיחַ בְּמַעֲשֵׂה הָאַחִיזָה בְּעַקֵּב עֵשָׂו לְקַחַת מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹת י', וְלְצִרְפָּה לְשְׁמוֹ, וְעַל-כֵּן קָרָא לוֹ הַקֵּב"ה "עַקֵּב", שֶׁהוּא צִירוּף שֶׁל י' עִם "עַקֵּב".

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁיַּעֲקֹב אֲבִינוּ וְזָרְעוֹ (וְרַע יִשְׂרָאֵל), עֲדִין נִלְחָמִים כְּנִגַּד עֵשָׂו וּפְחוֹת הַטּוֹמָאָה מְלַחֲמַת חוֹרְמָה עַד עַצְם הַיּוֹם הַזֶּה, עַל הָאוֹת י'. שְׂכֵן, כֹּאֲשֶׁר הָאוֹת י' נִמְצָאָה אֲצֵל יַעֲקֹב וְזָרְעוֹ, כִּי אִזּוֹ הֵם מְסוּגָלִים לְהַתְגַּבֵּר עַל הַנְּחֹשׁ הַקַּדְמוֹנִי, הוּא יִצְרָה רַע, וְלְרוֹצֵץ אֶת רֵאשׁוֹ. אֲבָל אִם הַנְּחֹשׁ, הוּא הַיִּצְרָה, מְצִלִּיחַ לְהַפְרִיד אֶת הָאוֹת י' מֵהַשֵּׁם "עַקֵּב" (שֶׁאִזּוֹ נִשְׁאָר "עַקֵּב", בְּלִי הָאוֹת י'), אִזּוֹ מִתְגַּבֵּר הַנְּחֹשׁ חֲלִילָה עַל יַעֲקֹב וְזָרְעוֹ, ה' יִשְׁמְרֵנוּ וְיִצִּילֵנוּ.

וּמִקּוֹר הַדְּבָרִים בְּתִיקוּנֵי הַזֶּהָר (תִּיקוּן יג', כט' מְתוּרָגִם): "וַיַּעֲקֹב, שֶׁעַל יְרֵכּוֹ נִאֲמַר 'וְהוּא צִלַּע עַל יְרֵכּוֹ', (כִּיּוֹן) שֶׁפָּרְחָה מִמֶּנּוּ הָאוֹת י', וְנִשְׁאָר 'עַקֵּב', וְזֶה סוּד הַכְּתוּב 'הוּא יִשׁוּפֵךְ רֵאשׁ וְאִתָּה תִּשׁוּפְנוּ עַקֵּב'".

כְּלוּמָר, אוֹמֵר תִּיקוּנֵי הַזֶּהָר, לְמִדִּים אֲנוּ שְׂכֹאֲשֶׁר אָמַר הַקֵּב"ה לְנְחֹשׁ הַקַּדְמוֹנִי, "הוּא(=הָאָדָם) יִשׁוּפֵךְ רֵאשׁ", רִמְזוּ הוּא לוֹ, שֶׁהָאָדָם יִצְלִיחַ לְהַתְגַּבֵּר עָלָיו עַל-יְדֵי הָאוֹת י', שֶׁהִיא בְּבַחֲיַנַת רֵאשׁ, בִּשְׁם "עַקֵּב". וְאִילוּ "וְאִתָּה(=הַנְּחֹשׁ) תִּשׁוּפְנוּ עַקֵּב" – דְּהִינּוּ, אִתָּה, הַנְּחֹשׁ, תִּצְלִיחַ לְהַתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם, אִם תִּפְרִיד מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹת י', וְיִשְׁאָר אֲצֵלוֹ רַק "עַקֵּב".

וְזוּהוּ סוּד הַפֶּגֶם שֶׁפָּגַע שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו בְּכַף יְרֵךְ יַעֲקֹב. שְׂכֵן, בְּמֵאֲבָק שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם הֲצִלִּיחַ שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו לְסַלֵּק אֶת הָאוֹת י' מֵהַשֵּׁם "עַקֵּב", וְנִשְׁאָרוֹ אוֹתִיוֹת "עַקֵּב", אֲשֶׁר מְצַד זֶה הָיָה יַעֲקֹב "צוֹלַע עַל יְרֵכּוֹ".

מִכָּל זֶה נִמְצָאנוּ לְמַדִּים, שְׁאוֹתוֹ מֵאֵבֶק בְּבֶטֶן רִבְקָה, שְׁהִיָּה בֵּין יַעֲקֹב, שְׁרֵשׁ הַקְּדוּשָׁה, לְבֵין עֶשׂוֹ, שְׁרֵשׁ הַטּוֹמְאָה, עֲדִין נִמְשָׁךְ גַּם לְאַחַר צֵאתָם שֶׁל יַעֲקֹב וְעֶשׂוֹ מֵרַחֵם אִמָּם. שְׁכֵן, זֶרַעַם אַחֲרֵיהֶם, יִשְׂרָאֵל מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, וְכּוֹחוֹת הַטּוֹמְאָה וְהַרְשָׁע מִצַּד הַטּוֹמְאָה, כָּל אֶחָד מֵהֶם מִבְּקֵשׁ לְהִשְׁאִיר אֶת הָאוֹת י' בְּרִשְׁוֹתוֹ. שְׁכֵן, יֵשׁ בָּאוֹת י' אֶת הַפֶּחַ לְהַתְּגַבֵּר וּלְנַצֵּחַ אֶת הַצַּד הַשְּׁנַי בַּמְּלַחְמָה.

עֲתָה, בֵּא וְרֵאֵה דְבַר פְּלֵא, שֶׁבְּבִרְכוֹת שֶׁבִקֵּשׁ יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת עֶשׂוֹ יֵשׁ בְּדִיוֹק י' (=עֶשׂוֹ) בְּרִכּוֹת, כְּפִי שְׁכָתָב "בְּעַל הַטּוֹרִים" (בְּרֵאשִׁית כו', כח): "וַיִּתֵּן לָךְ" – י' (=עֶשׂוֹ) תִּיבּוֹת בְּפִסּוּק, וּב־י' (=עֶשׂוֹ) בְּרִכּוֹת נִתְּבָרֵךְ, כְּנֶגֶד י' הַדְּבָרוֹת שְׁעֵתִידִין בְּנֵיו לְקַבֵּל".

וּמִקּוֹר דְּבָרֵי "בְּעַל הַטּוֹרִים" הוּא בְּ"פָרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר" (סוף פָּרָק חב'): "עֶשׂוֹ בְּרִכּוֹת בְּרַךְ יִצְחָק לְיַעֲקֹב עַל טְלָלֵי שָׁמַיִם וְעַל דָּגַן הָאָרֶץ, כְּנֶגֶד עֶשְׂרֵה מְאֻמְרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם...'" (עֶשׂוֹ הַבְּרִכּוֹת שֶׁבְּרַךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב הֵם: 1. "מִטַּל הַשָּׁמַיִם" 2. "וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ" 3. "וּרְבַּ דָּגָן" 4. "וְתִירֵשׁ" 5. "וְעֵבְדוּךָ עַמִּים" 6. "וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֻמִּים" 7. "הִוָּה גְּבִיר לְאַחִיד" 8. "וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אִמְךָ" 9. "אֲרַרְיָךְ אֲרוּר" 10. "וּמְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ").

כִּידוּעַ, הַקֵּב"ה סִבֵּב כֶּךָ, שִׁיעֲקֹב יִקַּבֵּל אֶת הַבְּרִכּוֹת. שְׁהָרִי, מִטַּעַם זֶה הַצְּלִיחַ יַעֲקֹב לְקַחַת אֶת הָאוֹת י' מֵעֶשׂוֹ, כְּפִי שֶׁהִבְאֵנוּ לְעֵיל ("וַיִּדּוּ (שֶׁל יַעֲקֹב) אַחֲזֵת בְּעַקֵּב עֶשׂוֹ").

וְעַל-כֵּן בְּכָה עֶשׂוֹ וְצַעֵק: "הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים אֶת בְּכָרְתִי לְקַח וְהִנֵּה עֲתָה לְקַח בְּרִכְתִּי" – פַּעַם אַחַת לְקַח מִמֶּנִּי אֶת הָאוֹת י', שֶׁהִיא בְּכוֹר/רֵאשׁוֹנָה לְאוֹתֵיזוֹת שֵׁם הוּי"ה (=ה-ו-ה), בְּרוּךְ הוּא. וּפַעַם שְׁנִיָּה לְקַח אֶת בְּרִכּוֹתֵי, שֶׁהוּן י' (=עֶשׂוֹ) הַבְּרִכּוֹת שֶׁבְּרַךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן) "וַיִּקְרָא (יִצְחָק) אֶת עֶשׂוֹ בְּנוֹ הַגָּדֵל וַיֹּאמֶר אֵלָיו... וְעֲתָה שָׂא נָא כְּלֶיךָ... וְצוּדָה לִי צִיד"

אִמְרוּ חו"ל: אֵין "וְעֲתָה", אֲלֵא לְשׁוֹן תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ד', א'): "וְעֲתָה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל הַחֲקִים וְאֶל הַמִּשְׁפָּטִים". וְזֶהוּ שְׁרַמְזוּ יִצְחָק לְעֶשׂוֹ בְּנוֹ: "וְעֲתָה שָׂא נָא כְּלֶיךָ... וְצוּדָה לִי צִיד" – תַּחֲזוֹר בְּתְשׁוּבָה עַל שְׂאֲכַלְתָּ נִבְלוֹת וּטְרִיפוֹת. שְׁכֵן, אָדָם שְׂאֲכַל נִבְלוֹת וּטְרִיפוֹת, וְלֹא עֲשָׂה תְשׁוּבָה, חוֹזֵרֵת נִשְׁמַתוֹ בְּגִלְגּוֹל בְּהִמָּה טְמֵאָה. וּבְנוֹסָף נוֹעֲלִים אֶת הַפְּרָגוֹד בְּפָנָיו, וְעַל-יָדֵי כֶּךָ אֵינוֹ זּוֹכֵה לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה וְאֶת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, שְׁעָלָיו חֲקוּקוֹת אַרְבַּע חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְעַל-כֵּן רָמַז הַכְּתוּב: "וְעֲתָה שָׂא נָא כְּלֶיךָ". "וְעֲתָה" – שְׁתַּעֲשֶׂה תְשׁוּבָה – כְּדִי שְׁתִּזְכֶּה לְ"שָׂא נָא" – לְרֵאוֹת אֶת הַשְּׁכִינָה וְאֶת אַרְבַּע חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ ("שָׂא נָא" – רֵאשִׁי תִיבּוֹת "שׁוֹר אֲרִיָּה, נִשֶׁר, אָדָם", שֶׁהֵם אַרְבַּע חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ). וְאִזּוֹ, "כְּלֶיךָ" – רֵאשִׁי תִיבּוֹת כְּדִי לְרֵאוֹת כְּבוֹד יי'. (ע"פ "כֶּסֶף הַרְחַמִּים").

"וַיִּשְׁטַם עֶשׂוֹ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרִכָּה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֶשׂוֹ בְּלָבוֹ יִקְרְבוּ יָמֵי אָבִל אָבִי וְאַהֲרָגָה אֶת יַעֲקֹב אָחִי"

בְּאַחַת הַשִּׁיחוֹת לְקַהֵל בְּנֵי עֲדָתוֹ, הַסִּבִּיר הַרְה"ק בְּעַל הַ"בֵּית יִשְׂרָאֵל" מִגּוֹר זִיע"א, כִּי הַתּוֹרָה "מִגְנָא וּמִצְלָא" (=מִגְיָנָה וּמִצִּילָה), רַק אִם לוֹמְדִים אוֹתָהּ מֵתוֹךְ שְׁמַחָה! וְהִבִּיא רֵאִיָּה לְדְבָרָיו מִדְּבָרֵי בְּעַל הַ"כְּלֵי יִקָּר" זִיע"א, שְׁמִפְרֵשׁ, שֶׁעֶשׂוֹ בִקֵּשׁ לְהַרוֹג אֶת יַעֲקֹב אָחִיו דּוֹקָא בִּימֵי אָבִל אָבִיו, לְפִי שֶׁבִשְׁעַת יָמֵי הָאָבִל אֲסוּר לְעִסּוֹק בַּתּוֹרָה. עַל-כֵּן, חָשַׁב עֶשׂוֹ, כְּאֲשֶׁר יַעֲקֹב לֹא יַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, לֹא תּוֹכַל תּוֹרָתוֹ לְהִגֵּן עָלָיו, וַיּוֹכַל לְהוֹרְגוֹ. וְלְכֹאֲרֵה הָעֲנִין קִשָּׁה. שְׁהָרִי, מוֹתֵר לְלָמוּד בִּימֵי הָאָבִלוֹת תּוֹרָה בְּדְבָרִים שְׂאִין בָּהֶם שְׁמַחָה (לְמִשְׁלַל, אִיּוֹב, אִיכָּה וְכו'). ... אֲלֵא, מִכָּאֵן מִשְׁמַע, שֶׁכְּאֲשֶׁר לוֹמְדִים תּוֹרָה בְּלֹא שְׁמַחָה – חֲסֵרָה בָּהּ אוֹתָהּ הָעוֹצְמָה, וְאִזּוֹ אֵין הִיא "מִגְנָא וּמִצְלָא" (=מִגְיָנָה וּמִצִּילָה)!

בְּעֲנִין זֶה מְסוּפֵר, שֶׁבְּמְלַחְמַת הַשְּׁחָרוּר שֶׁהָר' יִצְחָק זָאב סוֹלוֹבֵיץ' (הָרַב מְבָרִיסק זִיע"א) בִּירוּשָׁלַיִם, שְׁהִיָּתָה אִזּוֹ בְּמִצּוֹר, וְנִתְּוָנָה תַּחַת הַפְּגוּזוֹת מְרוּבּוֹת. לְמֵרוֹת זֹאת הַמְּשִׁיךְ הָרַב לְלָמוּד בְּחִדְרוֹ בְּקוֹמָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁבְּבִנְיָן, וְלֹא רָצָה לְרַדֵּת לְמַקְלָט. אוּלָם, כְּאֲשֶׁר גָּבְרוּ הַהַפְּצָצוֹת, עָלָה בְּנוֹ כְּדִי לְשַׁכְנְעוֹ שִׁירֵד לְמַקְלָט. נִעְנָה הָרַב לְבִקְשַׁת בְּנוֹ, וַיִּרַד מִחִדְרוֹ לְמַקְלָט. וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר חָלָה הַפּוֹגָה בַּהַפְּצָצוֹת, עָלוּ בְּנֵי הַבֵּית לְבֵיתָם, וּמִצְאוּ שֶׁבְּקִיר חִדְרוֹ שֶׁל הָרַב חִדְר פָּגוּ, וְנַחַת מִמֶּשׁ סְמוּךְ לְמִיטָתוֹ. אָדָם "פְּשוּט" בּוֹדָאֵי הִיָּה אוֹמֵר "רְאוּ אִיזָה נְסוּ!". שְׁכֵן, אֲלֵמְלָא הִיָּה הָרַב יוֹרֵד לְמַקְלָט בּוֹדָאֵי הִיָּה נִפְגָּע... אוּלָם, הָרַב מְבָרִיסק, שְׁהִיָּה בְּעַל אִמוּנָה וּבְטַחּוֹן חֲזָקִים בְּבוֹרָאוֹ, פָּנָה בְּגַעְרָה לְבָנוֹ וְאָמַר: "אַתָּה מִזִּיק! אֵילוֹ הִיָּתִי נִשְׂאָר כָּאֵן וְלוֹמֵד תּוֹרָה, לֹא הִיָּה הַקִּיר מִתְּקַלְקֵל! שְׁהָרִי הַתּוֹרָה מְגִנָּא וּמִצְלָא!" (=מִגְיָנָה וּמִצִּילָה)...

נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדָת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדָת

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדָת

עֲרַשׁ"ק כח' חֲשׁוֹן תּשַׁע"ח (17.11.17)

הַפְּטָרָה: "מִחֶרֶד חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֶר לוֹ ה'" (על פי "אֹרְחַת שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְהוֹק פִּינְחָס פְּרִיזְמָן)

עַל הַפְּתוּב: "וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לֵה'..." , אוֹמְרִים חו"ל (סוכה יד): "לְמָה נִמְשְׁלָה תְּפִילָתְךָ שֶׁל צְדִיקִים לְעֵתֶר (=קְלִשׁוֹן)? – (וְעוֹנִים חו"ל) מָה עֵתֶר (=קְלִשׁוֹן) זֶה מֵהַפֶּדָּה אֶת הַתְּבוּאָה בְּגוֹרֵן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אֵף תְּפִילָתְךָ שֶׁל צְדִיקִים מֵהַפְּכַת אֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל הַקַּב"ה מִמִּידַת הָאֲכֻזְרִיּוֹת (=הַדִּין) לְמִידַת הַרְחָמִים".

וַיִּצְרִיכֵם אָנוּ לְהַבִּין, מִדּוּעַ נִרְמָז עֲנִין זֶה שֶׁל הַתְּפִילָה, שִׁישׁ בְּכּוּחָהּ לְהַפְּוֹד אֶת מִידַת הַדִּין לְמִידַת הַרְחָמִים דּוֹקָא אֲצֶל יִצְחָק אַבְיָנוּ, וְלֹא אֲצֶל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ, שֶׁתִּקַּן אֶת תְּפִילַת שַׁחֲרִית, אוֹ אֲצֶל יַעֲקֹב אַבְיָנוּ, שֶׁתִּקַּן אֶת תְּפִילַת עֶרְבִית? וְאוֹתָהּ שְׂאֵלָה נִשְׂאֵלֶת גַּם עַל הַפִּיוֹט "נִשְׁמַת כָּל חַי" שְׂאוֹמְרִים אָנוּ בְּתְּפִילָה שֶׁל שַׁבָּת:

"בְּפִי יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם
וּבְשִׁפְתֵי צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ
וּבְלִשׁוֹן חַסִּידִים תִּתְקַדֵּשׁ
וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלַּל".

מִדּוּעַ רְמָזוֹ אֲנִשִּׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה בְּפִיוֹט זֶה דּוֹקָא עַל יִצְחָק וְרַבְקָה, וְלֹא עַל אַבְרָהָם וְשָׂרָה אוֹ יַעֲקֹב וְלֵאָה לְמַשְׁלָא? וְלִכְאוּרָה הִיא אֲפֶשֶׁר לֹא מֵהַפְּוֹד, שְׂאֵמַת, כָּל הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים הַתְּפִלְלוּ, אֵךְ רַק אֲצֶל יִצְחָק מְצִינוּ שֶׁהַתְּפִלָּה יַחַד עִם רַבְקָה אֲשֶׁתוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֶר לוֹ ה'". וּפְרַשׁ רַש"י: "זֶה (=יִצְחָק) עוֹמֵד בְּזוּיָת זֶה וּמִתְפַּלֵּל, וְזוֹ (=רַבְקָה) עוֹמֵדֶת בְּזוּיָת זֶה וּמִתְפַּלֵּלֶת". וְכֵן עוֹד נִיתֵן לֹא מֵהַפְּוֹד, עַל-פִּי הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת", שֶׁהַגִּימָטְרִיָּה שֶׁל "יִצְחָק רַבְקָה" הִיא "תְּפִלָּה", וְלִכֵּן רְמָזוֹ הַפִּיוֹט דּוֹקָא עַל יִצְחָק וְרַבְקָה בְּפִיוֹט שֶׁל שַׁבָּת. אֵךְ בְּרוּר שֶׁהַעֲנִין עֲמוּק יוֹתֵר. (מְעַנִּין לְצִיָּן שֶׁהַתִּיבָה "נִכַּח" רוֹמְזוֹת בְּרֵאשִׁי תִיבוֹת עַל הַפִּיוֹט: נִשְׁמַת כָּל חַי. ב.צ.)

כְּתוּב בְּתוֹרַת הַקְּדוּשָׁה: "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים: לֹא טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבַדּוֹ, אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנַגְדּוֹ". וְכִבֵּר עֲמָדוֹ חו"ל עַל הַלִּשׁוֹן "עֵזֶר כְּנַגְדּוֹ", שֶׁהִיא לְכַאוּרָה דְּבַר הַמְּנוּגָד לְהַגִּיֹן, כִּי אִם הָאִשָּׁה הִיא עֵזֶר לְבַעֲלָהּ – הֲרֵי אֵינְנָה כְּנַגְדּוֹ, וְאִם הָאִשָּׁה הִיא כְּנַגְדּוֹ – הֲרֵי אֵינְנָה עֵזֶר לְבַעֲלָהּ, וְאִם כֶּךָ מֵהִי כּוֹנֵת הַתּוֹרָה?

וַיֵּשׁ לֹא מֵהַפְּוֹד שְׂטֵמוֹן כְּאֵן רְעִיּוֹן נְכַבֵּד, עַל-פִּי מָה שֶׁפְּרַשׁ רַש"י עַל הַפְּסוּק: "בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים...". וְלֹא כְּתוּב: "בְּרֵאשִׁית בְּרֵא ה'", כִּיִּן שְׁבַת־חִילָה עָלָה בְּמַחְשְׁבָהּ שֶׁל הַקַּב"ה הַרְעִיּוֹן לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם בְּמִידַת הַדִּין (הַשֵּׁם "אֱלֹהִים" מְצִיָּן אֶת מִידַת הַדִּין), וְרֵאָה שְׂאִין הָעוֹלָם יְכוּל לְהַתְקִים כֶּךָ, וְלִכֵּן הַקְּדִים אֶת מִידַת הַרְחָמִים (ה' הוּא מִידַת הַרְחָמִים) וְשִׁתַּף אוֹתָהּ בְּיַחַד עִם מִידַת הַדִּין, שְׂנַאֲמַר לְאַחַר מִכֵּן: "בְּיָוִם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם".

מִבּוֹאֵר מִכָּאן, שְׂאִין הָעוֹלָם יְכוּל לְהַתְקִים, כִּי אִם בְּשִׁיתּוּף שְׁתֵּי הַמִּידוֹת – חֶסֶד וְדִין. וּמִזֶּה יֵשׁ לִימוּד נִשְׁגָּב לְכָל אִישׁ וְאִשָּׁה, שְׂרוּצִים לְבָנוֹת אֶת בֵּיתָם וְלְחַנֵּךְ אֶת צְאֲצָאֵיהֶם לְתוֹרָה וְלַעֲבוּדַת ה', שְׂאִי-אֲפֶשֶׁר לְהַצְלִיחַ בְּחִינוּךְ הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת, וְאִין הַבֵּית יְכוּל לְהַתְקִים – אֲלֵא רַק עַל-יַדֵּי שִׁיתּוּף מִידַת הַרְחָמִים וּמִידַת הַדִּין, בְּבַחֲנֵת שְׂמֵאל דוּחָה וְיִמִּין מְקַרְבַת.

וְהִנֵּה יְדוּעַ, שְׂכָל אָדָם נִבְרָא עִם מִידָה הַמִּיּוֹחֶדֶת לוֹ, וְלִכֵּן הַקַּב"ה, בְּרוּב רַחֲמָיו וְחֶסְדָּיו, מְזוּג זִיווּגִים כֶּךָ, שְׂאִם הָאִישׁ הוּא בְּעַל מִידַת הַחֶסֶד, אִזּוֹ זִיווּגוֹ הִיא אִשָּׁה שְׂמִידַתָּהּ דִּין, וְלְהִיפֹךְ. וְעַל-יַדֵּי זֶה נַעֲשֶׂה שִׁיתּוּף נִפְלָא בֵּין מִידַת הַחֶסֶד לְבֵין מִידַת הַדִּין, וְזוֹת כְּדִי שְׂיֻכְלוּ הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה לְחַנֵּךְ אֶת יְלָדֵיהֶם בְּדֶרֶךְ הַיִּשְׁרָה וְהַנְּכוּנָה. וְלְפִיכָף אָמַר הַקַּב"ה: "לֹא טוֹב הָיִית הָאָדָם לְבַדּוֹ", כִּי אִם יִנְהַל אֶת בֵּיתוֹ לְבַדּוֹ, רַק בְּמִידָה הַפְּרָטִית שְׂלוֹ, בְּלִי שִׁיתּוּף שֶׁל שְׁתֵּי הַמִּידוֹת, חֶסֶד וְדִין, אִזּוֹ "לֹא טוֹב", מִכֵּיִן שְׂאִין הָעוֹלָם יְכוּל לְהַתְקִים בְּמִידָה אַחַת, כִּי אִם בְּשִׁיתּוּף שֶׁל ב' מִידוֹת אֵלּוּ.

וְלִכֵּן אָמַר ה': "אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנַגְדּוֹ", כְּלוֹמַר שֶׁהַעֵזֶר שְׂלוֹ תִהְיֶה דּוֹקָא עַל-יַדֵּי אֲשֶׁתוֹ, שֶׁתִּהְיֶה מְנוּגָדֶת לוֹ (שְׂאִם מִידַתוֹ שֶׁל הָאִישׁ הִיא דִין, אִזּוֹ מְזוּגִים לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם אִשָּׁה שְׂמִידַתָּהּ חֶסֶד, וְלְהִיפֹךְ).

והנה, מפיון שהאשה צריכה להיות "עזר כנגדו", סבב הקב"ה שאברהם, שמידתו **חסד**, ישא לאשה דוקא את שרה, שמידתה היתה **דין**, כמבואר על-ידי האר"י הקדוש, ששרה – מידתה היתה **דין וגבורה** ("שרה" בגימטריה "דין אמת"). ומאחר ויצחק אבינו, היתה מידתו **דין**, הרי שזיווגו היא אשה עם מידת ה**חסד**, ולכן אליעזר, עבד אברהם, עשה לעצמו סימן שדוקא הנערה אשר תהיה בעלת **חסד**, ראויה להיות אשה ליצחק, וכמו שכתוב: "והיה הנער (ה) אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה, אתה הכחת... ליצחק, ובה אדע כי עשית **חסד** עם אדני". וזוהי פונת הכתוב: "ויעתר יצחק לה" – יצחק התפלל לה (=מידת **חסד/רחמים**) שיזכה להמתיק את מידת ה**דין** – "לנכח אשתו" רבקה, שהיא בעלת מידת ה**חסד**, ולכן באמת זכו ונשמעה תפילתם, ויצא מהם יעקב אבינו, שמידתו תפארת (וכידוע תפארת הינה מידה הפלולה משתי המידות: **מדין ומחסד**).

ועתה מובן היטב מדוע דוקא אצל יצחק ורבקה כתוב לשון "ויעתר", כמו שאמרו חז"ל: "...מה עתר (=קלשון) זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפילתם של צדיקים מהפכת את דעתו של הקב"ה ממידת ה**אכזריות** למידת ה**רחמים** (=חסד)". כי ענין זה שיד ממש לתפילת יצחק ורבקה, שהתפללו ביחד, שהקב"ה ימתיק את ה**דין** של יצחק על-ידי ה**חסד** של רבקה.

ולפי זה מבוארים גם דברי ה"מגלה עמוקות", כי "יצחק רבקה" בגימטריה "תפלה". וכן מבוארת פונת כנסת הגדולה בפיוט "נשמת כל חי" בתפילת השבת, וכל זאת כדי לרמוז לנו שהתפלה היא סגולה להפוך **דין לרחמים**, כמו יצחק ורבקה, שהצליחו בתפילתם להמתיק את מידת ה**דין** למידת ה**רחמים**. ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא

על הכתוב, "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא", שואלים חז"ל במדרש (ילקוט שמעוני כד', רמז קט'): מפני מה לא נפקדה רבקה והיתה עקרה, עד שהתפלל יצחק אבינו עליה?

אלא, עונים חז"ל (שם): כדי שלא יאמרו אומות העולם: 'ברכתנו עשתה פרות, שהרי ברכנו אותה: 'ויברכו (=לכן ואמו) את רבקה ויאמרו לה אחתנו את היי אלפי רבבה'". ("רבבה", ראשי תיבות **רבקה בת בתואל הארמי**). ובענין זה יש לומר, שהקב"ה נעתר ליצחק ולא לרבקה, כיון שאין דומה תפילת צדיק בן צדיק (יצחק בן אברהם) לתפילת צדיק בן רשע (רבקה בת בתואל). ועל-כן נאמר "ויעתר לו ה'" – שהקב"ה קבל את תפילתו "ותהר רבקה אשתו". ויש לומר, שגם עמדה להם (ליצחק ולרבקה) זכות התורה הקדושה, שעתידיים לקבל ישראל. ועל-כך רמז הכתוב "ותהר" – אותיות "תורה".

(ומאחר וכידוע נקראת התורה גם "**אור**", כפי שאומר שלמה המלך, "כי נר מצוה ותורה **אור**" (משלי ו', כג), לכן רמז הכתוב גם על-כך: "ותהר רבקה אשתו" – ראשי תיבות "**אור**"). (ע"פ "כסא הרחמים")
 "ויעקב איש תם ישב אהלים" (כה' כז')

רבי יעקב בן מאיר היה מגדולי בעלי התוספות שבצרפת, ובן בתו של רש"י. משום גדל חסידותו ותמימותו המופלגת, נודע בכינויו "רבנו תם", על-פי הכתוב: "ויעקב איש תם ישב אהלים". מפורסמת בישראל המחלוקת בין רש"י לבין רבנו תם, לגבי סדר הפרשיות בתפילין. לשיטת רש"י (והרמב"ם), קודמת פרשת "שמע" (דברים ו', ד) לפרשת "והיה אם שמע" (דברים יא', יג). ואילו לשיטת רבנו תם, קודמת פרשת "והיה אם שמע" לפרשת "שמע" (סדר זה היה מקובל בקהילות בבל, ואילו הסדר שמציע רש"י היה נהוג בארץ ישראל. אך מן הראוי לציין, שבתפילין שנמצאו במערות ים המלח באמצע שנות החמישים, מזמן בר כוכבא, סדר הפרשיות היה לפי רבנו תם). ואולם, במחלוקת זו בין רש"י לבין רבנו תם, נפסקה ההלכה כרש"י. חסידים המדקדקים במצות, מניחים גם תפילין של רבנו תם (בלא ברכה), וקוראים שנית "קריאת שמע" בתפילין אלו, בגמר תפילת שחרית. מסופר על הגאון והצדיק רבי ישראל מראדין, בעל ה"חפץ חיים", שבמרבית שנות חייו הסתפק בהנחת זוג תפילין אחד, לפי ההלכה. אולם, בשנים האחרונות לחייו החל מניח גם תפילין של רבנו תם. כאשר שאלוהו פעם מקורביו לפשר הדבר, השיב להם: הגעתי, ברוך ה', לזקנה ולשיבה, ובקרוב עתיד אני לעבור לעולם האמת. ושם אפגש בודאי, גם עם רבנו תם, ואפשר שהלה ישאלני כך: "ב'תוספות' שלי למדת הרבה, סברותי ישרו בעיניך, ובדברי בש"ס החיית את נפשך. אם כן, מדוע לא מצאו התפילין שלי חן בעיניך...?"

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

bnei-zion.com

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

יְצִיאַת הַשָּׁבֶת: 17:17 ר"ת 17:40

עֲרֵשׁ"ק כח' חֲשׁוֹן תשע"ח (17.11.17)

הַפְּטָרָה: "מָחָר חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר... וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרַב דָּגָן וְתִירֵשׁ" (כז' כח')

אֶחָד מִמְנַהֲגֵי יִשְׂרָאֵל הוּא לֹמֵר בְּכָל מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֶת הַבְּרֻכּוֹת שֶׁבִּרְךָ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב: "וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרַב דָּגָן וְתִירֵשׁ. יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים הַזֶּה גְּבִיר לְאַחִיד וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אֲמֹךְ. אֲרִיזָה אָרוּר וּמְבָרְכִיךָ בְּרוּךְ".

וּמְקוֹר הַדְּבָר בְּזֹהַר הַקְּדוֹשׁ (הַקְּדוּמָה יד', ב'): "שְׁעָתָא דְנִפְיָא שְׁבַתָּא... דְקָא אֲמַרִי צְבוּרָא (=בְּשַׁעָה שְׁיוּצָאת הַשַּׁבַּת אוֹמְרִים הַצִּיּוּר): "וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם...". וְכֵן גַּם כְּתוּב רַבְּנֵי חַיִּים וַיִּטַּל, בְּשֵׁם רַבּוֹ הָאֲרִיזוֹ"ל (שַׁעַר שַׁבַּת פָּרָק כד'): "הִיָּה מוֹרִי (=הָאֲרִיזוֹ) לְנוֹהֵג לֹמֵר אַחַר הַבְּדִלָה וַיִּתֵּן לָךְ... / כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ תַּחֲלִילַת יָמֵי הַחֹל בְּפִסּוּקֵי רְצוֹן וּבְרֻכָּה". אִם כֵּן, צְרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, מָה הַטַּעַם לְמְנַהֵג יִשְׂרָאֵל זֶה.

בְּאוֹר נִפְלֵא עַל מְנַהֵג זֶה מְצִינוּ בְּ"לִיקוּטֵי מַהֲרִי"ח", עַל-פִּי מְאֹמֵר חוֹ"ל (שַׁבַּת קִיט' ב'): "רַבֵּי יוֹסִי, בְּ(שֵׁם) רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁנֵי מְלָאכֵי שְׂרֵת מְלֹוִים אֶת הָאָדָם בְּעָרֵב שַׁבַּת, מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתוֹ – (מְלָאךְ) אֶחָד טוֹב (וּמְלָאךְ) אֶחָד רָע. וְכִשְׁבָּא (הָאָדָם) לְבֵיתוֹ, וּמוֹצֵא נֵר דּוֹלֵק וּשְׁלַחַן עָרוּךְ וּמִטָּה מוּצַעַת – (ה) מְלָאךְ (ה) טוֹב אוֹמֵר: יְהִי רְצוֹן, שְׁתֵּהֵא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כֵּן! וּמְלָאךְ רָע עוֹנֵה 'אֲמֵן' בְּעַל-כְּרַחוּ (=נִגְדַת רְצוֹנוֹ). וְאִם לֹא (אִם אֵין בְּבֵית נֵר דּוֹלֵק וּשְׁלַחַן עָרוּךְ...), – (ה) מְלָאךְ (ה) רָע אוֹמֵר: יְהִי רְצוֹן, שְׁתֵּהֵא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כֵּן! וּמְלָאךְ טוֹב עוֹנֵה 'אֲמֵן' בְּעַל-כְּרַחוּ".

וְצְרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שְׁאוֹתוֹ מְלָאךְ רָע, הַמְּלִיחָה אֶת הָאָדָם הוּא הַס"מ – שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ (עַפ"י ה"מִטָּה מִשָּׁה"). וְעוֹד לּוֹמְדִים אָנוּ מִדְּבַרֵי הַ"מְגִן אַבְרָהָם" (אוֹרַח חַיִּים סִימֵן רסב'), שְׁאוֹתָם שְׁנֵי מְלָאכֵי הַשְּׂרֵת אֵינָם יוֹצְאִים מִהַבֵּית עַד מוֹצָאֵי שַׁבַּת.

וְהֵנָּה, כְּאֲשֶׁר נֶאֱבָק יַעֲקֹב אֲבִינוּ עִם הַמְּלָאךְ, שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ, הוּא הַיִּצְרָה הַרָע, בְּקֶשׁ הַמְּלָאךְ מִיַּעֲקֹב (בְּרֵאשִׁית לב', כז'): "שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשַּׁחַר". וַיַּעֲקֹב הִשִּׁיב לוֹ: "לֹא אֲשַׁלַּחְךָ, כִּי אִם בְּרֻכְתֵּנִי". וּפְרֻשׁ רַש"י, שְׁיַעֲקֹב בְּקֶשׁ מִשָּׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ שְׂיִוְדָה וְיִסְכִּים עַל הַבְּרֻכּוֹת שֶׁקֶבֶל מִיִּצְחָק אֲבִיו ("וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם..."). וְהוֹכֵרַח שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ לְעִשׂוֹת כֵּן בְּעַל-כּוֹרְחוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיְבָרְךָ אֹתוֹ שָׁם".

וְלָכֵן, אוֹמֵר הַ"לִּיקוּטֵי מַהֲרִי"ח", כְּמוֹ שְׁיַעֲקֹב לֹא הִסְכִּים לְשַׁלּוּחַ אֶת הַמְּלָאךְ, שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ, אֲלֵא רַק לְאַחַר שְׁזָה הוֹדָה לוֹ עַל הַבְּרֻכּוֹת – כֵּן אָנוּ, כְּאֲשֶׁר הַמְּלָאךְ הַטוֹב וְהַמְּלָאךְ הַרָע מְגִיעִים לְבֵיתֵנוּ בְּעָרֵב שַׁבַּת, אֵין אָנוּ מְסַכְּמִים לְשַׁחַרֵּר אֶת הַמְּלָאךְ הַרָע בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת, אֲלֵא עַד שְׂיִוְדָה גַּם לָנוּ עַל הַבְּרֻכּוֹת שֶׁבִּרְךָ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב. עַל-כֵּן אָנוּ אוֹמְרִים "וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם...". וְהַמְּלָאךְ הַרָע, שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂוֹ, שׁוֹמְעֵ וּמְסַכְּמִים, כְּמוֹ שְׁאֹמְרוֹ חוֹ"ל: "מְלָאךְ רָע עוֹנֵה 'אֲמֵן' בְּעַל-כְּרַחוּ", וְעַל-יְדֵי כֵּן אָנוּ מִתְחִילִים אֶת הַשָּׁבוּעַ בְּרְצוֹן וּבְבְרֻכָּה. וְזֶהוּ הַטַּעַם, אוֹמֵר הַ"לִּיקוּטֵי מַהֲרִי"ח", לְמְנַהֵג יִשְׂרָאֵל לֹמֵר בְּמוֹצָאֵי-שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֶת הַבְּרֻכּוֹת "וַיִּתֵּן לָהֶם הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם...". (עַל פִּי "אוֹרַח שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

"מְכָרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֻרְתְּךָ לִי"

עַל הַכְּתוּב: "מְכָרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֻרְתְּךָ לִי", פֻּרַשׁ הַמְּדַרְשׁ, אָמַר לְעֲשׂוֹ יַעֲקֹב: "זָבִין לִי חֵד יוֹם מִן דִּידִיךְ" (=מְכוֹר לִי יוֹם אֶחָד מִשְׁלָךְ). כְּלוֹמֵר, מְכוֹר לִי מִחֻלְקָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, יוֹם אֶחָד בְּשָׁבוּעַ, שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵינָת "בְּכוֹר", כְּדִי שְׁאוּכַל לְעַנְּגוֹ בְּעַנְיֵי הָעוֹלָם הַזֶּה בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁקָה. וַיֵּשׁ לֹמֵר, שְׂיּוֹם הַשַּׁבַּת הוּא בְּבַחֲנֵינָת "בְּכוֹר" לְשִׁשַׁת יָמֵי הַשָּׁבוּעַ. שְׁכֵן, גְּדוֹל הוּא בְּקְדוּשָׁתוֹ מִכָּל הַיָּמִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיְבָרְךָ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ...".

וְכֵן, מְבוֹאֵר בְּזֹהַר הַקְּדוֹשׁ, שֶׁכָּל הַיָּמִים מִתְּבָרְכִים מִיּוֹם הַשַּׁבַּת: "דְּהַוּא יוֹמָא מִתְּבָרְכָאן מִיְנֵיהּ כָּל שְׂיִתָּא יוֹמִין", וְלָכֵן יוֹם הַשַּׁבַּת הוּא בְּבַחֲנֵינָת בְּכוֹר לְשִׁשַׁת יָמֵי הַמַּעֲשֵׂה. וְעַל-כֵּן רָמְזוּ יַעֲקֹב בְּאוֹמְרוֹ: "מְכָרָה כִּיּוֹם" – "כִּיּוֹם" רֵאשִׁי-תִּיבוֹת "כָּלם יִשְׁבְּעוּ וַיִּתְעַנְּגוּ מְטוּבָךְ". דְּהֵינּוּ, שְׁתַּכְלִית הַמְּכִירָה הִיא שְׁבִיּוֹם הַשַּׁבַּת, שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵינָת "בְּכוֹר", וַיְכַלּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְשָׁבוּעַ וּלְהַתְעַנְּג מְטוּב עַנְיֵי הָעוֹלָם הַזֶּה.

על הכתוב בהפטרָה (מלאכי א, ב'-ג), "ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי", אומר גאון עוזנו ותפארתנו ה"בן איש חי" זיע"א, שיעקב אבינו ועשו הרשע התוכחו ביניהם, למי מגיע קודם הכבוד – האם לעשו, שהרי הוא הבכור, או ליעקב אבינו, שהיה תלמיד חכם (כמו שכתוב: "ויעקב איש תם ישב אהלים")? ומבאר ה"בן איש חי" את עמק הויכוח שהיה ביניהם, ואומר, שעשו פנה ליעקב אחיו ואמר לו כך: כתוב בתורה (שמות כ, יב): "כבד את אביך ואת אמך". ודרשו חז"ל, שתוספת התיבה "את" באה כדי "לרבות אחיך הגדול". אם כך – אתה חייב בכבודי ענה לו יעקב אבינו, ואמר: אבל כתוב גם בתורה: "את ה' אלהיך תירא", ודרשו חז"ל: "את – לרבות תלמידי חכמים". אם כך – אתה חייב בכבודי.

וכדי לקבל תשובה על זה: "ותלך (רבקה) לדרוש את ה'", הלכה רבקה לשאול את הקב"ה איזה "את" היא המכריעה? האם ה"את" – של "לרבות תלמידי חכמים", כפי שאומר יעקב, או ה"את" – של "לרבות אחיך הגדול", כפי שאומר עשו? על-כך ענה הקב"ה: "שני גיים בבטנך ושני לאמים ממעיך יפרדו... ורב יעבד צעיר" – עשו הבכור (= "ורב") יעבד את יעקב הקטן (ה"צעיר"). כלומר, "את ה' אלהיך תירא" – לרבות תלמידי חכמים, חשוב יותר מן הבכורה. וזה גם מה שרומזו הקב"ה בהפטרָה: "ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי". הקב"ה אומר: "ואהב את יעקב" – אהב אני את הדרשה מהמלה "את", שמביא יעקב אבינו. אבל, "ואת עשו שנאתי" – את הדרשה שמביא עשו מהמלה "את", שנאתי.

"הקל קול יעקב, והידים ידי עשו" (כו' כב')

רבי יעקב קראנץ, הידוע בכינויו "המגיד מדובנא", נדד הרבה בקהילות ישראל והטיף להמוני שומעיו לעדן את מידותיהם בתחום שבין אדם לחברו. באחת מדרשותיו על הפסוק, "הקל קול יעקב, והידים ידי עשו", אמר רבי יעקב: רבים בתוכנו מהדרים עד מאד בתחומי "הקול" שלהם: מתפללים בצייבור שחרית, מנחה וערבית, קובעים עתים (=זמנים) לתורה, ונמנעים גם מלהכשל באיסורי רכילות ולשון הרע. "הקל קול יעקב" מטופל, אפוא, אצלם כדת וכדין. אולם, משמגיעים הדברים ל"ידיים" למתן צדקה ולעשיית חסד עם העניים והנדכאים – מתברר לפתע שמקוים אצלם – "והידים ידי עשו", והם מוכנים "להרג ולהיהרג" על כל פרוטה ופרוטה שהם מוציאים מכיסם. "וכל הבארת אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר"

מסופר על רבי חיים ויטאל, תלמידו של האריו"ל, שלאחר פטירת רבו האריו"ל, עלה לירושלים, עיר הקדש. והיה שם שר תקיף אחד, הנקרא "אבו סיפין", שידע שמלך ישראל, חזקיהו, סתם את מי הגיחון (כמו שכתוב (דברי הימים ב, לב, ל'): "חזקיהו סתם את מוצא מימי גיחון העליון"). ושאל אותו השר את עבדיו, אם נמצא מי שיוכל לפותחו. ואמרו לו הגויים, שיש ליהודים חכם אחד, והוא אלקי, ושמו רבי חיים ויטאל. והוא בודאי שיוכל לפתוח את מי הגיחון, שסתם חזקיהו המלך. ומיד שלח אותו השר אחרי רבי חיים ויטאל, ואמר לו: גוזרני עליך, שבעוד שאני הולך לבית המקדש, פתח תפתח את הנחיר הזה שסתם המלך שלכם. שכן, הוא נצרך הרבה לעיר, ואם אין אתה פותחו – דמך בראשך.

מורנו ורבנו, רבי חיים ויטאל, לא נרתע מן האיום, ומיד עשה קפיצת הדרך (על-ידי שמות קדש), והגיע לדמשק. או אז נגלה אליו רבנו האר"י זצ"ל בחלום, ואמר לו: הסכלת עשו (=לא טוב עשית), כי זה השר היה גלגול סנחריב. ולכן נקרא "אבו סיפין", שבערבית פירושו "אבי התרבות". ואתה יש בך ניצוץ חזקיהו המלך, והיתה שעת הכשר לתקן ולפתוח מי גיחון, כי שלא ברצון חכמים עשה פן חזקיהו המלך, עליו השלום, והוא מהדברים שלא הודו לו חכמים, ובכך היתה "אתחלתא (=התחלת) דגאולה". והשיבו מורנו רבי חיים ויטאל: לא רציתי להשתמש בשמות הקדש כדי לפתוח את מי הגיחון.

אמר לו האר"י: אילו לא השתמשת בשמות הקדש כדי לבוא לדמשק, החרשתני. אבל, מאחר והשתמשת בהם לקפיצת הדרך, היתה יכול להשתמש בשמות הקדש לפתוח את מי הגיחון, והיה קידוש השם ותיקון גדול. אמר לו מורנו, רבי חיים ויטאל: אם כן, אחזור לירושלים לפותחו. אמר לו: "חליף שעתיך ולא זימניה הוא" (=חלפה שעת הרצון לגאולה, ואין עתה הזמן המתאים)...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגליון!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

bnei-zion.com

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

פְּנִיטָת הַשַּׁבָּת: 16:07

עֲרֵשׁ"ק כַּח' חֲשׁוֹן תִּשְׁע"ח (17.11.17)

יְצִיאַת הַשַּׁבָּת: 17:17 ר"ת 17:40

הַפְּטָרָה: "מִחָר חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לְנֹכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'"

עַל הַפְּתוּב: "וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה'...," אוֹמְרִים חו"ל (סוכה יד): "לְמָה נִמְשְׁלָה תְּפִילָתְךָ שֶׁל צְדִיקִים לְעֵתֶר (=קְלִשׁוֹן)? – (וְעוֹנִים חו"ל) מָה עֵתֶר (=קְלִשׁוֹן) זֶה מִהֶפֶךְ אֶת הַתְּבוּאָה בְּגוֹרֵן מִמְקוֹם לְמְקוֹם, אִף תְּפִילָתְךָ שֶׁל צְדִיקִים מִהֶפְכֵת אֶת דַּעְתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה מִמִּידַת הָאֲכֹזְרִיּוֹת (=הַדִּין) לְמִידַת הַרְחָמִים."

וַיִּצְרִיכֵם אָנוּ לְהַבִּין, מִדּוּעַ נִרְמָז עֲנִין זֶה שֶׁל הַתְּפִילָה, שִׁישׁ בְּכוּחָה לְהַפְּוֹךְ אֶת מִידַת הַדִּין לְמִידַת הַרְחָמִים דּוֹקָא אֲצֶל יִצְחָק אַבְיָנוּ, וְלֹא אֲצֶל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ, שֶׁתִּקַּן אֶת תְּפִילַת שַׁחֲרִית, אוֹ אֲצֶל יַעֲקֹב אַבְיָנוּ, שֶׁתִּקַּן אֶת תְּפִילַת עֶרְבִית? וְאוֹתָהּ שְׁאַלְהָ נִשְׁאַלְתָּ גַם עַל הַפְּיוּט שְׁאוֹמְרִים אָנוּ בַּתְּפִילָה "נִשְׁמַת כָּל חַי" בַּשַּׁבָּת:

בְּפִי	יִשְׂרָאֵל	תְּתוֹמִים
וּבְשִׁפְתֵי צְדִיקִים	וּבְשִׁפְתֵי צְדִיקִים	תְּתוֹמִים
וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים	וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים	תְּתוֹמִים
וּבִקְרֹב קְדוֹשִׁים	וּבִקְרֹב קְדוֹשִׁים	תְּתוֹמִים

מִדּוּעַ רְמָזוֹ אֲנִשִּׁי כְּנִסַּת הַגְּדוּלָה בְּפִיוט זֶה דּוֹקָא עַל יִצְחָק וּרְבֵקָה, וְלֹא עַל אַבְרָהָם וְשָׂרָה אוֹ יַעֲקֹב וְלֵאָה לְמִשְׁלָ? אֲלֵא יֵשׁ לוֹמֵר, שְׁאַמַּת, כָּל הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים הַתְּפִלָּלוּ, אִךְ רַק אֲצֶל יִצְחָק מְצִינּוּ שֶׁהַתְּפִלָּל יַחַד עִם רְבֵקָה אֲשֶׁתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לְנֹכַח אֲשֶׁתוֹ הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'". וּפִרְשׁ רַש"י: "זֶה (=יִצְחָק) עוֹמֵד בְּזוּיַת זוֹ וּמִתְפַּלֵּל, וְזוֹ (=רְבֵקָה) עוֹמֵדָת בְּזוּיַת זוֹ וּמִתְפַּלֵּלָת". וְכֵן עוֹד נִתֵּן לוֹמֵר, עַל-פִּי הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת", שֶׁהַגִּימָטְרִיָּה שֶׁל "יִצְחָק רְבֵקָה" הִיא "תְּפִלָּה", וְלִכֵּן רְמָזוֹ הַפְּיוּט דּוֹקָא עַל יִצְחָק וּרְבֵקָה בְּפִיוט שֶׁל שַׁבָּת.

"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּה" (כה' כב')

מֵעִיר כָּאֵן רַש"י עַל-פִּי הַמְדַרְשׁ: כְּשֶׁהִיְתָה (רְבֵקָה) עוֹבְרַת עַל פְּתַח תּוֹרָה שֶׁל שֵׁם וְעֵבֶר, יַעֲקֹב רָץ וּמְפָרֵס (=מְפָרֵס, מִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כַּחוֹ) לְצֵאת. עוֹבְרַת עַל פְּתַח עֲבוֹדַת אֱלֹהִים, עֲשׂוֹ מְפָרֵס לְצֵאת. שׁוֹאֲלִים חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל: אָנוּ מְבִינִים שֶׁיַּעֲקֹב לֹא יָכוֹל הִיָּה לְצֵאת, כְּשֶׁאֲמוֹ עֵבֶרָה עַל פְּתַח תּוֹרָה, מִשּׁוֹם שֶׁעֲשׂוֹ הַבְּכוֹר חָסֵם לְפָנָיו אֶת הַדֶּרֶךְ. אִךְ מִי עָכַב בְּיַדִּי עֲשׂוֹ לְצֵאת, כְּשֶׁאֲמוֹ רְבֵקָה עֵבֶרָה עַל פְּתַח עֲבוֹדַת אֱלֹהִים? הַיֵּשִׁב עַל שְׁאַלְהָ זוֹ רַבִּי יְחִזְקִיאֵל מְקוֹזְמִיר, מְגִדּוּלֵי הָאֲדָמוֹ"רִים בְּפוּלְיִן: כְּבָר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זצ"ל בְּמִדְרַשׁ סִפְרֵי וּבְפִרְאשִׁית רַבָּה: "יְדוּעַ שֶׁעֲשׂוֹ שׁוֹנָא לְיַעֲקֹב". מִסְתַּבֵּר אֲפּוֹא, שֶׁעֲשׂוֹ הַרְשַׁע הִיָּה מוֹכֵן לוֹתֵר עַל עֲבוֹדַת הָאֱלֹהִים, שְׁכַל-כֶּךָ הַשְּׁתוֹקֵק לָהּ, וּבִלְבָד שְׁלֵא לְהַנִּיחַ לְיַעֲקֹב לְהַגִּיעַ אֶל פְּתַח הַתּוֹרָה ...

"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּה" (כה' כב')

פְּעַם הַסְּבִיר הַגָּאוֹן רַבִּי מִשֵּׁה סוֹפֵר, בְּעַל "חֲתָם סוֹפֵר", לְמִקּוֹרְבָיו, מִדּוּעַ חֲתָבִים הַהוֹרִים לְדַקְדֵק בְּיֹתֵר בְּטִיב הַחֲבָרִים שֶׁל בְּנֵיהֶם, וּבֵין הַשָּׂאֵר אָמַר: עַל הַפְּתוּב – "וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּה", אוֹמֵר רַש"י: כְּשֶׁהִיְתָה רְבֵקָה עוֹבְרַת עַל-יַד פְּתַח תּוֹרָה שֶׁל שֵׁם וְעֵבֶר (=לְיַד שְׁעָרֵי בֵּית הַמְדַרְשׁ שִׁיְסָדוּ שֵׁם בֵּן נָח, וְנִינּוֹ עֵבֶר) – יַעֲקֹב הִיָּה רָץ וּמְפָרֵס לְצֵאת, וְכִשְׁהִיְתָה עוֹבְרַת עַל-יַד פְּתַח עֲבוֹדַת זָרָה – עֲשׂוֹ מְפָרֵס לְצֵאת.

וְהִנֵּה, לְכַאוֹרָה, אֲפֶשֶׁר לְהַקְשׁוֹת כָּאֵן עַל יַעֲקֹב, מִדּוּעַ הִיָּה רָץ וּמְפָרֵס לְצֵאת בְּזִמְן שֶׁאֲמוֹ עֵבֶרָה עַל פְּתַח תּוֹרָה? הָרִי אָמְרוּ חו"ל בְּמִסְכַּת נִידָה (ל', עב'), שֶׁבְּשַׁעָה שֶׁהַתִּינוּק נִמְצָא בְּבִטָן אָמוֹ, בָּא מְלֵאךְ, וּמְלָמֵד אוֹתוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלֵהוּ כְּלוּם צָרִיךְ הִיָּה יַעֲקֹב לְמַלְמֵד תּוֹרָה, שֶׁהוּא טוֹב מְלֵאךְ ה' צְבָאוֹת? – אֲלֵא הַתְּרוּץ הוּא, שֶׁכֹּאֲשֶׁר שְׂרוּיִים בְּמַחֲצָה אַחַת עִם עֲשׂוֹ הַרְשַׁע – שׁוֹב אֵין תּוֹעֵלַת בְּלִימוּד הַתּוֹרָה, אֲפִילוֹ מִפִּי מְלֵאךְ ה' צְבָאוֹת...

הגאון מוילנא אומר, שבמלה **”עלי”** רומזת רבקה ליעקב, שבחיו צפויות לו שלש צרות, הקשורות בשמות הבאים (ראשי תיבות): **עשׂו**, **לָבֵן**, **יוסף**. הצרה הראשונה קשורה אפוא בשמו של עשׂו אחיו, ולכן מזרזת רבקה את יעקב בנה במלים: **”אך שמע בקלי ולך קח לי”**.

שלש צרות אלו בחיי יעקב מרומזות גם בדברי יעקב לבניו, כשהם מפצירים בו שירשה להם לקחת את בנימין למצרים: **”עלי** היו פלגה”. לדברי הגאון מוילנא, קורא כאן יעקב לבניו: **כל הצרות המרומזות במלה ”עלי” כבר נתקיימו בי, ואיני חייב לעמוד בצרה נוספת.** (”פרפראות לתורה”)

”וילך עשׂו אל ישמעאל ויקח את מחלת” (כח' ט')

חבורת חסידים נתכנסה פעם למסיבת **”מלוה מלכה”** (=עודה רבעית הנערכת במוצאי שבת קודש). לאחר שהמסובים היטיבו לבם במאכל ובמשקה, פתח אחד מזקני החבורה בדברי תורה, ובין השאר אמר: בסוף פרשת **”וישלח”** מספרת לנו התורה, שעשׂו נשא לאשה את **”בשמת בת ישמעאל אחות נביות”**. מעיר על כך רש”י, שבסוף פרשת **”תולדת”** קרא לה (הכתוב) **”מחלת”**, כמו שכתוב: **”וילך עשׂו אל ישמעאל ויקח את מחלת”**, ומצינו באגדת מדרש ספר שמואל: **”שלישה (סוגי אנשים) – מחלים להם על כל עונותיהם:**

(1) גר שנתגיר.

(2) העולה לגדולה (=מקבל משרה חשובה).

(3) והנושא את האשה...”

לכן – אמר החסיד – נקראה **”בשמת”** בשם **”מחלת”**, לרמוז לנו שנמחלו לעשׂו כל עונותיו, כשנשא אותה לאשה.

והנה יש מקום לשאול על דברי מדרש זה: טבעי הדבר שמוחלים עונותיו של גר שנתגיר, שכן האיש פותח דף חדש בחיו משעת הגיור ואילך, וכבר אמרו חז”ל (יבמות כב', עא'): **”גר שנתגיר – כקטן שנולד דמי (=גר שנתגיר דומה לתינוק שנולד)**. וגם העולה לגדולה ראוי למחילת עונות, כדי שלא תהיה קופה של שרצים תלויה לו מאחורי גבו, בשעה שמנהיג הוא את האחרים ומשמש להם דוגמא ומופת. אולם במה זכה הנושא אשה, שמוחקים במחי-יד את כל העבירות שעשה קדם נישואיו? ובעוד הדובר משתאה קמעה במתן תשובתו, התערב חסיד אחד מן המסובים, וקרא בבדיחות הדעת: **לפי דעתי, אין כאן שאלה ותמיהה, שהרי כבר פסקו חז”ל (ברכות ה', עא'): ”יסורים ממרקין (=מטהרים) כל עונותיו של האדם...”**

”שני מלאכי שרת מלויים את האדם בערב שבת, מבית הכנסת לביתו – אחד טוב (ומלאך) אחד רע” (שבת קיט', ב')

אמר רב חסדא, אמר עוקבא: **כל המתפלל בערב שבת, ואומר: ”ויכלו השמים וכו”** – שני מלאכי השרת מלויים אותו בשובו מבית הכנסת לביתו, מניחים ידיהם על ראשו, ואמרים לו: **”וסר עונך וחסאתך תכפר”** (עפ”י מדרשי חז”ל).

ורמז למלאכים המלויים את האדם, אנו מוצאים באותו קטע של **”ויכלו”**, שם מופיעה המלה **”מלאך”** מלמטה למעלה, בקפיצות של 26 אותיות בדיוק (26=י-ה-ו-ה, שם ה' יתברך)

”ויכלו השמים והארץ”

וכל צבאם ויכל אלהים ביום השביעי

מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי

מכל מלאכתו אשר עשה ויברך אלהים את

יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל

מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות.”

נא לשמור על קדושת הגיליון!

שבת שלום לכל בית ישראל!